

Hatbrott 2014

Statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv och självrapporterad utsatthet för hatbrott

Hatbrott 2014

**Statistik över polisanmälningar med identifierade
hatbrottsmotiv och självrapporterad utsatthet för hatbrott**

Rapport 2015:13

Brå – centrum för kunskap om brott och åtgärder mot brott

Brottsförebyggande rådet (Brå) verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsförebyggande arbete och rättsväsendets reaktioner på brott.

© Brottsförebyggande rådet 2015

ISSN 1100-6676

ISBN 978-91-87335-47-1

URN:NBN:SE:BRA-607

Författare: Carina Djärv, Sara Westerberg och Anna Frenzel

Formgivning: Ordförrådet

Omslagsbild: Lotta Sjöberg

Tryck: Lenanders Grafiska AB

Brottsförebyggande rådet, Enheten för kommunikation,
Box 1386, 111 93 Stockholm.

Telefon 08-527 58 400, e-post info@bra.se, www.bra.se

Denna rapport kan beställas hos bokhandeln eller hos
Fritzes Kundservice, 106 47 Stockholm

Telefon 08-598 191 90, fax 08-598 191 91, e-post order.fritzes@nj.se

Förord

En flicka blir kallad ”judesvin” i skolan, en beslöjad kvinna blir spottad på av sin granne och en man blir hånad på internet för sin sexuella läggning. Det är exempel på händelser som kan förekomma i hatbrottsstatistiken.

Hatbrottsstatistiken kan användas till att studera struktur och utveckling av polisanmälda hatbrott i Sverige. I rapporten ges även en bild av självrapporterad utsatthet avseende vissa hatbrottsmotiv. Tillsammans kan sådana uppgifter vara till hjälp i exempelvis regeringens och rättsväsendets beslut om åtgärder för att utreda, bekämpa och förebygga denna typ av brottslighet.

I årets rapport utgår kapitlet som tidigare handlat om hatbrott med högerextremistiska och nationalsocialistiska symboler. Därtill har statistiken om uppklarade hatbrott reviderats och redovisas nu som handlagda ärenden. Det påverkar inte statistiken över personupplärning, men övriga redovisningskategorier är nya. I övrigt har inga större förändringar skett jämfört med förra årets rapport.

Rapportens författare är Carina Djärv, Sara Westerberg och Anna Frenzel, alla utredare på Brå.

Stockholm i augusti 2015

Erik Wennerström

Generaldirektör

Anna Sellin

Enhetschef

Innehåll

Sammanfattning	8
1. Inledning	12
2. Bakgrund	14
3. Metod	21
Insamling och kodning	21
Definition och bedömningskriterier	23
Tillförlitlighet	24
Jämförbarhet	25
Resultatredovisning	28
4. Självrapporterad utsatthet för hatbrott	30
Nationella trygghetsundersökningen (NTU)	31
5. Polisanmälda hatbrott – samtliga motiv	38
Nivå och utveckling	39
Brottsstruktur	40
Tillvägagångssätt vid brotten	42
Plats	42
Relation	43
Handlagda hatbrottsärenden	44
Korrigerig av 2013 års upplklaringsstatistik	48
6. Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott	49
Nivå och utveckling	50
Brottsstruktur	52
Tillvägagångssätt vid brotten	54
Plats	55
Relation	56
Handlagda hatbrottsärenden	57
6A. Afrofobiska hatbrott	58
Nivå och utveckling	59
Brottsstruktur	60
Tillvägagångssätt vid brotten	62
Plats	62
Relation	63
Handlagda hatbrottsärenden	64

6B. Antiromska hatbrott	66
Nivå och utveckling	68
Brottsstruktur	68
Tillvägagångssätt vid brotten	69
Brottsplats	70
Relation	71
Handlagda hatbrottsärenden	71
7. Antisemitiska hatbrott	73
Nivå och utveckling	74
Brottsstruktur	75
Tillvägagångssätt vid brotten	76
Plats	77
Relation	78
Handlagda hatbrottsärenden	78
8. Islamofobiska hatbrott	80
Nivå och utveckling	81
Brottsstruktur	81
Tillvägagångssätt vid brotten	83
Plats	84
Relation	85
Handlagda hatbrottsärenden	85
9. Kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott	87
Nivå och utveckling	89
Beskrivning av kristofobiska hatbrott	89
Beskrivning av andra antireligiösa hatbrott	90
Handlagda hatbrottsärenden	92
10. Hatbrott på grund av sexuell läggning	93
Nivå och utveckling	94
Brottsstruktur	96
Tillvägagångssätt vid brotten	98
Plats	99
Relation	100
Handlagda hatbrottsärenden	101

11. Transfobiska hatbrott	102
Nivå och brottsstruktur	104
Beskrivning av transfobiska hatbrott	104
12. Regional fördelning	107
Länsvis fördelning	108
Storstadskommuner	112
Kommuner	114
13. Hatbrottsarbete i Sverige	115
Polismyndigheternas arbete mot hatbrott	116
Rättsväsendets arbete mot hatbrott	118
Brottsförebyggande arbete mot hatbrott i Sverige	118
Internationellt arbete mot hatbrott	119
Referenser	120
Tabell- och figurförteckning	125
Tabeller	125
Figurer	127
Bilaga 1. Läns- och kommuntabeller	131
Bilaga 2. Statistisk säkerhet	134
Bilaga 3. Korrigerade diagram för Hatbrott 2013 (Brå 2014:14)	142
Bilaga 4. Bakgrund till varför kapitlet om hatbrott med högerextremistiska och nationalsocialistiska symboler utgår	146

Att tänka på vid läsning av anmälningsstatistiken med identifierade hatbrottsmotiv:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalssiffrorna avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- På grund av avrundningar i tabellerna och figurerna summerar inte alltid andelarna i kolumnerna till exakt 100 procent.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Konfidensintervall indikerar om förändringar kan ha berott på slumpen i urvalet av anmälningar eller om de kan antas vara reella. Konfidensintervallet är särskilt viktigt att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom det flesta brottsliga händelser inte polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4 eller i andra undersökningar om utsatthet.
- Faktorer som påverkar om en hatbrottshändelse kommer med i statistiken inkluderar:
  - Händelsen polisanmäls.
  - Möjligt hatbrottsmotiv uppmärksammas i anmälnans fritext.
  - Händelsen rör en brottskod som ingår i Brås urval, och rätt brottskod sätts på anmälan.
  - Fritexten innehåller något av de 390 sökord som Brå söker på.
  - Ett av motiven till händelsen motsvarar Brås definition av hatbrott (exempelvis ingår inte funktionshinder som motiv).
  - Händelsen bedöms som ett möjligt hatbrott av Brås utredare; till sin hjälp har de interna bedömningskriterier.
- Förändringar som nämns i texten är statistiskt säkerställda (95-procentigt tvåsidigt konfidensintervall) om inte annat anges.
- Teckenförklaringar till tabeller:
  - Noll
  - 0 Mindre än 0,5 av enheten
  - x Tal lägre än tio
  - ... Ingen uppgift tillgänglig

Sammanfattning

Hatbrott 2014 redovisar statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv avseende år 2014 samt statistik över självrapporterad utsatthet för hatbrott avseende år 2013.

NTU: Utsatthet för främlingsfientliga hatbrott större än för övriga motiv

Enligt Nationella trygghetsundersökningen (NTU) 2014 utsattes uppskattningsvis 136 000 personer (1,8 procent) i befolkningen (16–79 år) för 262 000 främlingsfientliga hatbrott år 2013. Uppskattningsvis 35 000 personer (0,5 procent) utsattes för 67 000 antireligiösa hatbrott, och uppskattningsvis 25 000 personer (0,3 procent) utsattes för 42 000 homofobiska hatbrott.

Andelen personer som uppgett att de har blivit utsatta för främlingsfientliga hatbrott är den högsta sedan mätningarna startade 2006, men skillnaden är inte statistiskt säkerställd. Jämfört med tidigare år kan nivån därför sägas vara relativt jämn avseende utsatthet för samtliga motiv.

Könsfördelningen vid utsatthet för främlingsfientliga hatbrott är relativt jämn: 51 procent av de utsatta personerna i NTU 2012–2014¹ var kvinnor och 49 procent var män. Däremot var det fler kvinnor än män som utsattes för antireligiösa hatbrott (62 procent kvinnor jämfört med 38 procent män). Vid utsatthet för homofobiska hatbrott var könsfördelningen den omvända, 57 procent var män medan 43 procent var kvinnor.

Av de främlingsfientliga hatbrottshändelserna uppgavs 28 procent ha polisanmälts. Av de homofobiska och antireligiösa hatbrottshändelserna var motsvarande siffra 45 respektive 33 procent. För de två sistnämnda motiven baseras siffrorna på mycket få respondenter varför stora skillnaden i andelar från ett år till ett annat inte är ovanliga. Nivåerna bör därför tolkas med försiktighet.

Antalet polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv det högsta hittills

Av polisanmälningarna från 2014 uppskattades knappt 6 270 innehålla ett identifierat hatbrottsmotiv. Det är den högsta nivån hittills: 6 procent fler än den tidigare högsta nivån 2008 och 14 procent fler än 2013.

Ökningen i antalet identifierade anmälningar gäller för i princip samtliga hatbrottsmotiv. Störst ökning jämfört med förra året stod det kristofobiska motivet för (75 procent). Kategorin har mer än tredubblats de senaste fem åren, från knappt 100 anmälningar år 2010 till drygt 330 anmälningar 2014. Andra

---

¹ Notera att i statistiken över könsfördelning behöver tre undersökningsår slås samman för att få en redovisningsbar population. NTU 2012–2014 avser utsatthet under 2011–2013.

motiv med stora öknings jämfört med 2013 är det islamofobiska (50 procent) och antisemitiska motivet (38 procent). Även det transfobiska motivet har ökat mycket (60 procent), men den ökningen är inte statistiskt säkerställd.

Antalet identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning ligger däremot på samma nivå som 2013 (2 procents ökning som inte är statistiskt säkerställd), men visar en 18-procentig minskning sett över de senaste fem åren.

Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott vanligast

Fördelningen av de olika hatbrottsmotiven var likartad 2014 jämfört med 2013. Sett över de senaste fem åren har dock andelen främlingsfientliga/rasistiska anmälningar samt anmälningar då motivet var sexuell läggning minskat med fem procentenheter vardera. Under samma period har andelen anmälningar i kategorierna kristofobiska och andra antireligiösa, islamofobiska och antiromska hatbrott ökat med fem, tre respektive två procentenheter. Av anmälningarna 2014 bedömdes

- 69 procent (drygt 4 310 anmälningar) ha främlingsfientliga/rasistiska motiv
- 10 procent (nästan 640 anmälningar) ha sexuell läggning som motiv
- 8 procent (drygt 490 anmälningar) ha islamofobiska motiv
- 8 procent (knappt 490 anmälningar) ha kristofobiska och andra antireligiösa motiv
- 4 procent (knappt 270 anmälningar) ha antisemitiska motiv
- 1 procent (drygt 70 anmälningar) ha transfobiska motiv.

Olaga hot/ofredande är den vanligast förekommande brottstypen

För polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv år 2014 fördelade sig brottskategorierna för huvudbrottet enligt följande²:

- olaga hot och ofredande (43 procent)
- våldsbrott (15 procent)
- ärekränkning (14 procent)
- hets mot folkgrupp (11 procent)
- skadegörelse (7 procent)
- klotter (4 procent)
- olaga diskriminering (3 procent)
- övriga brott (4 procent).

Det är i princip samma fördelning som föregående år.

Våldsbrott vanligare då motivet är afrofbiskt

Vid en jämförelse mellan hatbrottsmotiven var andelen våldsbrott särskilt hög för hatbrott med afrofbiska motiv. De antisemitiska och islamofobiska motiven redovisade en högre andel av hets mot folkgrupp jämfört med övriga motiv. Olaga diskriminering var i sin tur vanligare vid det antiromska motivet,

² Endast ett urval av alla brottstyper ingår. För en komplett förteckning, se den tekniska rapporten (Brå, 2015:14).

medan skadegörelse/klotter var särskilt vanligt vid det kristofobiska motivet. Det följer samma mönster som tidigare år.

De flesta anmälda hatbrotten begicks på allmän plats

Den vanligaste brottsplatsen 2014 var en allmän plats utomhus, såsom gator, torg eller parker (21 procent). Den utsattas egna hem var brottsplats i 13 procent av anmälningarna medan brott på internet och den utsatta personens arbetsplats svarade för 11 procent vardera. Det är samma fördelning som föregående år.

Vid en jämförelse mellan hatbrottsmotiven kan noteras att andelen hatbrott begångna på den utsattas arbetsplats var högre för det afrofbiska motivet, medan internet var vanligare vid det antisemitiska och islamofobiska motivet. Serviceställen³ var särskilt vanliga vid det antiromska motivet, medan kategorin sexuell läggning hade en högre andel brott begångna via telefon/sms. Religiös plats var vanligare vid det kristofobiska motivet.

Gärningspersonen ofta obekant för den utsatta

I 58 procent av samtliga identifierade hatbrottsanmälningar var gärningspersonen obekant för den utsatta. I 33 procent av fallen var gärningspersonen bekant med den utsatta personen (till exempel känd till namn eller utseende, en skolkamrat eller en kollega), och i 6 procent av anmälningarna var gärningspersonen en närstående.

Fördelningarna skiljer sig dock i viss mån åt mellan motiven, kopplat till den skiftande karaktären på de mer typiska hatbrotten för varje motiv. Exempelvis var andelen servicepersoner högre vid det antiromska motivet, andelen kunder/klienter var högre vid det afrofbiska motivet, och andelen släktingar var högre vid kategorin andra antireligiösa hatbrott.

Majoriteten av de anmälda hatbrotten utreds, men få personuppklaras

Från och med i år redovisas handlagda ärenden istället för uppklarade ärenden. Mer information om förändringen och den nya terminologin finns att läsa i kapitel 5, ”Samtliga motiv”.

Av samtliga hatbrottsanmälningar (huvudbrottet) som anmäldes 2013 och som handlades fram till och med 31 maj 2015 personuppklarades 5 procent, vilket är samma nivå som förra året.⁴ Med personuppklaras menas att en person kunde bindas till brottet via åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Personuppklaringen var lägre vid islamofobiska samt kristofobiska och andra antireligiösa motiv (1 procent) och högre vid afrofbiska motiv (8 procent). En del av skillnaderna i personuppklaras beror troligen på skillnader i vilka brott som förekommer, eftersom vissa brott anses mer svårutredda än andra.

Nästan hälften (49 procent) av anmälningarna lades ned efter utredning medan drygt en tredjedel (36 procent) direktavskrevs, det vill säga lades ned utan att en utredning hade inletts. Polis och åklagare har under vissa förut-

³ Exempelvis butiker, köpcenter och bensinstationer.

⁴ Notera att siffrorna i förra årets rapport är felaktiga. Korrigerade siffror finns i Bilaga 3 i årets rapport.

sättningar möjlighet att fatta beslut om förundersökningsbegränsning (FU-begränsning), något som skedde i 9 procent av fallen. Den 31 maj 2015 var 1 procent av anmälningarna fortfarande under utredning. Sammantaget inleddes en utredning i 59 procent av ärendena.

1. Inledning

Under mitten av 1980-talet sågs en markant ökning av antalet brott med främlingsfientliga och rasistiska inslag i Sverige.⁵ Det bidrog till att regeringen i mitten av 1990-talet deklarerade att rättsväsendet skulle prioritera främlingsfientliga brott, vilket är en bakgrund till att rättsväsendet nu ser särskilt allvarligt på om

*ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet.*⁶

Regeringen och rättsväsendets myndigheter har sedan dess på olika sätt verkat för att främja arbetet mot hatbrott. Hatbrott är ett fenomen som numera uppmärksammas inte bara av regeringen och rättsväsendet utan även av media och samhället i stort. Polismyndigheter runt om i landet har under åren genomfört insatser för att öka kunskapen om hatbrott, både internt och bland allmänheten.

I denna rapport presenteras resultaten av Brås hatbrottsstatistik, vilken består av statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv och, med olika frekvens, uppgifter från olika självrapporteringsundersökningar.⁷ Ett av de främsta syftena med rapporten är att ge information om uppskattad nivå, utveckling och struktur för de polisanmälningar där Brå har identifierat olika hatbrottsmotiv, samt uppskattad nivå och utveckling för utsatthet för hatbrott. Ett annat syfte är att bistå rättsväsendet med underlag som kan användas vid kunskapsinventering på området och vid beslut om åtgärder för att utreda, bekämpa och förebygga denna typ av brottslighet. Rapporten syftar även till att bidra med kunskap till den forskning som bedrivs på området samt att följa de internationella åtaganden som Sverige har avseende att rapportera om hatbrott.⁸

Rapporten är ett underlag som tillsammans med studier och forskning i övrigt kan ge en något bättre bild av hur situationen avseende hatbrott ser ut i Sverige. Rapporten riktar sig till alla som vill veta mer om hatbrott, såväl regering, riksdag och rättsväsende som allmänhet, intresseorganisationer, media och forskare.

---

⁵ Säkerhetspolisen (1997, s. 1).

⁶ Straffskärpningsregeln BrB 29 kap. 2 § 7 p. Sexuell läggning var inte inskriven initialt i lagtexten, utan tillkom vid en ändring år 2002.

⁷ Nationella trygghetsundersökningen (NTU) årligen samt med några års mellanrum Politikernas trygghetsundersökning (PTU) och Skolundersökningen om brott (SUB).

⁸ Sverige rapporterar årlig hatbrottsstatistik till Kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR) som tillhör Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).

Rapporten är även att betrakta som en årsbok för hatbrottsstatistiken. Som exempel kan statistiken ge en skattad uppfattning om förekomsten av följande omständigheter i polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv:

- vilket motiv som är vanligast förekommande i anmälningarna
- nivå och utveckling
- tillvägagångssätt vid brotten
- var brotten begås (brottsplats)
- relation mellan gärningsperson och utsatt person
- handläggningsbeslut för huvudbrottet i de anmälningar som Brå har identifierat.

Statistiken är framför allt en sammanställning över de brott som har anmälts till polisen och som har identifierats som hatbrott av Brå. I likhet med föregående år och för att ytterligare belysa variationen av hur hatbrott kan yttra sig inkluderas illustrerande exempel baserade på polisanmälningarnas fritexter.⁹

För att bedöma om en anmälan innehåller ett hatbrottsmotiv utgår kodaren från en rad kriterier uppställda i en kodningsmanual. Bedömningen baseras på det som framkommer i polisanmälans samtliga fält, och där utgör fritexten den viktigaste informationskällan. Förutom det som framkommer om själva händelsen baseras bedömningen på den utsattas upplevelse av händelsen, anmälningsupptagarens uppfattning om den och kodarens kunskap om annan information som är relaterad till händelsen, exempelvis koppling till andra anmälningar.

Statistiken över hatbrott med högerextremistiska och nationalsocialistiska symboler utgår

Efter en översyn av statistiken över hatbrott med högerextremistiska och nationalsocialistiska symboler har Brå funnit att statistiken inte mäter det som den förväntas mäta, samt att Brå saknar förutsättningar för att kunna verifiera sådana uppgifter som är nödvändiga för att statistiken ska kunna redovisa det som den är avsedd att redovisa. Eftersom statistiken inte mäter hatbrott kopplade till högerextremism utgår den.

För en utförligare redogörelse av bakgrunden till detta beslut, se bilaga 4.

---

⁹ Samtliga exempel är typfall, varför namn och platser är fingerade.

2. Bakgrund

Hatbrott med främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska motiv har kartlagts sedan början av 1990-talet.¹⁰ Sedan Brå tog över sammanställningen av hatbrottsstatistiken från Säkerhetspolisen (Säpo) år 2006 har motiven utökats och fokus har lagts på att ge en mer detaljerad beskrivning av de hatbrott som identifieras i polisanmälningarna.¹¹

Vad är ett hatbrott?

Den typ av brott som vi i dag kallar hatbrott har alltid förekommit. Tidigare var emellertid den brottsliga gärningen i centrum, inte motivet bakom. En händelse som vi i dag troligtvis skulle beskriva som ett hatbrott kunde förr beskrivas som “en attack mot svarta skolbarn” eller “skadegörelse mot judiska butiksinnehavare”. Samhällets intresse för motivet bakom den här typen av brott, och för att samla de brottsliga uttrycken för intolerans under ett samlat begrepp, ledde till att begreppet *hate crime* började dyka upp i USA och England på 1980- och 1990-talet.¹² I Sverige var det kriminologen Eva Tiby som introducerade begreppet hatbrott genom sin forskning.¹³

En definition av hatbrott kan innefatta brott som riktas mot människor på grund av exempelvis deras etnicitet, funktionshinder, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, religiösa tillhörighet, politiska tillhörighet, sexuella läggning eller ålder.¹⁴ Inom den samlade forskningen påpekas dock att det saknas en vedertagen definition av hatbrott. Diskussioner pågår inom både den akademiska och den yrkesverksamma världen, nationellt och internationellt, och variationen mellan olika länder är stor. Det är heller inte ovanligt att definitionen skiftar även inom ett visst land,¹⁵ som i Sverige där definitionen varierat något mellan rättsväsendets myndigheter. Under 2014 fick dåvarande Rikspolisstyrelsen i uppdrag att i samråd med Åklagarmyndigheten och Brå verka för en enhetlig praktisk tillämpning av begreppet hatbrott. Uppdraget rapporterades till regeringen i februari 2015. För att nå målet i uppdraget återstår dock fortsatt arbete. Brås synpunkter finns noterade i Polisens slutrapportering till regeringen.¹⁶

¹⁰ Säkerhetspolisen (2001, s. 1).

¹¹ Motiven som nu ingår är: främlingsfientliga/rasistiska, afrofobiska, antiromska, antisemitiska, islamofobiska, kristofobiska, andra antireligiösa, sexuell läggning och transfobiska.

¹² Hall (2005, s. 4).

¹³ Se vidare i Tiby (1999).

¹⁴ Gerstenfeld (2003, s. 2).

¹⁵ Petrosino (2003, s. 10), Hall (2013 s. 4).

¹⁶ Polisen (2015, s. 14f).

I denna rapport används följande definition av hatbrott:

Brott mot person, grupp, egendom, institution eller representant för dessa, som motiveras av rädsla för, fientlighet eller hat mot den utsatta grundat på hudfärg, nationalitet eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning samt könsöverskridande identitet eller uttryck¹⁷ som gärningspersonen tror, vet eller uppfattar att personen eller gruppen har.

Begreppet hatbrott öppnar frågor om huruvida brottsmotivationen ligger i hat gentemot andra, eller om det snarare handlar om kriminella uttryck för fördomar. I några länder, exempelvis England och Wales, har polisen börjat använda begreppet biased motivated crime, fördomsbrott, i stället för hatbrott. Men inte heller det begreppet är oproblematiskt eftersom även begreppet fördom behöver definieras i denna kontext, och begreppet riskerar att ha en bredare betydelse än vad man egentligen avser när man talar om hatbrott.¹⁸

Även om oenighet råder om vad som bör inkluderas i termen hatbrott – om det bör heta hatbrott – råder det internationell enighet om att händelsen är ett resultat av bristande respekt för mänskliga rättigheter och människors lika värde. För individen innebär brottet ett angrepp mot hans eller hennes identitet och värdighet.¹⁹ Men ett enskilt hatbrott kränker dubbelt genom att skapa otrygghet och rädsla, inte bara hos den utsatta personen, utan även inom den befolkningsgrupp vars identitet gärningspersonen har angripit.²⁰

Vilka motiv ingår i Sveriges hatbrottsstatistik?

Eftersom det inte finns en universell definition av hatbrott finns heller inte en fastställd ram för vilka motivgrunder som bör ingå i hatbrottsstatistiken. Vissa länder för ingen sådan statistik, medan andra redovisar statistik över ett eller flera hatbrottsmotiv.²¹

Brås statistik över självrapporterad utsatthet för hatbrott enligt Nationella trygghetsundersökningen (NTU) redovisar hatbrott med

- främlingsfientliga
- homofobiska
- antireligiösa motiv.

Brås statistik över självrapporterad utsatthet för hatbrott enligt Politikernas trygghetsundersökning (PTU) redovisar hatbrott med

- främlingsfientliga
- antireligiösa
- homofobiska, bifobiska och heterofobiska
- transfobiska motiv.

¹⁷ Det vill säga vilket kön man upplever sig tillhöra samt hur någon väljer att uttrycka sitt biologiska kön, sociala kön och/eller det kön man identifierar sig som.

¹⁸ Hall (2005, kap. 1).

¹⁹ Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, HomO (2008, s. 9).

²⁰ Gerstenfeld (2003, s. 18).

²¹ För mer information, se exempelvis ODIHR (2013).

Brås statistik över självrapporterad utsatthet för hatbrott enligt Skolundersökningen om brott (SUB) redovisar hatbrott med

- främlingsfientliga
- antireligiösa
- (från och med 2015) homofobiska, bifobiska och heterofobiska
- (från och med 2015) transfobiska motiv.

Brås statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv redovisar hatbrott med

- främlingsfientliga/rasistiska
  - afrofbiska
  - antiromska
- antisemitiska
- islamofobiska
- kristofobiska och andra antireligiösa
- homofobiska, bifobiska och heterofobiska
- transfobiska motiv.

Tillsammans utgör dessa delar den svenska hatbrottsstatistiken. Eftersom PTU och SUB inte genomförs varje år redovisas inte statistik från dessa undersökningar i varje årsbok för hatbrottsstatistiken.

I en internationell jämförelse omfattar den svenska statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv fler motiv än i de flesta andra länder.²² Några länder inkluderar dock andra motiv än vad Sverige redovisar, såsom funktionsnedsättning, politisk åskådning, ålder och kön. Ett argument som brukar anföras vid en diskussion om vilka motivgrunder som ska ingå är att det är viktigast att undersöka den typ av brottslighet som annan statistik eller andra undersökningar inte fångar upp.

De teoretiska möjligheterna att konstruera underkategorier är obegränsade, men frågan som måste ställas är nyttan av och möjligheterna till att särredovisa utsatthet utifrån de olika motivgrunderna samt vilken efterfrågan som finns. De motiv som ingår i Brås hatbrottsstatistik är dels etablerade sedan tiden då Säkerhetspolisen ansvarade för statistiken, dels framtagna i samarbete med statistikens målgrupper.

Bruket av vedertagna teoretiska begrepp

Vissa motiv inom hatbrottsstatistiken är kopplade till begreppet ”anti” (till exempel antisemitism) medan andra motiv är kopplade till begreppet ”fobi” (till exempel islamofobi). Det är värt att notera att begrepp med suffixet -fobi inte avser fobier i traditionell mening, då fobi snarare är en medicinsk term för stark rädsla och ångest över något som genererar en känsla av att man måste undvika eller komma bort från det man är rädd för. Diskussioner om betydelsen och bruket av begrepp som innehåller dessa prefix och suffix pågår ständigt. De begrepp som Brå använder i denna rapport är antingen vedertag-

²² Sverige är exempelvis det enda land som till ODIHR (som är en del av OSSE) varje år redovisar samtliga motivgrunder som de efterfrågar.

na begrepp, eller har tagits fram i samråd med berörda intresseorganisationer. Begreppen definieras i inledningen till respektive kapitel.

Definitionen av hatbrott förändrades 2008

Vad som är ett typiskt hatbrott påverkas av hur hatbrott som begrepp definieras och konstrueras. Definitionen bakom statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv utgår från motivet till brottet. Det vill säga att gärningspersonen gett uttryck för fientlighet eller motvilja på grund av föreställningar om hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund, religiös tro, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck – oavsett vem eller vilka som utsätts för brotten.

År 2008 utökade Brå definitionen av vem som kan utsättas för och vara gärningsperson vid ett hatbrott. Sedan dess inkluderas även personer som kan uppfattas representera olika grupper eller frågor som berör hatbrott, exempelvis journalister, beslutsfattare eller politiker. Detta stämmer överens med hur lagstiftningen på området, straffskärpningsregeln²³ i brottsbalken, är utformad. Straffskärpningsregeln aktualiseras oftast vid brott som riktas mot minoritetsgrupper, men den kan lika väl tillämpas exempelvis om en person angrips för att den är av svensk härkomst.

Att anmäla ett hatbrott eller inte

Varje dag begås hatbrott som aldrig kommer till rättsväsendets kännedom. Benägenheten att anmäla ett hatbrott kan påverkas av ett flertal faktorer, exempelvis

- att den utsatta själv inte definierar en händelse som ett hatbrott eller som brottslig
- att den utsatta bedömer händelsen som trivial
- att den utsatta känner skam och inte vill medge utsatthet
- rädsla för eventuella repressalier från gärningspersoner
- rädsla för att bli ytterligare utsatt eller för sekundär viktimisering (efter själva brottstillfället) inom rättsväsendet, genom att exempelvis inte bli tagen på allvar eller inte bli trodd²⁴
- en känsla av att även om man anmäler ett brott så leder det inte till något.

För homofobiska och bifobiska hatbrott kan det vidare handla om att den utsatta personen inte är öppen med sin sexuella läggning och befarar att en anmälan kan leda till att den avslöjas för utomstående. Vid främlingsfientliga/rasistiska hatbrott kan det finnas rädsla för att bli identifierad som en person utan uppehållstillstånd och bli utvisad ur landet.²⁵ Dessutom kan ett problem vara att det inom rättsväsendet inte finns, eller att den utsatta är osäker på om det finns, tillräckligt med kunskap och resurser för att hantera språkskillnader.²⁶

²³ Straffskärpningsregeln BrB 29 kap. 2 § 7 p.

²⁴ Berk, Boyd och Hamner (2003, s. 55) och Tiby (1999, s.19).

²⁵ Gerstenfeld (2003, s. 54).

²⁶ Brå (2008, s. 74–81).

Med inriktning på hur de utsatta upplever att rättsväsendets myndigheter bemöter dem, publicerade Brå 2008 en rapport om diskriminering i rättsprocessen och missgynnande av personer med utländsk bakgrund.²⁷ Resultaten visade att det inom rättsväsendets samtliga led finns generaliserande föreställningar om minoritetsgrupper. Det leder till att personer med utländsk bakgrund²⁸ inte alltid får samma behandling som personer med svensk bakgrund i en liknande situation. Aktörer från rättsväsendet som deltog i Brås studie gav exempel på att vissa minoritetsgrupper kan missgynnas mer än andra. Särskilt utsatta för stereotypa föreställningar inom rättsväsendet är romer, östeuropéer, muslimer och svarta personer. En person som väljer att inte anmäla kan alltså ha blivit illa bemött av rättsväsendets aktörer vid tidigare tillfällen, antingen i Sverige eller i ett annat land.²⁹

Även andra faktorer kan påverka benägenheten att anmäla. Exempelvis kan det vara lättare att anmäla en okänd gärningsperson än någon man känner eller som man med stor sannolikhet kommer att träffa på i vardagen. Anonymiteten i storstäder och bristen på anonymitet på mindre orter kan därför påverka anmälningsbenägenheten.

Likaså påverkas anmälningsbenägenheten av om samfund, ledare eller intresseorganisationer av olika skäl förespråkar, eller avråder, människor från att anmäla. Exempelvis kan en organisation uppmana till att anmäla för att synliggöra utsattheten, medan en annan organisation kan avråda på grund av upplevelsen att en anmälan inte leder till något, eller att man befarar att det kan förvärra situationen för den utsatta personen eller för gruppen som denne tillhör.

Alla faktorer som har beskrivits kan påverka hur stor andel av utsattheten för hatbrott som anmäls till polisen.

Hatincidenter och hatbrott

Hatbrottsforskningen skiljer ofta mellan hatincidenter och hatbrott. Hatincidenter är händelser som rapporteras till polis och som de utsatta eller andra (exempelvis polisen som tar emot anmälan) uppfattar innehålla ett möjligt hatbrottsmotiv. Det betyder dock inte att händelsen behöver utgöra ett brott i juridisk mening.³⁰ Efter utredning kan det visa sig att så inte var fallet, eller att det inte går att bevisa att händelsen var ett brott, och utredningen läggs ned. Hatbrott i sin tur är konstaterade brottsliga händelser som begås mot personer på grund av ett visst hatbrottsmotiv,³¹ något som kan konstateras först i domstol.

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv bygger på händelser som har anmälts till polisen. Eftersom anmälningarna inte följs

²⁷ Brå (2008).

²⁸ Brå (2008, s. 7). Förutom utländsk bakgrund inkluderas inhemska etniska minoriteter (till exempel romer) eller religiösa minoriteter (till exempel muslimer).

²⁹ I en rapport från Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO, (2007, s. 46) där 33 ungdomar och unga vuxna med afrikansk bakgrund intervjuas om bland annat anmälan av rasism och diskriminering, påpekas att det finns ett flertal upplevelser av att det är meningslöst att anmäla brott till polisen främst för att förtroende saknas för polisen och för att man är rädd för att inte bli trodd.

³⁰ Hall (2005, s. 11–13).

³¹ Gerstenfeld (2003, s. 66) och Tiby (1999, s. 2).

genom rättskedjan till domslut kan incidenter och brott inte särskiljas, utan båda kategorierna ingår i statistiken. Genomgående i rapporten används ändå begreppet hatbrott.

Hatbrott är inget specifikt brott utan ett samlingsbegrepp

I Sverige finns det tre lagrum som tillsammans sätter ramarna för vad hatbrott är: hets mot folkgrupp, olaga diskriminering³² och straffskärpningsregeln.³³ Det sistnämnda anger att alla brott kan vara ett hatbrott. Hatbrott är följaktligen ett samlingsbegrepp och inte ett specifikt brott.

Även om ett hatbrott anmäls till polisen finns det ett flertal hinder som behöver överbryggas för att det anmälda brottet ska kunna leda till att en person blir lagförd.³⁴ Ett brott kan anmälas, men för att det ska registreras som ett hatbrott måste även hatbrottsmotivet identifieras.

En bedömning av huruvida en händelse är ett hatbrott eller inte bör ske genom hela rättskedjan, det vill säga hos polis, åklagare och i domstol (se figur 2.1 för beskrivning av flödet i rättskedjan). Bedömningen av vad som är ett hatbrott försvåras emellertid av att uppfattningen om vilka omständigheter som indikerar ett hatbrott skiljer sig åt mellan anmälningsmottagande, åtalande och dömande myndigheter.³⁵ Även om instanserna har samma samlingsbegrepp att utgå ifrån så kan den operationella definitionen skilja sig åt. Ett arbete har påbörjats i syfte att göra denna mer enhetlig men fortsatt arbete återstår.³⁶

Den stora skillnaden mellan antal anmälda och antal lagförda brott med hatbrottsmotiv³⁷ kan, som tas upp i avsnitten för handlagda ärenden i denna rapport, å ena sidan hänga samman med de brottstyper som är vanliga i anmälningarna, å andra sidan kan en viss del troligen även förklaras av att uppfattningen om vad som indikerar ett hatbrott skiljer sig åt mellan myndigheterna. Men det bör även framhållas att myndigheterna i rättskedjan har olika uppdrag och därför behöver förhålla sig olika till hur vitt hatbrottsbegreppet kan tolkas.³⁸

Polisen tar emot en hatbrottsanmälan, utreder det underliggande brottet (till exempel misshandel) samt om det finns ett *möjligt* hatbrottsmotiv till brottet. Åklagaren har en dubbel position. I utredningsfasen utreds brottet och huruvida det finns ett *möjligt* hatbrottsmotiv. Vid en viss punkt intar åklagaren dock positionen som den åtalande parten och behöver då beakta om bevisningen är

³² Se BrB 16 kap. 8 § (hets mot folkgrupp) och BrB 16 kap. 9 § (olaga diskriminering).

³³ BrB 29 kap. 2 § 7 p.

³⁴ Tiby (1999, s. 232). En ytterligare problematiserande aspekt är huruvida straffskärpningsregeln tillämpas, något som i dagsläget är svårt att följa upp. För att kunna göra det måste polisen uppmärksamma motivet och underätta åklagaren om att straffskärpningsregeln ska användas, vilket åklagaren då måste ange i stämningansökan. Domstolen behöver därefter i domslutet ange om straffskärpningsregeln tillämpats, något som den inte är skyldig att göra.

³⁵ Tiby (2007, s. 7).

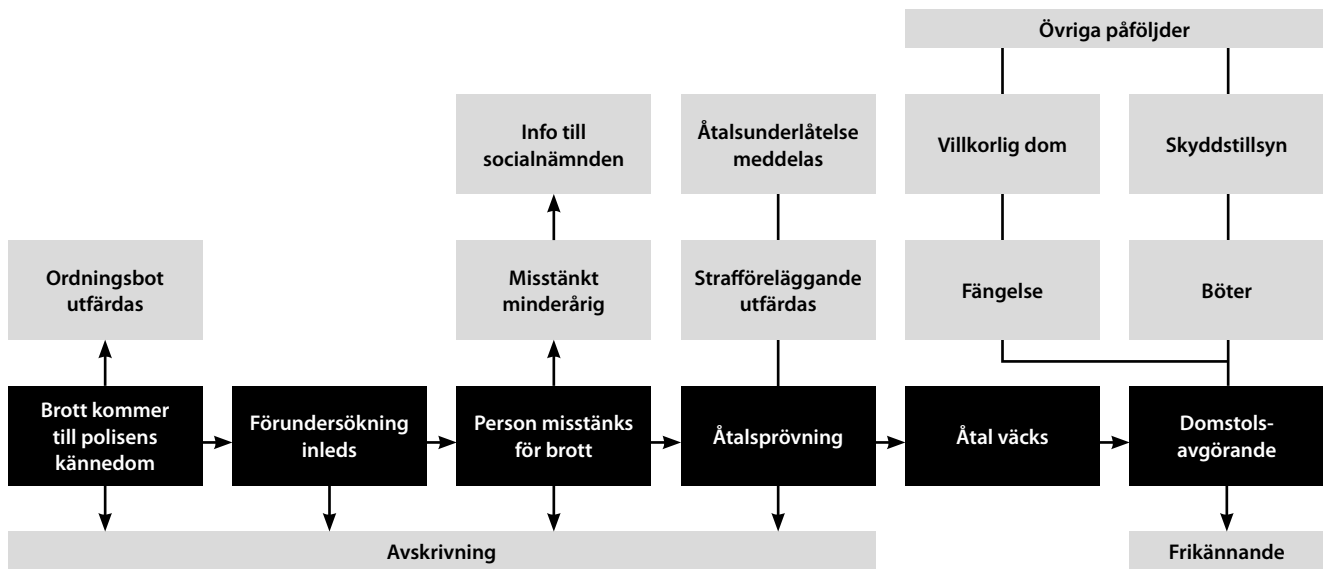
³⁶ Polisen (2015, s 14f)

³⁷ Vid en undersökning genomförd av Brå (2002, s. 6–7) följdes alla hatbrott som anmäldes år 2000, från anmälan till tingsrättsdom. Av knappt 4 300 anmälda hatbrott lades nästan nio av tio ned, och av de 8 procent (360 hatbrott) som ledde till åtal åberopade åklagaren straffskärpningsregeln i 42 fall. I domstolarna skärptes straffet för 46 hatbrott. Det fanns dock ingen enhetlig praxis för hur domstolarna tillämpade straffskärpningsregeln.

³⁸ Tiby (2007, s. 7). Tiby beskriver hur polisen som är först i rättskedjan måste arbeta utifrån en vid definition av hatbrott för att erhålla medborgarnas legitimitet. I senare led i rättsväsendet, som i domstolen, måste dock godtagbara bevis framställas.

tillräcklig för att *styrka* ett hatbrottsmotiv. Domstolen i sin tur behöver beakta om det är *ställt utom rimligt tvivel* att gärningspersonen är skyldig till brottet *samt* hade ett hatbrottsmotiv till det.

Figur 2.1 Förenklad beskrivning av flödet i rättskedjan.

3. Metod

I det här kapitlet ges en översiktlig beskrivning av den metod som ligger till grund för statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv. En mer omfattande och detaljerad beskrivning ges i en fristående teknisk rapport (Brå 2015:14).

Självrapporterad utsatthet för hatbrott

I rapporten redovisas även uppgifter om självrapporterad utsatthet för hatbrott år 2013 utifrån *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU). För en utförlig beskrivning av metoden för denna undersökning hänvisas till NTUs tekniska rapport.³⁹ En kortare beskrivning av metoden, med fokus på de metodologiska aspekter som är relevanta för utsatthet för hatbrott, ges i resultatavsnittet samt i den tekniska rapporten för hatbrottsstatistiken.⁴⁰

Insamling och kodning

Hatbrott är inte ett specifikt *brott* i brottsbalken utan ett samlingsnamn för olika sorters brott som begås med vissa motiv. Det finns inte heller någon brottskod för hatbrott i polisens system för att registrera anmälningar. Det innebär att det i dagsläget inte är möjligt att producera statistik över polisanmälda hatbrott med samma tillvägagångssätt som används för den officiella statistiken över anmälda brott. Sedan 2008 kan dock polisen genom ett fält i RAR⁴¹ markera om ett anmält brott är ett misstänkt hatbrott eller inte.⁴² Markeringen infördes inte i syfte att föra statistik över antalet anmälda hatbrott utan var ett sätt att lyfta hatbrottsfrågan inom polismyndigheten genom att påminna den enskilda polisen om hatbrottsaspekten varje gång en anmälan skrivs.⁴³

Metoden för att identifiera hatbrottsanmälningar bygger i stället på datoriserade sökningar och manuella granskningar av ett slumpmässigt urval anmälningar avseende särskilt utvalda brottskategorier. Anmälningar som bedöms uppfylla Brås definition av hatbrott kodas in och bildar, efter uppräknings till populationsnivå, statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv. Vid anmälningstillfället är det främst målsägandens subjek-

---

³⁹ Brå-rapport 2015:4.

⁴⁰ Brå (2015c).

⁴¹ Rationell anmälsrutin (RAR) är polisens datorsystem för att registrera en anmälan.

⁴² Fältet som infördes nationellt på polismyndigheterna är obligatoriskt och innebär att anmälningsupptagaren måste svara på frågan om det aktuella brottet är ett misstänkt hatbrott eller ej.

⁴³ Hatbrottsmarkeringen specialstuderades av Brå 2008–2011. Även om definitionen av hatbrott skiljer sig mellan Brå och polisen har majoriteten av anmälningarna ändå bedömts som felmarkerade. Se tidigare årsböcker för hatbrottsstatistiken och tillhörande tekniska rapporter för mer information.

tiva upplevelse som avgör om handlingen betraktas som ett hatbrott,⁴⁴ men även anmälningsupptagarens iakttagelser spelar in, liksom kodarens kunskap (exempelvis kännedom om relaterade anmälningar). Att data samlas in vid anmälningsstadiet resulterar i en antalsmässigt mer omfattande statistik jämfört med om data skulle ha samlats in i ett senare led i rättskedjan, eftersom det bara är en liten del av antalet anmälda brott som efter utredning går vidare till åtal.

Population

Populationen för undersökningen är brottsanmälningar registrerade i Sverige under år 2014 avseende särskilt utvalda brottskategorier, för brott som har begåtts inom rikets gränser. De brottskategorier som ingår är våldsbrott, olaga hot, ofredande, ärekränkning, hets mot folkgrupp, skadegörelse, klotter, olaga diskriminering och diverse övriga brott.⁴⁵ Avgränsningen baseras på de brottstyper som Säkerhetspolisen (Säpo) vid inrättandet av den nationella hatbrottsstatistiken bedömde förekommer vid hatbrott. Av den anledningen görs inte sökning på anmälningar avseende exempelvis stöld, personrån och sexualbrott. Effekten av denna avgränsning är svår att uttala sig om, men det innebär troligen att en del hatbrott förbigås. Avgränsningen har emellertid behållits för att eftersträva jämförbarhet i statistiken över tid.

Datinsamling och urval

Polisanmälningar med möjliga hatbrottsmotiv fångas upp genom att söka efter hatbrottsrelaterade ord och fraser i fritexten på ett obundet slumpmässigt urval (OSU) om hälften av anmälningarna som ingår i populationen. På grund av att urvalet görs månadsvis med en buffertperiod på två månader missas ärenden som tillkommer ifall polisen efter buffertperioden uppdaterar ett ärende med en brottskod som ingår i populationen. Med anledning av detta var urvalsstorleken 49,7 procent av de relevanta anmälningarna från 2014.

För hela året inkom knappt 428 000 anmälningar för de utvalda brottstyperna, och av dessa slumpades knappt 213 000 anmälningar fram för att genom-sökas med en sökordslista bestående av hatbrottsrelaterade ord och fraser. Varje år⁴⁶ ses sökordslistan över och uppdateras genom att nya ord läggs till och gamla ord som inte ger relevanta träffar tas bort. Inför produktionen av 2014 års statistik utgjordes listan av 390 ord och fraser. Genomsökning med sökordslistan fångade upp nästan 15 000 anmälningar som sedan har granskats manuellt av tre kodare. För en mer detaljerad beskrivning av datainsamlingen och sökordslistan hänvisas till den tekniska rapporten.⁴⁷

Manuell granskning och kodning

De anmälningar med möjliga hatbrottsmotiv som fångades upp vid genomsökningen med sökordslistan har granskats manuellt av minst två olika personer i tre olika steg. Anmälningar som motsvarar Brås definition av hatbrott kodades in som sådana efter att ha genomgått följande process:

⁴⁴ Detta är samma utgångspunkt som vid den officiella statistiken över anmälda brott.

⁴⁵ För en komplett förteckning över vilka brottskoder som ingår, se bilaga 2 i den tekniska rapporten (Brå 2015c).

⁴⁶ Med undantag för 2013.

⁴⁷ Brå (2015c).

1. *Bortgallring*: I ett första steg sker en bortgallring av anmälningar som bedöms uppenbarligen inte vara hatbrott.⁴⁸ Vid minsta misstanke om att det kan röra sig om ett eventuellt hatbrott går anmälan vidare till nästa steg.
2. *Kodning*: I ett andra steg läses anmälan igenom noggrant, och samtliga variabler för de anmälningar som bedöms innehålla hatbrott kodas. Svårbedömda anmälningar diskuteras mellan utredarna.
3. *Kvalitetskontroll/rättning*: Slutligen görs en kvalitetskontroll. Anmälningar kodade som hatbrott och samtliga kodade variabler granskas och korrigeras i de fall det behövs. Diskussion förekommer vid svårbedömda fall.

Definition och bedömningskriterier

För statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv används följande definition av hatbrott:

Brott mot person, grupp, egendom, institution eller representant för dessa, som motiveras av rädsla för, fientlighet eller hat mot den utsatta grundat på hudfärg, nationalitet eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning samt könsöverskridande identitet eller uttryck⁴⁹ som gärningspersonen tror, vet eller uppfattar att personen eller gruppen har.

Följande hatbrottsmotiv omfattas av definitionen och redovisas i statistiken: främlingsfientliga/rasistiska⁵⁰ (av dessa särredovisas afro-fobiska och antiromska), antisemitiska, islamofobiska, kristofobiska, andra antireligiösa, homofobiska, bifobiska, heterofobiska samt transfobiska. Tillsammans med interna bedömningskriterier ligger definitionen till grund för vilka anmälningar som vid den manuella granskningen bedöms innehålla hatbrott. En utförligare beskrivning av de olika motiven och bedömningskriterierna ges i den tekniska rapporten.⁵¹

Faställande av om en anmälan innehåller ett hatbrottsmotiv

Bedömningen utgår från *all information* som finns att tillgå i polisanmälan, framför allt den information som framkommer i fritextfältet. Att bedömningen utgår från polisanmälan innebär att den till största delen utgår från *den utsatta personens* upplevelse av händelsen och gärningspersonens motiv. Men även *anmälningsupptagarens* uppfattning om händelsen är viktig. Kunskapen och medvetandet om hatbrott kan skilja sig åt mellan enskilda poliser och mellan olika polismyndigheter, vilket även kan påverka hur händelser beskrivs eller hur möjliga hatbrottsmotiv noteras i fritexten. Andra omständigheter som kan påverka bedömningen är exempelvis gärningspersonens signalment, den utsatta och gärningspersonens namn och kodarens kännedom om annan information kopplad till händelsen, exempelvis från relaterade anmälningar.

⁴⁸ Anmälan kan ha fastnat på ordet "kyrka" men det visade sig handla om en bil som svängde vänster vid kyrkan.

⁴⁹ Det vill säga vilket kön man upplever sig tillhöra samt hur någon väljer att uttrycka sitt biologiska kön, sociala kön och/eller det kön man identifierar sig som.

⁵⁰ Sedan 2008 ingår förutom främlingsfientliga hatbrott mot minoriteter även främlingsfientliga hatbrott mellan minoriteter och mot majoriteten.

⁵¹ Brå (2015c).

Flera motiv – det mest framträdande väljs

Motivbilden är inte alltid enkel att bedöma eftersom en brottsanmälan kan innehålla flera möjliga hatbrottsmotiv. I dessa fall är riktlinjen att välja det mest *framträdande* motivet. När flera motiv bedöms vara lika framträdande får slumpen avgöra vilket som väljs.

I vissa fall kan det finnas andra motiv bakom ett brott, exempelvis hämnd, men det räcker med att ett av motiven stämmer överens med Brås hatbrottsdefinition för att det ska bedömas som hatbrott. En fråga som exempelvis kan uppstå är huruvida ett olaga hot är motiverat av gärningspersonens främlingsfientlighet eller om det är motiverat av exempelvis indrivning av en skuld.⁵² Framkommer det med tydlighet att det är indrivning av en skuld som motiverat gärningen bedöms inte brottet som hatbrott. För att fastställa om exempelvis ett misstänkt främlingsfientligt hatbrott är ett hatbrott eller inte kan en testfråga ställas: Skulle brottet ha skett om offret hade samma etnicitet som gärningspersonen?⁵³ Motsvarande fråga kan även ställas för de andra hatbrottsmotiven.

Tillförlitlighet

En första förutsättning för att ett brott ska komma med i statistiken över anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv är att händelsen kommit till polisens kännedom. Benägenheten att anmäla ett brott varierar mellan brotts typerna och över tid. Utifrån tidigare studier kan konstateras att skillnaden mellan faktisk och anmäld brottslighet, det så kallade mörkertalet, är stor vid hatbrott.⁵⁴ Anmälningsbenägenheten kan också variera mellan de olika grupperna som blir utsatta för hatbrott. Exempelvis kan förtroendet för rättsväsendet, eller myndigheter i allmänhet, variera och påverka om de utsatta anmäler brott till polisen.⁵⁵ Mörkertalet har betydelse för möjligheten till bedömningar av utvecklingen av de anmälda hatbrotten, men även för beskrivningar av hatbrottens struktur.

När det gäller hatbrottsstatistiken kan man tala om två typer av mörkertal. En typ av mörkertal är av ovan nämnda slag, det vill säga hatbrott som sker men som aldrig anmäls till polisen. Den andra typen av mörkertal består av de hatbrott som anmäls till polisen, men som av olika skäl ändå inte kommer med i statistiken, exempelvis när hatbrottsmotivet inte uppmärksammas i fritexten eller att fritexten inte innehåller ord som återfinns i sökordslistan. Hatbrott kan även många gånger röra känslig information som det inte är säkert att den utsatta vill delge polisen vid anmälningsstillfället. Uppmärksammas hatbrottsmotivet senare under utredningen kommer händelsen inte med i statistiken. För att en anmälan ska komma med i statistiken behöver det anmälda brottet även röra någon av de brottskoder som ingår i Brås urval, och rätt brottskod måste ha angetts på anmälan. Motivet till den beskrivna händelsen behöver stämma överens med Brås definition av hatbrott, och händelsen måste slutli-

⁵² Green, McFalls och Smith (2003, s. 30).

⁵³ Tiby (1999, s. 223).

⁵⁴ Se exempelvis Forum för levande historia (2006a). För en utförligare beskrivning av dessa begrepp, se Brå (2006 s. 66–67).

⁵⁵ Brå (2007a, s. 24).

gen bedömas som ett hatbrott av Brås utredare, som har bedömningskriterier till sin hjälp.

När statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv används bör man ha i åtanke att *statistiken endast redovisar anmälningar som har varit möjliga att identifiera som hatbrott med hjälp av den metod och definition som används*, varför den endast antas ge en *minimiuppskattning* av de anmälda hatbroten. Statistiken ger ingen information om hur många hatbrott som faktiskt har begåtts. Brottsofferundersökningar, exempelvis Nationella trygghetsundersökningen (NTU), är lämpligare källor för att mäta utsatthet för hatbrott ute i samhället, eftersom sådana undersökningar har potential att även fånga upp händelser som inte blivit polisanmälda.

Urvalsosäkerhet

Då statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv bygger på en urvalsundersökning sedan 2012 tillkommer ytterligare en osäkerhet – en statistisk urvalsosäkerhet. Eftersom urvalet är slumpmässigt kan denna osäkerhet skattas genom att använda konfidensintervall.⁵⁶ Konfidensintervallet ger en god uppfattning om vilka skillnader i statistiken som inte beror på slumpen. Urvalsstorleken som är satt till 50 procent av populationen är att betrakta som mycket stor, vilket ger en lägre urvalsosäkerhet jämfört med om urvalsstorleken hade varit mindre. Trots detta blir osäkerheten stor då man studerar motiv med få identifierade hatbrottsanmälningar eftersom de bygger på få observationer. Det betyder att skattningarna av anmälningarna för samtliga motiv är säkrare än för de afrofbiska, som i sin tur är säkrare än skattningarna för det transfbiska motivet. Därutöver är urvalsosäkerheten större vid detaljerade analyser inom ett hatbrottsmotiv (exempelvis av brottsplats eller tillvägagångssätt) jämfört med osäkerheten för det totala antalet identifierade anmälningar för motivet i fråga.

En lathund för beräkning av ett tvåsidigt 95-procentigt konfidensintervall samt exempel på hur man går tillväga finns i bilaga 2. De förändringar som nämns i resultatdelen är statistiskt säkerställda om inget annat anges. Observera att konfidensintervallet endast avser den osäkerhet som är kopplad till urvalsförfarandet och inte täcker in de andra felkällor som statistiken är behäftad med.

Jämförbarhet

När utvecklingen av hatbrott över tid studeras eller när jämförelse görs med annan statistik är det viktigt att ta hänsyn till nedanstående information.

Utveckling över tid

Innan slutsatser dras om utvecklingen över tid av antalet identifierade hatbrottsanmälningar är det viktigt att vara medveten om de förändringar som gjorts i hatbrottsstatistikens metod och definition. Dessa förändringar kan nämligen i sig ha påverkat nivåerna.

⁵⁶ Konfidensintervall i den här rapporten anger inom vilket intervall (skattningen plus/minus felmarginalen) det sanna medelvärdet med 95 procents sannolikhet finns.

Ett exempel är att Brå inför datainsamlingen av 2008 års statistik genomförde en större definitionsförändring av vad som utgör ett hatbrott i hatbrottsstatistiken. Definitionen utvidgades till att utöver främlingsfientliga hatbrott mot minoriteter samt antisemitiska, islamofobiska och homofobiska hatbrott även inkludera främlingsfientliga hatbrott mellan minoriteter och mot majoriteten, kristofobiska hatbrott, andra antireligiösa hatbrott, bi- och heterofobiska hatbrott samt transfobiska hatbrott. Definitionen utvidgades även till att inkludera representanter för de grupper som omfattas av definitionen. Brå bedömer att det på grund av definitionsförändringen inte utan vidare går att jämföra nivåerna för samtliga hatbrott och främlingsfientliga/rasistiska hatbrott efter år 2008 med tidigare år. För islamofobiska, antisemitiska och homofobiska hatbrott har definitionsförändringen endast haft en mindre betydelse.

Utöver definitionsförändringen år 2008 utökades metoden för att fånga upp hatbrottsanmälningar med ytterligare två datainsamlingssteg: dels en totalundersökning av samtliga anmälningar avseende hets mot folkgrupp och olaga diskriminering, dels insamling och granskning av de anmälningar som polisen markerat som misstänkta hatbrott i RAR. De kompletterande datainsamlingsstegen har dock haft en mindre effekt på antalet identifierade hatbrott och har därför mindre betydelse för möjligheter till jämförelse mellan åren.

Inför 2012 års datainsamling genomfördes en större metodförändring i syfte att effektivisera statistikproduktionen. Undersökningen har gjorts om från att vara en totalundersökning till att vara en urvalsundersökning. Urvalet skattas därefter till populationsnivå, det vill säga till en nivå som om samtliga polisanmälningar hade ingått i undersökningen. Brå bedömer att vid jämförelser över tid måste hänsyn tas till den osäkerhetsmarginal som uppstår med anledning av användningen av en urvalsundersökning. Mer information om osäkerhetsmarginaler finns i bilaga 2.

Som ett ytterligare led i effektiviseringsarbetet 2012 bortrationaliserades de datainsamlingsmetoder som tillkom år 2008, likaså möjligheterna för relaterade anmälningar att komma med i statistiken samt anmälningar som inte fångats upp på annat sätt men som media uppmärksammat. Även dessa förändringar bedöms ha mindre effekt på antalet identifierade hatbrottsanmälningar och har därför mindre betydelse vid jämförelser över tid.

Varje år ses sökordslistan över och uppdateras genom att nya ord läggs till och gamla ord, som inte ger relevanta träffar, tas bort. Listan med sökord utarbetades ursprungligen av Säpo. Sedan Brå tog över hatbrottsstatistiken har arbetet med att utveckla listan med sökord fortsatt. En årlig förändring av sökordslistan⁵⁷ medför att urvalet inte är exakt detsamma varje år. Brås bedömning är att detta inte har någon större betydelse för jämförbarheten eftersom språkbruket rent generellt förändras, och justeringarna i sökordslistan syftar till att följa dessa förändringar.

Identifierade hatbrottsanmälningar i jämförelse med NTU

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv avser i denna rapport anmälningar registrerade år 2014, medan uppgifter om själv-

⁵⁷ Med undantag för 2013.

rapporterad utsatthet för hatbrott utifrån Nationella trygghetsundersökningen (NTU) 2014 avser utsatthet under 2013. Därutöver skiljer sig undersökningarna åt, dels genom att NTU mäter utsatthet bland privatpersoner, medan målsägande i hatbrottsanmälningarna kan vara såväl privatpersoner som organisationer och församlingar, dels genom vilka brottstyper som undersöks. I statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv undersöks anmälningar avseende våldsbrott, olaga hot, ofredande, ärekränkning, hets mot folkgrupp, skadegörelse, klotter, olaga diskriminering och diverse övriga brott, medan NTU mäter privatpersoners utsatthet för hatbrott (även händelser som inte har polisanmälts) avseende misshandel, hot, trakasserier och rån. Den sistnämnda brottstypen undersöks inte i statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, och trakasserier behöver inte utgöra brott.

Generellt är antalet hatbrottsmotiverade händelser som i NTU uppges vara polisanmälda fler än vad som framgår av hatbrottsstatistiken. Det torde framför allt bero på att NTU har förmåga att fånga upp en betydligt högre andel av alla hatbrott som sker och anmäls. Men även uppgifterna från NTU är behäftade med metodproblem. Händelser kan placeras fel i tiden eller förträngas, vilket betyder att den tillfrågade oavsiktligt kan svara fel på grund av att hon eller han inte minns. Det kan förekomma att den tillfrågade uppfattar det som socialt önskvärt att uppege att ett hatbrott är polisanmält. När det ställs frågor om hatbrott kan det finnas en risk att drabbade inte vill berätta om händelserna. Det kan även vara så att den utsatta personen upplever gärningen som ett hatbrott, men att den inte definieras så enligt hatbrottsstatistiken.⁵⁸ Dessutom kan respondenten tro att brottet har blivit polisanmält antingen för att polisen var på plats vid händelsen eller för att personen kontaktat polisen i efterhand, men att en faktisk anmälan inte har skrivits. Risk finns därför för såväl över- som underrapportering av antalet brottsliga händelser.⁵⁹

Identifierade hatbrottsanmälningar i jämförelse med annan kriminalstatistik

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv är inte jämförbar med den officiella kriminalstatistiken avseende anmälda brott. Den redovisade enheten för hatbrott är polisanmälan och inte antalet anmälda brott. En polisanmälan kan innehålla ett eller flera brott, och för hatbrott redovisas huvudbrottet, det vill säga brottet med strängast straffskala. Den officiella kriminalstatistiken för anmälda brott redovisar alla brott i en anmälan.

Sedan 2007 har även uppgifter om uppklarade hatbrottsanmälningar redovisats. Från och med i år sker dock en förändring från att uppklarade hatbrott har redovisats till att redovisa handlagda hatbrottsärenden (mer information om detta finns att läsa i kapitel 5, Samtliga motiv). Dessa uppgifter är inte heller jämförbara med den officiella statistiken över handlagda brott av samma anledning som ovan, men även då det avser olika tidsperioder. I hatbrottsstatistiken redovisas beslut för de hatbrott som anmälts under ett visst år. I den officiella statistiken redovisas samtliga anmälda brott där ett beslut

⁵⁸ Brå (2007a). Ett exempel är om en person utsätts för ett hatbrott på grund av funktionshinder.

⁵⁹ Brå (2015b).

har fattats under ett visst år, oavsett om brottet är anmält samma år eller under tidigare år.

En övergripande anledning till att hatbrottsstatistikens olika enheter inte definieras eller räknas på samma sätt som den officiella statistikens, exempelvis vid anmälda brott, är för att kunna behålla tidsserier och följa utvecklingen över tid.

Resultatredovisning

Redovisningsenheter och variabler

I rapporten presenteras respektive hatbrottsmotiv i separata kapitel. De *redovisningsenheter* som presenteras är inkommen respektive handlagd *anmälan*.

Information om de identifierade hatbrottsanmälningarna presenteras utifrån ett antal variabler som beskriver det i anmälan upptagna brottet. De *variabler* som presenteras är huvudbrott, motiv, tillvägagångssätt, brottsplats, relation mellan gärningsperson och utsatt, regional indelning och handläggningsbeslut. Samtliga variabler finns beskrivna i den tekniska rapporten.⁶⁰

Vid läsning av rapporten är det viktigt att ha i åtanke att flera av redovisningarna innehåller små tal. Följden blir att de procentuella förändringarna kan bli mycket stora från år till år (det är inte ovanligt med skillnader på 30 procent eller mer) även om skillnaden i absoluta tal är liten.

På grund av låga tal är det inte alltid möjligt att redovisa alla motiv eller variabler separat.⁶¹ Sedan metodförändringen 2012 är redovisningen i större utsträckning än tidigare baserad på andelar, dessutom har flera kategorier med låga tal slagits samman. Förändringen har införts dels med tanke på att dessa låga tal är skattade och behäftade med en urvalsosäkerhet, dels för att tydligare lyfta fram de mer framträdande kategorierna i de olika motiven och därmed ge en mer beskrivande presentation avseende exempelvis plats eller relation.

I redovisningen av polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv är antalssiffrorna i den löpande texten avrundade till närmaste tiotal men är redovisade i exakt uppskattat antal i tabellerna.

Inkomna anmälningar

Antalet inkomna anmälningar avser de anmälningar som polisen registrerat under kalenderåret 2014. Brotten kan dock ha begåtts under tidigare år. Redovisningen baseras på huvudbrottet i anmälan.⁶²

⁶⁰ Brå (2015c).

⁶¹ Enligt personuppgiftslagen (1998:204) och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) 24 kap. 8 § får det inte finnas någon risk för att enskilda individer skulle kunna identifieras i statistiken. Denna risk minskar i en urvalsundersökning, med undantag för regional statistik, men i stället tillkommer en statistisk osäkerhet som är större för låga nivåer.

⁶² Med huvudbrott menas att om det finns flera brott registrerade i en anmälan och samtliga bedöms som hatbrott redovisas endast det som har strängast straffskala. Till exempel om en anmälan innehåller brottstyperna misshandel, olaga hot och ärekränkning och samtliga av dessa bedöms vara hatbrott redovisas endast misshandel.

Handlagda hatbrottsärenden

Från och med i år sker en förändring; tidigare har uppklarade hatbrott redovisats, nu redovisas handlagda hatbrottsärenden (mer information om detta finns att läsa i kapitel 5, ”Samtliga motiv”). När det gäller redovisningen av personuppklarade ärenden har ingen förändring skett. Däremot har översynen lett till en säkrare kategorisering av vilka ärenden som fortfarande är under utredning, och därtill redovisas nedlagda ärenden efter huruvida en utredning har inletts samt ifall nedläggningen grundar sig i en förundersökningsbegränsning.

Redovisningen utgår från de anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv som registrerades under 2013. Slutredovisningsuppgifter inhämtades från polis och åklagare 31 maj 2015.⁶³

Handlagda hatbrottsärenden redovisas utifrån ärendeflödet. Ärenden som är *under utredning* är fortfarande öppna och pågående. *Direktavskrivna ärenden* avser ärenden där en utredning inte har inletts, utan där beslut att avsluta ärendet har tagits direkt, med andra ord att lägga ned det. Begreppet *nedlagda efter utredning* innebär att en utredning har inletts och att polis eller åklagare därefter har bedömt att ärendet bör avslutas, det vill säga läggas ner. Oavsett om en utredning har inletts eller inte så har polis och åklagare vissa möjligheter att fatta beslut om *förundersökningsbegränsning (FU-begränsning)*. Exempelvis om en utredning kräver stora kostnader som inte står i rimligt förhållande till brottet och det kan antas att straffet inte skulle bli högre än fängelse i tre månader, om det kan antas att åtal inte skulle komma att ske till följd av bestämmelser om åtalsunderlåtelse eller särskild åtalsprövning⁶⁴ eller om det finns en misstänkt person som redan förekommer i andra utredningar som rör grövre brott eller nyligen har blivit dömd för andra brott och straffet inte skulle påverkas av det nyss anmälda hatbrottet. Polis och åklagare har med andra ord vissa möjligheter att genom FU-begränsning förbise lindrigare brott och fokusera på de grövre för en effektivare rättsprocess. Begreppet *personuppklarat* innebär att en person har bundits till det anmälda huvudbrottet genom åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Ett brott räknas som personuppklarat även om den åtalade senare frikänns vid en rättegång.

⁶³ Eftersom anmälda hatbrott inte alltid avslutas samma år som de anmäls, har de hatbrottsanmälningar som registrerades under 2013 följts upp för denna redovisning. Endast 1 procent av samtliga anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv som registrerades år 2013 var fortfarande under utredning 31 maj 2015.

⁶⁴ Ärekränkning är ett exempel på ett sådant brott.

4. Självrapporterad utsatthet för hatbrott

Resultat i korthet

- Enligt *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU) var det år 2013 uppskattningsvis 1,8 procent av befolkningen (16–79 år) som blev utsatta för främlingsfientliga hatbrott. Andelen utsatta för antireligiösa hatbrott var 0,5 procent, och andelen utsatta för homofobiska hatbrott var 0,3 procent.
- Homofobiska hatbrott uppgavs vara polisanmälda i större utsträckning (45 procent) än antireligiösa (33 procent) och främlingsfientliga (28 procent).
- Sett till utsatthet för främlingsfientliga och homofobiska hatbrott var den utsatta i 75 procent av fallen under 45 år. För antireligiösa hatbrott var motsvarande siffra 71 procent.

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv säger inte mycket om förekomsten av hatbrott i samhället. De flesta brott anmäls nämligen inte.

Ett sätt att uppskatta förekomsten av hatbrott är att fråga människor om de anser sig ha blivit utsatta för ett sådant brott. Sedan 2006 har Brå varje år redovisat utsatthet för hatbrott enligt *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU). Brå ställer även frågor om utsatthet för hatbrott i *Skolundersökningen om brott* (SUB) samt i *Politikernas trygghetsundersökning* (PTU), men eftersom PTU och SUB inte genomförs varje år redovisas inte statistik från dessa undersökningar i varje årsbok för hatbrottsstatistiken. I årets hatbrottsrapport ingår enbart statistik från NTU.

Dessa tre undersökningar tar sikte på enskilda personers utsatthet. Statistiken över polisanmälda hatbrott inbegriper även händelser riktade mot föreningar, företag, organisationer och allmänt riktade budskap på allmän plats.

De utsattas egen upplevelse avgör om händelsen är ett hatbrott

Metoderna skiljer sig åt mellan NTU, SUB och PTU,⁶⁵ men gemensamt är att enskilda personer via enkät eller telefonintervju har fått svara på om de anser sig ha blivit utsatta för hatbrott under föregående år.

Det är viktigt att poängtera att det i dessa undersökningar är de utsattas egen upplevelse som avgör om händelsen klassas som ett hatbrott eller inte. Det sker ingen ytterligare granskning eller värdering av svaren. Undersökningar har visat att vissa faktorer kan påverka hur väl svaren stämmer överens med

⁶⁵ Mer information om de olika metoderna finns i respektive undersöknings tekniska rapport.

den upplevda händelsen. Till exempel kan svarspersonen känna en social förväntan att svara i en viss riktning, eller så kan personen missminna sig detaljer om händelsen. Även om forskare är medvetna om risken för dessa och andra felkällor anses självdeklarationsundersökningar ge förhållandevis tillförlitliga resultat.⁶⁶ De ger i flera avseenden en bättre bild av utsattheten i samhället än studier av polisanmälningar.

Viss skillnad i definition av hatbrott mellan undersökningarna

Statistiken över polisanmälningar med hatbrottsmotiv och självrapporteringsundersökningarna NTU, SUB och PTU kan inte jämföras rakt av, men kan ge kompletterande bilder. Det bör dock noteras att definitionen av hatbrott skiljer sig något mellan dessa undersökningar, varför följande omständigheter kan vara bra att tänka på.

I statistiken över polisanmälningar ingår brott begångna mot såväl enskilda individer som grupper, organisationer och allmän egendom. I NTU, PTU och SUB ingår frågor om utsatthet endast bland enskilda individer.

I statistiken över polisanmälningar kan den utsatta personen antingen ha en viss egenskap (exempelvis hudfärg), gärningspersonen kan uppfatta eller tro att den utsatta har det, eller så kan gärningspersonen anse att den utsatta representerar en grupp med den egenskapen. I NTU frågas om personen har utsatts på grund av en egenskap som personen har eller som gärningspersonen upplever att denna har. I NTU ingår således inte fall där en person ansetts representera en grupp som har en viss egenskap. I SUB tillfrågas eleverna om de har blivit utsatta för något brott som enligt deras egen uppfattning varit ett hatbrott. I PTU frågas om personen i egenskap av politiker har utsatts på grund av gärningspersonens uppfattning om en viss egenskap som personen har eller för att denna anses *representera* en grupp med den egenskapen. I PTU ingår följaktligen representanter, dessutom tillkommer en dimension i och med att den utsatta behöver ha utsatts *i sin roll som politiker*, inte som privatperson.

Nationella trygghetsundersökningen (NTU)

I det här avsnittet presenteras den generella befolkningens utsatthet för både anmälda och ej anmälda hatbrott utifrån självrapporterad utsatthet i *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU). Redovisningen avser utsatthet för hatbrott med främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa motiv.

För beskrivning av undersökningen och dess metod hänvisas till originalrapporten (Brå 2015:1) och dess tekniska rapport (2015:4). En kort beskrivning, med fokus på de metodologiska aspekter som är relevanta för utsatthet för hatbrott ges nedan, samt i den tekniska rapporten.⁶⁷

Kort om undersökningen

I Brås nationella trygghetsundersökning (NTU) tillfrågas ett urval av befolkningen i åldern 16–79 år om utsatthet för ett tiotal brottstyper. För brotts-

⁶⁶ Junger-Tas och Marshall (1999).

⁶⁷ Brå (2015c).

typerna personrån, misshandel, hot och trakasserier⁶⁸ ställs uppföljningsfrågor om huruvida den utsatta upplever att det fanns någonting främlingsfientligt, homofobiskt eller antireligiöst i motivet till händelsen.⁶⁹ Frågorna som ställs är följande:

Upplever du att det fanns något främlingsfientligt i motivet? Med främlingsfientlighet menas här att man utsattes för att man har en annan etnisk bakgrund.

Upplever du att det fanns något om din religion i motivet? Med det menas att man utsattes för att man är (eller av gärningspersonen upplevdes vara) religiös (eller ha en annan religion än gärningspersonen).

Upplever du att det fanns något homofobiskt i motivet? Med homofobiskt menas här att man utsattes för att man är (eller av gärningspersonen upplevdes vara) homo-, bi-, eller transperson.⁷⁰

Redovisningen från NTU ett visst år (exempelvis NTU 2014) avser utsatthet under det närmast föregående året (i det här exemplet 2013). Notera dock att avseende statistik över ålders- och könsfördelning behöver tre år slås samman för att få en redovisningsbar population.

Tänk på detta vid läsning av resultaten

Självrapporterad utsatthet för hatbrott enligt NTU 2014 avser utsatthet under föregående kalenderår, det vill säga 2013, medan statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv utgörs av anmälningar från 2014.

När resultaten från NTU tolkas är det viktigt att ha i åtanke att antalet respondenter som svarat att de blivit utsatta för hatbrott är lågt, i synnerhet för utsatthet för homofobiska och antireligiösa hatbrott, vilket skapar större osäkerhet i skattningarna och kan bidra till stora variationer mellan åren. Skillnaderna mellan resultaten för hatbrott i NTU över tid är mot bakgrund av detta att betrakta som relativt små.

I en frågeundersökning av det här slaget spelar de tillfrågades egna upplevelser och bedömningar in, och sannolikt rapporteras i viss utsträckning även andra händelser än de efterfrågade. Ett annat problem med frågeundersökningar som NTU kan vara att de som tillfrågas vill lämna ”rätta” svar. Exempelvis på frågan om brottet är anmält eller inte kan den tillfrågade välja att svara att så är fallet, trots att händelsen inte är polisanmälld.

Man bör även notera att NTU enbart mäter utsatthet bland Sveriges folkbokförda befolkning.⁷¹ Svarefrekvensen bland utomnordiskt födda personer är lägre (43,6 procent) än bland personer födda i Norden (64,9 procent).⁷² Representativiteten är därmed lägre, men viktningen av grupperna kompen-

68 Med trakasserier avses en serie händelser. Varje serie räknas som en trakasserihändelse. Trakasserier behöver inte utgöra ett brott. Om de utgör brott rubriceras de enligt gällande brottsrubricering i brottsbalken, exempelvis hot, ofredande och hemfridsbrott.

69 Brå (2015b, s.18, 30, 38–39, 43–44 i frågeformuläret).

70 Svarealternativen för frågorna är Ja, Nej, Vet ej eller Vill ej svara.

71 Asylsökande samt personer som vistas utan giltiga tillstånd i Sverige ingår därmed inte i urvalet.

72 Brå (2015b).

rar i viss mån för detta. Det finns även en problematik i att fråga den generella befolkningen om utsatthet för hatbrott. I och med att antalet personer som svarar att de blivit utsatta för hatbrott är få skulle förmodligen riktade undersökningar till olika grupper som kan anses särskilt utsatta ge en bättre bild av utsattheten inom respektive grupp.

När det gäller mer detaljerade analyser, såsom utsatthet för vissa enskilda brottstyper, finns det statistiska begränsningar avseende vad som kan redovisas. Det låga antalet observationer har till följd att det inte är möjligt att utifrån detta mätillfälle beskriva fördelningen av brottstyper för homofobiska och antireligiösa hatbrott.

Utsatthet för främlingsfientliga hatbrott vanligast

Sammantaget visar resultaten från NTU 2014 att 1,8 procent av befolkningen (16–79 år) i Sverige, vilket uppskattningsvis motsvarar cirka 136 000 personer, uppgav att de hade utsatts för ett främlingsfientligt hatbrott år 2013. Det är en högre andel än året innan, då 1,4 procent av befolkningen uppgav utsatthet. Det är den hittills högsta andelen sedan mätningarna i NTU infördes. Skillnaderna bör dock tolkas med försiktighet eftersom de inte är statistiskt säkerställda.

En person kan uppge att den blivit utsatt för flera händelser. Antalet brotts-händelser med främlingsfientligt motiv i form av personrån, misshandel, hot och trakasserier uppskattas till 262 000 år 2013.

Tabell 4.1 Utsatthet i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott samt skattat antal utsatta personer åren 2006–2013 och skattat antal händelser år 2013, enligt NTU 2007–2014.

	Andel utsatta i procent								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Främlingsfientliga hatbrott (n = 166) ¹	1,6	1,5	1,4	1,5	1,1	1,2	1,4	1,8	
<i>därav personrån (n = 9)¹</i>	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	
<i>därav misshandel (n = 32)¹</i>	0,3	0,4	0,3	0,3	0,1	0,3	0,3	0,3	
<i>därav hot (n = 82)¹</i>	0,6	0,6	0,5	0,6	0,5	0,5	0,6	0,9	
<i>därav trakasserier (n = 43)¹</i>	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,5	
Homofobiska hatbrott (n = 35) ¹	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2	0,3	
Antireligiösa hatbrott (n = 42) ¹	...	...	...	...	...	0,4	0,3	0,5	
	Skattat antal utsatta								Skattat antal händelser år 2013
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Främlingsfientliga hatbrott (n = 166) ¹	114 000	106 000	101 000	111 000	81 000	86 000	106 000	136 000	262 000
<i>därav personrån (n = 9)¹</i>	14 000	8 000	7 000	9 000	8 000	11 000	7 000	7 000	12 000
<i>därav misshandel (n = 32)¹</i>	20 000	25 000	20 000	21 000	11 000	19 000	25 000	22 000	51 000
<i>därav hot (n = 82)¹</i>	45 000	42 000	39 000	46 000	34 000	35 000	46 000	63 000	178 000
<i>därav trakasserier (n = 43)¹</i>	30 000	28 000	32 000	32 000	29 000	21 000	28 000	38 000	38 000
Homofobiska hatbrott (n = 35) ¹	12 000	17 000	17 000	19 000	19 000	13 000	16 000	25 000	42 000
Antireligiösa hatbrott (n = 42) ¹	...	...	...	...	...	28 000	25 000	35 000	67 000

¹ Antal observationer (n) avser endast NTU 2014, det vill säga utsatthet under år 2013.

För konfidensintervall, se tabell B2.1.

... = Ingen uppgift tillgänglig

Av dem i befolkningen som hade utsatts för hot uppgav 0,9 procent att det fanns ett främlingsfientligt motiv till händelsen. Motsvarande andel för trakasserier och misshandel var 0,5 respektive 0,3 procent. Av dem i befolkningen som hade utsatts för personrån angav 0,1 procent ett främlingsfientligt motiv till händelsen. Skillnaderna mellan de olika brottstyperna är dock inte statistiskt säkerställda och bör tolkas med försiktighet. Jämfört över tid kan dock noteras att brottsstrukturen i princip varit oförändrad sedan 2006.

Sammantaget uppgav 0,3 procent i befolkningen (16–79 år), vilket uppskattningsvis motsvarar 25 000 personer, att de utsattes för hatbrott med ett homofobiskt motiv under 2013. Andelsmässigt ligger det på en liknande nivå jämfört med samtliga föregående år, då nivån legat mellan 0,2 och 0,3 procent. Skillnaderna är dock inte statistiskt säkerställda. Antalet händelser med homofobiska motiv år 2013 uppskattas till 42 000 brotts handlingar.

Sammantaget uppgav 0,5 procent i befolkningen (16–79 år), vilket uppskattningsvis motsvarar 35 000 personer, att de utsattes för hatbrott med antireligiösa motiv under år 2013. Detta är en något högre nivå jämfört med föregående år, då 0,3 procent i befolkningen uppgav att de utsattes för hatbrott med antireligiösa motiv. Ökningen av utsatthet för antireligiösa hatbrott är dock inte statistiskt säkerställd. Det skattade antalet händelser uppgick till 67 000.

Resultaten kan jämföras med att sammanlagt 10 procent av befolkningen uppgav att de hade utsatts för personrån, misshandel, hot och trakasserier under 2013 oavsett motiv bakom brottet, vilket motsvarar cirka 737 000 personer.

Utsatthet för brott med främlingsfientliga motiv i relation till befolkningen totalt

Antalet brotts handlingar med främlingsfientligt motiv i form av personrån, misshandel, hot och trakasserier uppskattas till 262 000 under år 2013. Hot är den brottskategori där störst andel av samtliga utsatta uppgett att motivet var främlingsfientligt (20 procent, figur 4A). I 15 procent av samtliga rapporterade fall av personrån i NTU 2014 uppgavs att det fanns ett främlingsfientligt motiv. Motsvarande andel vid utsatthet för misshandel var 13 procent och vid trakasserier 10 procent.

Fördelningen har förändrats sedan föregående undersökning, då misshandel var den brottskategori där störst andel av samtliga utsatta uppgav att motivet var främlingsfientligt, följt av hot och personrån.

Figur 4A Andel självrapporterade brotts handlingar med respektive utan främlingsfientligt motiv, enligt NTU 2014.

De flesta hatbrott anmäls inte

Av de främlingsfientliga hatbroten som skedde 2013 uppgavs 28 procent vara polisanmälda (tabell 4.2), vilket är en minskning jämfört med 2012. Det är dock fortfarande en högre andel jämfört med åren 2007 samt 2009–2010 även om skillnaden inte är statistiskt säkerställd. Sett till de olika brottstyperna var personrån den brottstyp som uppgavs vara anmäld i störst utsträckning (76 procent), medan hot uppgavs vara anmäld i lägst utsträckning (19 procent).

Vidare uppgavs 45 procent av de homofobiska hatbroten vara polisanmälda, vilket är en lägre nivå jämfört med föregående år, men fortfarande högre än 2006–2011. Anmälningens benägenheten har varierat kraftigt mellan åren och låg på mellan 17 och 40 procent mellan 2006 och 2011. Det är dock viktigt att beakta att antalet personer som svarat på frågor om utsatthet för homofobiska brott i NTU är mycket få, varför stora procentuella skillnader inte är ovanliga, och förändringarna får tolkas med stor försiktighet. Det kan i sammanhanget nämnas att studier på 1990-talet visade att anmälningens benägenheten bland dem som utsattes för homofobiska hatbrott var låg och att runt 25–30 procent av brotten i de studierna hade anmälts.⁷³

Av resultaten i NTU 2014 framgår också att 33 procent av de antireligiösa hatbroten år 2013 hade polisanmälts. Motsvarande siffra för tidigare år var 52 procent för 2012 och 28 procent för 2011. Liksom vid utsatthet för homofobiska hatbrott bygger dock resultaten på mycket få observationer, och statistiken bör därmed tolkas med försiktighet.

Tabell 4.2 Andel polisanmälda händelser med främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa motiv åren 2006–2013, enligt NTU 2007–2014.

	Andel polisanmälda händelser i procent							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Främlingsfientliga hatbrott (n = 166) ¹	28	23	31	23	27	37	32	28
<i>därav personrån (n = 9)¹</i>	36	22	50	27	49	38	59	76
<i>därav misshandel (n = 32)¹</i>	36	33	23	33	36	42	38	39
<i>därav hot (n = 82)¹</i>	26	17	28	23	27	39	22	19
<i>därav trakasserier (n = 43)¹</i>	22	22	36	14	14	23	43	29
Homofobiska hatbrott (n = 35) ¹	28	35	33	17	40	21	55	45
Antireligiösa hatbrott (n = 42) ¹	...	...	...	...	...	28	52	33
	Skattat antal händelser							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Främlingsfientliga hatbrott (n = 166) ¹	200 000	186 000	182 000	211 000	127 000	151 000	184 000	262 000
<i>därav personrån (n = 9)¹</i>	20 000	11 000	9 000	11 000	10 000	17 000	8 000	12 000
<i>därav misshandel (n = 32)¹</i>	44 000	56 000	34 000	41 000	18 000	36 000	58 000	51 000
<i>därav hot (n = 82)¹</i>	104 000	96 000	109 000	127 000	69 000	79 000	99 000	178 000
<i>därav trakasserier (n = 43)¹</i>	30 000	28 000	32 000	32 000	29 000	21 000	...	38 000
Homofobiska hatbrott (n = 35) ¹	24 000	25 000	30 000	36 000	31 000	21 000	25 000	42 000
Antireligiösa hatbrott (n = 42) ¹	...	...	...	...	...	50 000	43 000	67 000

¹ Antal observationer (n) avser endast NTU 2014, det vill säga utsatthet under år 2013.

För konfidensintervall, se tabell B2.1.

... = Ingen uppgift tillgänglig

⁷³ Tiby (1999, s. 207).

Jämfört med anmälningsbenägenheten totalt sett i befolkningen, som var 30 procent för de fyra brottstyperna år 2013, var anmälningsbenägenheten större vid homofobiska och antireligiösa hatbrott, men något lägre vid främlingsfientliga hatbrott. Sett över tid har detta varierat, anmälningsbenägenheten vid utsatthet för såväl homofobiska, antireligiösa som främlingsfientliga hatbrott har både varit högre och lägre än anmälningsbenägenheten i befolkningen totalt sett för de fyra brottstyperna. Med tanke på att bortfallet är större bland dem som i större utsträckning kan antas vara utsatta för hatbrott, och att anmälningsbenägenheten bland dem i bortfallet rimligen är lägre än bland dem som deltar i undersökningen, bör denna jämförelse emellertid göras med försiktighet.

Oavsett detta visar resultaten i NTU 2014 att en stor del av de främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrotten inte polisanmäls.

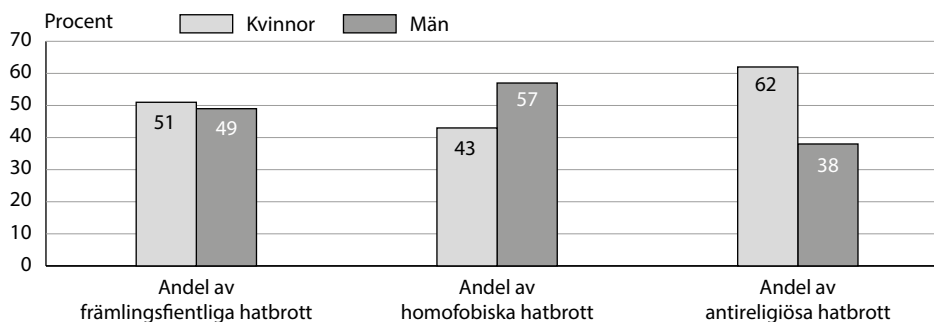
Könsfördelningen vid utsatthet för hatbrott enligt NTU 2012–2014

Utsattheten för främlingsfientliga hatbrott är relativt jämnt fördelad mellan kvinnor och män. Av de främlingsfientliga hatbrotten i NTU 2012–2014 var den utsatta en kvinna i 51 procent av fallen och en man i 49 procent av fallen. I NTU 2011–2013 var proportionerna omvända.

Fler män än kvinnor uppger dock att de utsatts för homofobiska hatbrott i NTU 2012–2014, 57 procent jämfört med 43 procent. Denna nivå är i princip oförändrad sedan föregående år, då resultaten från NTU 2011–2013 visade att 56 procent av dem som utsatts för homofobiska hatbrott var män medan 44 procent var kvinnor. Att män är mer utsatta än kvinnor har alltså även noterats tidigare.

När det gäller utsatthet för antireligiösa hatbrott är fördelningen omvänd jämfört med homofobiska hatbrott; en betydligt större andel av dem som utsatts för antireligiösa hatbrott enligt NTU 2012–2014 var kvinnor (62 procent). För män var andelen 38 procent.

Figur 4B De utsattas kön vid främlingsfientliga och homofobiska hatbrott i befolkningen (16–79 år) åren 2011–2013, enligt NTU 2012–2014.

För konfidensintervall, se tabell B2.2.

Åldersfördelningen vid utsatthet för hatbrott enligt NTU 2012–2014

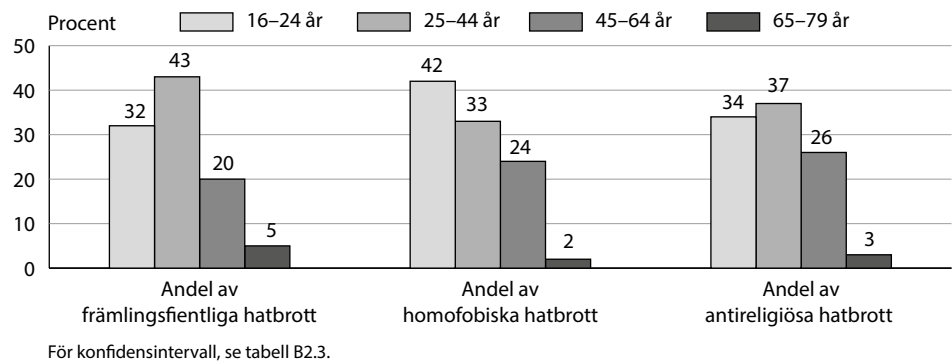
När åldern vid utsatthet för främlingsfientliga och homofobiska hatbrott enligt NTU 2012–2014 studeras framkommer att de yngre åldersgrupperna är mer utsatta än de äldre.

Sett till främlingsfientliga hatbrott var den utsatta i 43 procent av fallen 25–44 år och i 32 procent av fallen 16–24 år. Det innebär att de utsatta i 75 procent av fallen var under 45 år. I figur 4C framgår att 5 procent av de främlingsfientliga hatbroten riktade sig mot personer i åldrarna 65–79 år.

Avseende homofobiska hatbrott var de flesta utsatta i åldern 16–24 år (42 procent) medan 33 procent av de utsatta var i åldern 25–44 år. Det innebär även här att 75 procent av dem som utsattes för homofobiska hatbrott var under 45 år. I 2 procent av fallen var de utsatta i åldern 65–79 år.

När det gäller antireligiösa hatbrott ser mönstret liknande ut. I 37 procent av fallen var den utsatta i åldern 25–44 år, och i 34 procent av fallen i åldern 16–24 år. I 71 procent av fallen var den utsatta personen alltså under 45 år. Av de utsatta var 3 procent i åldern 65–79 år.

Figur 4C De utsattas ålder vid främlingsfientliga och homofobiska hatbrott i befolkningen (16–79 år) åren 2011–2013, enligt NTU 2012–2014.

5. Polisanmälda hatbrott – samtliga motiv

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av skattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalssiffrorna avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället, eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Exempelvis bör årets NTU-siffror därför jämföras med förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.

Resultat i korthet

- År 2014 identifierades uppskattningsvis knappt 6 270 hatbrottsanmälningar, vilket är den högst noterade nivån hittills och 14 procent fler än 2013.
- Liksom tidigare år var det främlingsfientliga/rasistiska motivet vanligast bland anmälningarna (69 procent).
- Olaga hot/ofredande var den vanligaste brottstypen (43 procent), följt av våldsbrott (15 procent) och ärekränkning (14 procent).
- Allmän plats, det egna hemmet, internet och arbetsplats var i nämnd ordning de vanligaste brottsplatserna bland hatbrottsanmälningarna 2014.
- I en majoritet av anmälningarna (58 procent) var gärningspersonen obekant för målsäganden.
- Av de identifierade hatbrottsanmälningarna från 2013 hade 5 procent personupplrats den 31 maj 2015, vilket är samma nivå som året innan. En utredning hade inletts i 59 procent av samtliga anmälningar.

I detta kapitel redogörs för anmälningar från 2014 som har bedömts innehålla ett hatbrottsmotiv. Redovisningen avser samtliga motiv. För beskrivningar av ett specifikt motiv hänvisas till respektive kapitel.

Redovisningen sker efter huvudbrott i anmälningarna, vilket innebär att då flera brott tas upp i samma anmälan redovisas det brott med hatbrottsmotiv som har strängast straffskala.⁷⁴

Främlingsfientlighet/rasism vanligaste motivet i anmälningarna

Det främlingsfientliga/rasistiska motivet svarade för 69 procent av de identifierade hatbrottsanmälningarna 2014 och är i likhet med tidigare år den största kategorin. I 10 procent av anmälningarna identifierades sexuell läggning som motiv. Islamofobiska⁷⁵ samt kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott stod för 8 procent vardera, och antisemitiska hatbrott stod för 4 procent av anmälningarna. Det transfobiska motivet var mindre vanligt och svarade för 1 procent av anmälningarna.

⁷⁴ Exempel: Adam anmäler misshandel, olaga hot och ärekränkning. Misshandeln hade ett annat motiv (låt oss säga att Adam tagit tag i någons cykel och fått smällar på handen för att släppa). Däremot görs bedömningen att det finns rasistiska motiv bakom de två andra brotten. Olaga hot har strängast straffskala och blir då huvudbrottet som redovisas i hatbrottsstatistiken.

⁷⁵ Notera att islamofobi och andra begrepp i detta kapitel med suffixet -fobi inte är fobier i traditionell mening då fobi snarare är en medicinsk term för stark rädsla och ångest över något som genererar en känsla av att man måste undvika eller komma bort från det man är rädd för.

Noterbart är att sett över de senaste fem åren har *andelen* anmälningar med främlingsfientliga/rasistiska motiv samt då motivet varit sexuell läggning sjunkit med fem procentenheter vardera. Under samma period har andelen anmälningar med kristofobiska och andra antireligiösa, islamofobiska samt antiromska motiv ökat med fem, tre respektive två procentenheter.

Att de olika motiven svarar för olika stora andelar i statistiken innebär att beskrivningar i det här kapitlet av innehållet i anmälningarna (tillvägagångssätt, brottsplats, relation och handlagda ärenden) påverkas av denna fördelning. Motiv med fler anmälningar (exempelvis främlingsfientliga/rasistiska) sätter alltså större prägel på exempelvis fördelningen av brottsplatser än motiv med färre anmälningar (exempelvis antisemitiska).

Tabell 5.1 Antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, åren 2010–2014.

Motiv	2010		2011		2012 ¹		2013 ¹		2014 ¹		Förändring jämfört med 2013, i %	Förändring jämfört med 2010, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Främlingsfientliga/rasistiska	3 786	74	3 936	72	3 979	72	3 999	73	4 314	69	8	14
Afrofobiska ²	818	16	803	15	940	17	980	18	1 075	17	10	31
Antiromska ³	145	3	184	3	215	4	233	4	287	5	23	98
<i>Mellan minoriteter</i>	476	9	551	10	454	8	564	10	484	8	-14	2
<i>Mot majoritetsgrupp</i>	130	3	128	2	126	2	116	2	193	3	66	48
Antisemitiska	161	3	194	4	221	4	193	4	267	4	38	66
Islamofobiska	272	5	278	5	306	6	327	6	492	8	50	81
Kristofobiska och andra antireligiösa	119	2	179	3	258	5	321	6	489	8	52	311
Kristofobiska	97	2	162	3	200	4	191	3	334	5	75	244
Sexuell läggning⁴	770	15	854	16	713	13	625	11	635	10	2	-18
Homofobiska	749	15	839	15	694	13	613	11	597	10	-3	-20
Transfobiska	31	1	52	1	41	1	45	1	72	1	60	132
Summa	5 139	100	5 493	100	5 518	100	5 508	100	6 269	100	14	22

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

² Inkluderar både majoritet mot afrosvensk och minoritet mot afrosvensk.

³ Inkluderar både majoritet mot romer och minoritet mot romer.

⁴ Homosexualitet, bisexualitet, heterosexuallitet.

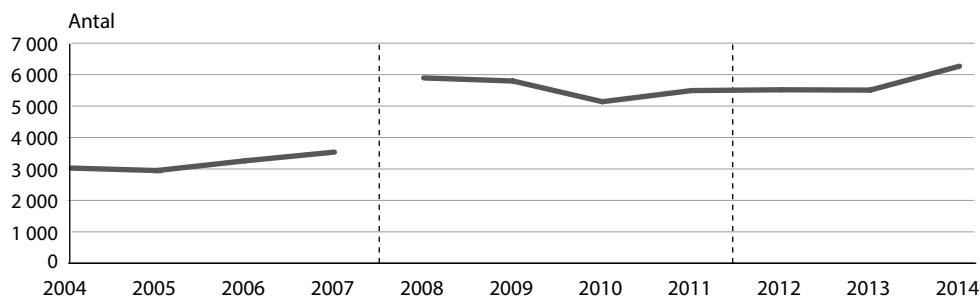
Nivå och utveckling

Under 2014 uppskattades knappt 6 270 anmälningar innehålla ett möjligt hatbrottsmotiv. Antalet identifierade hatbrottsanmälningar är det högsta hittills; sex procent fler än den tidigare högsta nivån år 2008 och 14 procent fler jämfört med förra året.

Figur 5A illustrerar utvecklingen sedan 2004. Mellan 2004 och 2008 ökade antalet identifierade anmälningar från knappt 3 030 till knappt 5 900. År 2009 bröts den uppåtgående trenden, då knappt 5 800 anmälningar identifierades, för att därefter fortsätta att minska till 2013 års knappt 5 510 anmälningar. Om årets höga nivå är tillfällig eller om den visar på ett trendbrott är för tidigt att säga.

Det är inte helt enkelt att jämföra antalet hatbrottsanmälningar över tid. Inför 2008 tillkom nya motiv och en definitionsförändring genomfördes, vilket

Figur 5A Antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, åren 2004–2014.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts. Från 2012 är nivåerna uppskattade, baserat på en urvalsundersökning.

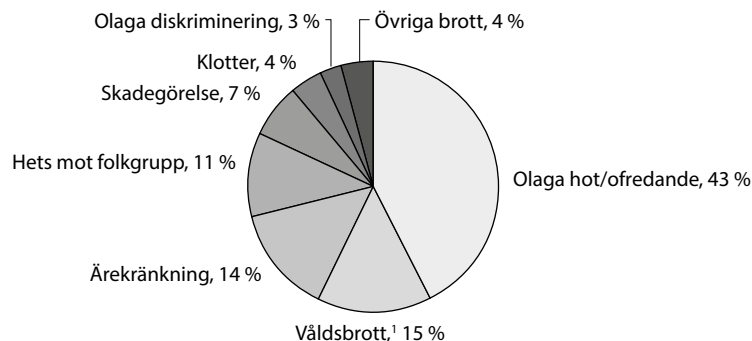
innebar en stor förändring i antalet identifierade hatbrottsanmälningar. Inför 2012 genomfördes en metodförändring varigenom den tidigare totalundersökningen blev en urvalsundersökning. Brå bedömer att metodförändringen inte har påverkat nivåerna, men däremot behöver hänsyn tas till den statistiska osäkerheten i de uppskattade siffrorna (konfidensintervall) när jämförelser görs över tid.⁷⁶

Brottsstruktur

Olaga hot/ofredande är den vanligast förekommande brottstypen

Den enskilt vanligast förekommande typen av huvudbrott i hatbrottsanmälningarna 2014 var olaga hot/ofredande, som svarade för 43 procent. Därefter följer våldsbrott (15 procent) och ärekränkning (14 procent). Hets mot folkgrupp och olaga diskriminering låg bakom 11 respektive 3 procent av anmälningarna. Det är samma fördelning som förra året.

Figur 5B Andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori, år 2014 (6 269 anmälningar).

¹ I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman.

⁷⁶ För en utförligare beskrivning av statistikens jämförbarhet över tid, se metodavsnittet samt den tekniska rapporten (Brå, 2015c). För mer information om statistisk osäkerhet och konfidensintervall, se bilaga 2.

Fördelningen av de olika brottstyperna skiljer sig något mellan hatbrottsmotiven. Olaga hot/ofredande var emellertid den vanligaste brottstypen vid alla motiv utom vid de antisemitiska och kristofobiska. Den vanligaste brottstypen för det antisemitiska motivet var i stället hets mot folkgrupp, vilket kan förklaras av att flera fall av uttalanden och klotter rubricerades som hets mot folkgrupp. Vanligast vid det kristofobiska motivet var skadegörelse/klotter på kyrkor och församlingshem.

Vid en jämförelse mellan motiven kan noteras att andelen våldsbrott var högre vid det afrofobiska motivet samt vid kategorin andra antireligiösa. Även andelen ärekränkning var högre vid det afrofobiska motivet men också då motivet var kopplat till sexuell läggning. Hets mot folkgrupp var vanligare för det redan nämnda antisemitiska men även för det islamofobiska motivet, medan olaga diskriminering var vanligare vid det antiromska motivet.

Olaga diskriminering och hets mot folkgrupp jämfört med kriminalstatistiken

Generellt sett utgör de anmälda brotten i hatbrottsstatistiken en mycket liten andel av samtliga anmälda brott i den officiella kriminalstatistiken.⁷⁷ Olaga diskriminering och hets mot folkgrupp skiljer sig emellertid från övriga brottstyper genom att de grundar sig på specifika lagrum som reglerar kränkningar på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning.⁷⁸ År 2014 uppskattades majoriteten (knappt 90 procent avseende olaga diskriminering och knappt 65 procent avseende hets mot folkgrupp) av dessa anmälda brott även ha identifierats som hatbrott.⁷⁹

Att hatbrottsstatistiken och den officiella kriminalstatistiken inte helt stämmer överens har flera förklaringar. Exempelvis måste fritexten innehålla något av de 390 sökord som Brå använder i utsökningen för att fastna i urvalsprocessen. Därtill läses hatbrottsanmälningarna igenom och bedöms manuellt, medan den officiella kriminalstatistiken bygger på elektronisk data. Det innebär att felregistreringar, till exempel där diskriminering skett av funktionshindrade,⁸⁰ kan sorteras bort i hatbrottsstatistiken men inte i kriminalstatistiken. En del fall som utgör hets mot folkgrupp i den officiella kriminalstatistiken bedöms dessutom för närvarande som ”övriga högerbrott” i kontexten för den här rapporten och ingår därför inte.⁸¹

Diskriminering kan hanteras både straffrättsligt och civilrättsligt

Förutom ett straffrättsligt skydd mot vissa former av diskriminering genom brottsbalkens olaga diskriminering⁸² finns ett bredare civilrättsligt skydd mot

⁷⁷ År 2014 anmäldes drygt 1,4 miljoner brott.

⁷⁸ Se BrB 16 kap. 8 § (hets mot folkgrupp) och BrB 16 kap. 9 § (olaga diskriminering). För mer information, se Brå (2001).

⁷⁹ Den officiella statistiken räknar enheten antal brott, medan hatbrottsstatistiken räknar enheten huvudbrott i brottsanmälningarna. För att få en korrekt jämförelse mellan statistikprodukterna vägs därför även bedömda bibrott in i hatbrotten.

⁸⁰ Funktionshinder ingår inte som grund i brottet olaga diskriminering, däremot som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen.

⁸¹ ”Övriga högerbrott” är en kategori som förekom i Säpos hatbrottsstatistik och avser anmälda brott med högerextrema symboler eller aktörer men som saknar koppling till ett specifikt hatbrottsmotiv. Brå har därför aldrig inkluderat dessa händelser i hatbrottsstatistiken.

⁸² BrB 16:9. Könsöverskridande identitet eller uttryck ingår exempelvis inte.

diskriminering i diskrimineringslagen.⁸³ Det kan vara svårt att bevisa olaga diskriminering straffrättsligt på grund av de höga beviskraven samt att det åligger åklagaren att bevisa den åtalades uppsåt och skuld. En civilrättslig process har dels lägre beviskrav, dels råder så kallad omvänd bevisbörda, vilket innebär att om den utsatta personen hävdar att den har blivit diskriminerad och kan styrka detta så åligger det den andra parten att visa om så inte var fallet. I en straffrättslig process kan den åtalade dömas till böter eller fängelse, medan en civilrättslig process kan leda till att den som har diskriminerats åläggs att betala skadestånd till den som har blivit diskriminerad.

För det transfobiska motivet är den här uppdelningen avgörande eftersom könsöverskridande identitet eller uttryck inte omfattas av det straffrättsliga skyddet men däremot av det civilrättsliga.

Tillvägagångssätt vid brotten

Hatbrott riktas ofta direkt mot den utsatta, men utan fysisk kontakt

Det vanligaste tillvägagångssättet för samtliga hatbrottsmotiv 2014, med undantag för de kristofobiska där det vanligaste brottet var riktat mot byggnader och inte mot enskilda personer, var att gärningspersonen hotade, trakasserade eller på annat sätt ofredade den utsatta personen, men utan att fysisk kontakt uppstod (46 procent av anmälningarna). I 28 procent av fallen agerade gärningspersonen på distans, exempelvis via internet eller telefon/sms. I ungefär vart sjätte anmält hatbrott hade gärningspersonen gått till fysiskt angrepp mot den utsatta.

Tabell 5.2 Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter tillvägagångssätt, år 2014.

Tillvägagångssätt	Antal	%
Direkt mot person, fysisk kontakt	1 071	17
Direkt mot person, ej fysisk kontakt	2 870	46
Distans	1 777	28
<i>Allmänt klotter</i>	338	5
<i>Internet</i>	691	11
<i>Media</i>	26	0
<i>Postbrev</i>	163	3
<i>Telefon/SMS</i>	559	9
Övrigt	551	9
Summa	6 269	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall se bilaga 2.

Plats

Hatbrott begås på vardagsnära platser

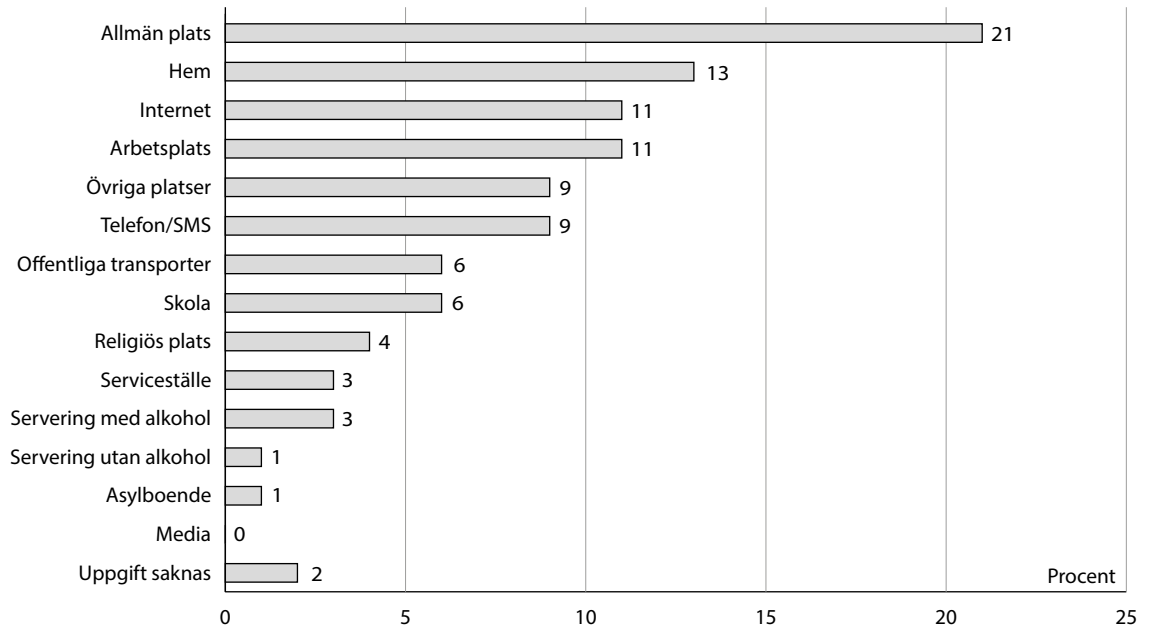
I polisanmälningarna kan utläsas att hatbrott sker på olika platser där människor vistas i sin vardag. Den vanligaste brottsplatsen 2014 var en allmän

⁸³ Diskrimineringslag (2008:567). Könsöverskridande identitet eller uttryck ingår, liksom ytterligare ett antal diskrimineringsgrunder.

plats utomhus, såsom gator, torg eller parker (21 procent). Den utsattas hem var brottsplats i 13 procent av anmälningarna medan den utsattas arbetsplats samt internet svarade för 11 procent vardera.

Fördelningen av platser ser ungefär likadan ut jämfört med tidigare år. Noterbart är att redovisningen från och med i år innehåller en ny kategori, asylboende, som har brutits ut från kategorin övriga platser.

Figur 5C Andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter plats, år 2014.

En jämförelse mellan motiven visar att vissa brottsplatser var mer vanligt förekommande vid vissa motiv än andra. Exempelvis var arbetsplatser vanligare vid det afrofbiska motivet, internet var vanligare vid det antisemitiska och islamofobiska motivet, och serviceställe var vanligare vid det antiromska motivet. En mer utförlig beskrivning av utmärkande brottsplatser för varje motiv ges i respektive kapitel.

Relation

Obekant gärningsperson vanligast

I 58 procent av samtliga hatbrottsanmälningar år 2014 var gärningspersonen *obekant* för den utsatta. Förutom helt okända gärningspersoner ingår även servicepersoner, till exempel butikspersonal, chaufförer eller polis/väktare, och kunder/klienter. I 33 procent av fallen var gärningspersonen en *ytligt bekant*, vilket innefattar en granne, skolkamrat, kollega eller en för den utsatta personen till namn eller utseende känd person eller grupp. I 6 procent av anmälningarna år 2014 var gärningspersonen en närstående, exempelvis en släkting, vän eller före detta partner.

Vid en jämförelse mellan motiven framkom att det var vanligare att utsättas för hatbrott av en *närstående* då motivet rörde sexuell läggning och vid kategorin andra antireligiösa hatbrott.

Tabell 5.3 Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2014.

Relation	Antal	%
Närstående	356	6
<i>Gift/partner/sambo</i>	34	1
<i>Före detta partner</i>	101	2
<i>Släkt</i>	149	2
<i>Vänner/bekanta</i>	72	1
Ytligt bekant	2 076	33
<i>Granne</i>	557	9
<i>Kollega</i>	92	1
<i>Känd person/grupp</i>	1 194	19
<i>Skolkamrat</i>	233	4
Obekant	3 644	58
<i>Kund/klient</i>	404	6
<i>Serviceperson</i>	569	9
<i>Okänd person</i>	2 671	43
Uppgift saknas	193	3
Summa	6 269	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall se bilaga 2.

Handlagda hatbrottsärenden

Från och med i år sker en förändring från att ha redovisat uppklarade hatbrott till att redovisa handlagda ärenden. Bakgrunden är en översyn av den officiella uppklaringsstatistiken som Brå genomförde under 2014 och som ledde till en ny redovisning av den officiella kriminalstatistiken från och med 2015.⁸⁴ Ingen förändring har skett avseende redovisningen av personuppklarade ärenden, däremot har översynen lett till en säkrare kategorisering av vilka ärenden som fortfarande är under utredning. Därtill redovisas nedlagda ärenden efter huruvida en utredning har inletts eller inte samt ifall nedläggningen grundar sig i en förundersökningsbegränsning.

Årets redovisning av handlagda ärenden utgår från de anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv som registrerades under 2013. Slutredovisningsuppgifter inhämtades från polis och åklagare 31 maj 2015. Anledningen till att anmälningarna från 2013 följdes upp fram till sista maj 2015 är att utredningarna inte alltid avslutas samma år som de anmäls. Redovisningen utgår från de beslut som fattats avseende huvudbrottet i anmälan och som har bedömts vara ett hatbrott.

⁸⁴ Mer om granskningen står att läsa i *Användningen av polisens besluts-koder. En kvalitetsstudie inom kriminalstatistiken*. Brå (2014a).

Begreppen i statistiken över handlagda ärenden

Statistiken över handlagda hatbrottsärenden redovisas utifrån ärendeflödet. Ärenden som är *under utredning* är fortfarande öppna och pågående. *Direkt-avskrivna ärenden* avser ärenden där en utredning inte har inletts utan där beslut direkt har tagits att avsluta ärendet, med andra ord lägga ned det. Det kan finnas flera orsaker till detta. Polisens rapporteringsplikt innebär att en anmälan ska skrivas på allt som någon ur allmänheten vill anmäla. Ingen första granskning görs av det som anmäls,⁸⁵ vilket innebär att svenska polis-anmälningar fångar upp ett mycket brett spektrum av incidenter, även sådana som får bedömas som i princip omöjliga att utreda⁸⁶ eller som troligen inte utgör brott.⁸⁷ En ytterligare orsak kan vara att anmälan rör ett juridiskt sett ringa brott och att det skulle krävas dyra utredningsinsatser för att säkra bevis som polisen bedömer att de har låg möjlighet att kunna säkra.⁸⁸

Begreppet *nedlagda efter utredning* innebär att en utredning har inletts och att polis eller åklagare därefter har bedömt att ärendet bör avslutas, det vill säga läggas ned. Exempelvis kan de efter utredning ha gjort bedömningen att den anmälda händelsen inte utgjorde ett brott,⁸⁹ eller så var den misstänkte under 15 år och därmed inte straffmyndig,⁹⁰ eller så var det troligen ett brott, men det finns inga bevis att styrka det med,⁹¹ och därmed kan man inte gå vidare med utredningen.

Oavsett om en utredning har inletts eller inte har polis och åklagare vissa möjligheter att fatta beslut om *förundersökningsbegränsning (FU-begränsning)*.⁹² Exempelvis om en utredning kräver stora kostnader som inte står i rimligt förhållande till brottet och det kan antas att straffet inte skulle bli högre än fängelse i tre månader, om det kan antas att åtal inte skulle komma att ske till följd av bestämmelser om åtalsunderlåtelse eller särskild åtalsprövning⁹³ eller om det finns en misstänkt person som redan förekommer i andra utredningar som rör grövre brott eller nyligen har blivit dömd för andra brott och straffet inte skulle påverkas av det nyss anmälda hatbrottet. Polis och åklagare har med andra ord vissa möjligheter att genom FU-begränsning förbise lindrigare brott och fokusera på de grövre för en effektivare rättsprocess.

Begreppet *personuppklarat* innebär att en person har bundits till det anmälda huvudbrottet genom åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Ett brott räknas som personuppklarat även om den åtalade senare frikänns vid en rättegång.

⁸⁵ Brå har i en studie jämfört anmälningsupptagningen i fem europeiska länder och funnit att endast Sverige skriver anmälningar på allt som rapporteras till polisen, övriga fyra länder gör en inledande granskning. (Brå 2014b, s. 112 och 127.)

⁸⁶ Exempelvis klotter nattetid utan vare sig vittnen eller tekniska spår på platsen.

⁸⁷ Exempelvis om en person har anmält en hundägare för att personen upplever att hunden morrat på grund av personens etnicitet, religion eller sexuella läggning.

⁸⁸ Polisen bedömer att proportionen mellan brottet och utredningsinsatserna inte är försvarbara.

⁸⁹ En rispa på en bil var inte skadegörelse utan orsakades av en påkörd grävling.

⁹⁰ En tioåring tog en sten och rispade på bilen.

⁹¹ Rispan uppstod under natten och det finns varken vittnen eller teknisk bevisning.

⁹² Se rättegångsbalken 23 kap. 4a §.

⁹³ Ärekränkning är exempel på ett sådant brott.

Typiska hatbrott har låg personupplaring även utan hatbrottsmotiv

Statistiken över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv innehåller många fall till vilka det generellt sett kan anses vara svårt att koppla en gärningsperson, oavsett om brottet har ett hatbrottsmotiv eller inte. Exempelvis klotter och skadegörelse där det saknas vittnen eller andra spår, en okänd person som ropar något i en folkmassa, brott begångna på internet eller olaga diskriminering där utredningen ofta slutar med att ord står mot ord. Det finns även brott som trots ett möjligt hatbrottsmotiv anses lindriga i jämförelse med andra brott och där polisen kan behöva överväga kostnaden att utreda i proportion till brottet och utsikten att kunna koppla en gärningsperson till det. De allra flesta fall av ärekränkning läggs dessutom ned på grund av att det är ett så kallat målsägandebrott,⁹⁴ vilket betyder att målsäganden själv måste ange brottet till åtal till skillnad från de flesta andra brott där åklagaren gör det. Åklagaren kan i undantagsfall ange ärekränkning till åtal ifall det är ”av särskilda skäl påkallat ur allmän synpunkt” vilket i fråga om hatbrott oftast betyder att det behöver röra sig om grövre former av ärekränkning eller upprepad utsatthet.⁹⁵

Vid tolkning av resultaten avseende hatbrottsstatistiken kan det vara värt att notera att i den officiella kriminalstatistiken över handlagda brott, som avser samtliga brott oavsett hatbrottsmotiv eller inte, är personuppleringen relativt låg för de brottstyper som till allra största del utgör hatbrottsstatistiken. Med undantag för misshandel och olaga hot, som år 2014 hade en personupplaring på 13 respektive 10 procent,⁹⁶ låg personuppleringen samma år för resterande brottstyper (som ingår i hatbrottsstatistiken)⁹⁷ på mellan 0 och 6 procent.

Mer än hälften av ärendena utreds, men få personupplaras

Av samtliga hatbrottsanmälningar (huvudbrottet) som anmäldes 2013 och som handlades fram till och med 31 maj 2015 personupplarades 5 procent. Med personupplaring menas att en person kunde bindas till brottet via åtalsbeslut, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Det är samma nivå som förra året.⁹⁸ Nästan hälften (49 procent) av anmälningarna lades ned efter utredning medan drygt en tredjedel (36 procent) direktavskrevs, det vill säga lades ned utan att en utredning hade inletts. Polis och åklagare har under vissa förutsättningar möjlighet att fatta beslut om förundersökningsbegränsning, något som skedde i 9 procent av fallen. Den 31 maj 2015 var 1 procent av anmälningarna fortfarande under utredning.

Vid en jämförelse mellan hatbrottsmotiven framkommer att personuppleringen var högre vid anmälningar med afrofbiska motiv (8 procent) och lägre vid islamofobiska samt kristofobiska och andra antireligiösa motiv (1 procent). Den högre upplaringsprocenten för afrofbiska motiv kan till viss del

⁹⁴ Även kallat *angivelsebrott*, även kallat att de lyder under *särskild åtalsprövning*

⁹⁵ Holmqvist, Leijonhufvud, Träskman, Wennberg (2013, s. BrB 5:5 s. 3)

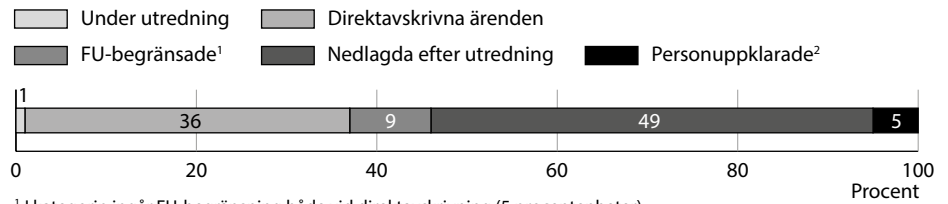
⁹⁶ Uppgifter över handlagda brott är hämtade från Brås webbsida (Brå 2015d).

⁹⁷ Ofredande, ärekränkning, skadegörelse, klotter, hets mot folkgrupp, olaga diskriminering samt även tjänstefel och brott mot personuppgiftslagen som förekommer under kategorin övriga brott.

⁹⁸ Notera att siffrorna i förra årets rapport är felaktiga. Korrigerade siffror finns i bilaga 3 i årets rapport.

Figur 5D Andel handlagda hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, som anmäldes år 2013 och som handlades under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.

¹ I kategorin ingår FU-begränsning både vid direktavskrivning (5 procentenheter) och efter utredning (4 procentenheter).

² Åtalsbeslut, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse.

hänga samman med den högre andelen våldsbrott för det motivet. Hatbrott med kristofobiska motiv rör ofta skadegörelse/klotter som är svårt att utreda. Hatbrott med islamofobiska motiv har en stor andel hets mot folkgrupp på internet, vilket också anses svårt att utreda.

En mer detaljerad redovisning av handlagda hatbrottsärenden redovisas i tabell 5.4. Där framgår tydligare att en utredning inleddes i mer än hälften av ärendena.⁹⁹

Tabell 5.4 Uppskattat antal och andel handlagda hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, som anmäldes år 2013 och som handlades under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.

Typ av beslut	Antal	%
Under utredning	30	1
Direktavskrivna ärenden	2 268	41
<i>varav FU-begränsade</i>	278	5
Nedlagda efter utredning	2 925	53
<i>varav FU-begränsade</i>	243	4
Personuppklarade ¹	284	5
Summa	5 508	100

¹ Åtalsbeslut, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse.

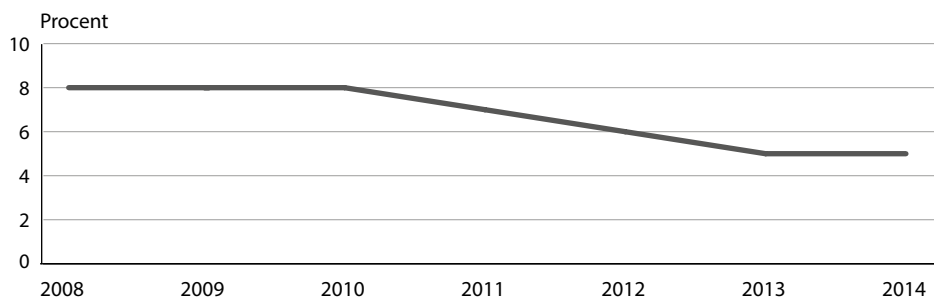
Med hänsyn till den statistiska felmarginalen för de senaste tre årens siffror får andelen personuppklarade ärenden för dessa tre år betraktas som jämn. Jämfört med 2011 och tidigare syns dock en svag tendens till att färre hatbrottsanmälningar personuppklaras. (se figur 5E) Denna tendens syns emellertid även för anmälda brott generellt, oavsett hatbrottsmotiv eller inte.¹⁰⁰

Det är svårt att enbart utifrån den här statistiken dra säkra slutsatser om vad den nedåtgående trenden kan bero på. Det kan dock vara värt att nämna att generellt brukar grövre brott med identifierbara gärningspersoner, såsom miss-handel inför vittnen, i högre grad leda till personuppklaring än lindrigare brott utan identifierbara gärningspersoner, såsom klotter utan vittnen. I hatbrotts-

⁹⁹ Kategorier som då räknas samman: personuppklaring, nedlagda efter utredning, FU-begränsade efter utredning och under utredning.

¹⁰⁰ Det är dock viktigt att påpeka att måtten skiljer sig åt på flera punkter mellan hatbrottsstatistiken och den generella kriminalstatistiken. Bland annat beräknas personuppklaringsprocenten på olika sätt, och medan den generella kriminalstatistiken inkluderar samtliga brott i en anmälan inkluderar endast huvudbrottet i en hatbrottsanmälan.

Figur 5E Andel personupplarade ärenden för anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, åren 2008–2014.

statistiken har andelen våldsbrott minskat mellan 2008 och 2014, från att ha utgjort 21 procent till att utgöra 15 procent av hatbrottsanmälningarna. Under samma period har andelen hets mot folkgrupp ökat. Hets mot folkgrupp rör ofta budskap som har klottrats på husväggar eller inlägg på internetforum. I det här fallet rör det således brott som generellt anses svårutredda. Det kan därför finnas skäl att anta att detta skifte i karaktären hos anmälda hatbrott åtminstone till viss del påverkar utredningsmöjligheterna och i vilken grad en person kan bindas till brottet. Men utan att även analysera polisens och åklagarnas utredningsarbete går det inte att med säkerhet dra slutsatser om orsakerna till uppläringsprocenten.

Korrigerig av 2013 års uppläringsstatistik

Brå har upptäckt ett fel i datauttaget för uppläringsstatistiken 2013. När nya beslutskoder infördes inom rättsväsendet under 2013 fångades dessa inte upp i hatbrottsstatistiken utan kategoriserades förra året som ouppklarade ärenden. Siffrorna i förra årets rapport är följaktligen felaktiga, och korrigerade diagram återfinns i bilaga 3 i årets rapport.

Personupplärningen för 2013, vilket avser hatbrottsanmälningar från 2012, angavs förra året som 3 procent för samtliga hatbrott, teknisk upplärning angavs som 64 procent och andelen ouppklarade ärenden som 33 procent. Efter korrigerig av beslutskoderna gjordes ett nytt uttag efter 31 maj 2015, vilket visade en personupplärning på 5 procent, teknisk upplärning på 65 procent och andelen ouppklarade 30 procent.

Notera att det nya uttaget innebär att utredningarna har fortskridit ytterligare ett drygt år innan uppläringsbeslut har inhämtats. Efter kontroll har det dock visat sig att denna förskjutning *inte* har påverkat andelen personupplärade ärenden, vare sig för samtliga eller för enskilda hatbrottsmotiv. Det senare uttaget har endast, och i mindre mån, påverkat fördelningen mellan tekniskt upplärade och ouppklarade ärenden för vissa motiv, varför dessa andelar får tolkas med försiktighet.

6. Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel:

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalsfigurerna avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Årets NTU-siffror, exempelvis, bör därför jämföras med förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.

Resultat i korthet

- År 2014 identifierades uppskattningsvis drygt 4 310 anmälningar innehålla ett främlingsfientligt/rasistiskt motiv, vilket är en ökning med 8 procent jämfört med 2013 och en ökning med 14 procent jämfört med 2010.
- Olaga hot/ofredande var den vanligaste brottstypen 2014 (43 procent), följt av våldsbrott (15 procent) och ärekränkning (15 procent).
- I drygt hälften (57 procent) av anmälningarna var gärningspersonen obekant för målsäganden.
- Allmän plats, hem och arbetsplats var de vanligaste brottsplatserna år 2014.
- Av de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna från år 2013 var 6 procent personupplärade 31 maj 2015. Knappt hälften (49 procent) var nedlagda efter utredning. Drygt en tredjedel (35 procent) av anmälningarna var direktavskrivna, vilket innebär att någon utredning aldrig påbörjades.

Redovisningen i detta kapitel bygger på anmälningar från 2014 som i enlighet med Brås definition har bedömts innehålla ett främlingsfientligt/rasistiskt¹⁰¹ motiv. Dock anmäls inte alla hatbrott, och inte alla av dem som anmäls fångas upp och identifieras som hatbrott i den här statistiken. Uppgifter om självrapporterad utsatthet för främlingsfientliga hatbrott enligt *Nationella trygghetsundersökningen* (NTU) ger en bättre bild av utsattheten i samhället eftersom den har potential att fånga upp såväl anmälda som ej anmälda hatbrott. Dessa uppgifter redovisas i kapitel 4 och avser utsatthet under 2013.

Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott kan ta sig många olika uttryck. Det kan vara fråga om skadegörelse av bilar eller mot asylboenden, ärekränkning och ofredanden eller till och med misshandel av personer på grund av deras faktiska, eller av gärningspersonen uppfattade, härkomst. Visuellt identifierbarhet, det vill säga personers utseende, är ett av de viktigaste kriterierna för en gärningsperson när det handlar om att kategorisera individer i grupper. Alla som blir utsatta för hatbrott på grund av sin etniska tillhörighet – romer, afrosvenskar, samer, personer med svensk, finsk eller turkisk bakgrund och så vidare – inkluderas i statistiken.

¹⁰¹ Främlingsfientlighet betecknar en rädsla, misstro och fientlighet mot främlingar. Den riktas därför ofta mot invandrare och etniska och kulturella minoriteter. Till skillnad från rasism grundas främlingsfientlighet inte på en föreställning om olika mänskliga biologiska raser, utan om olika kulturer som inte borde samexistera. Däremot talar man i dag ofta om främlingsfientlighet och rasism som synonymer, eftersom den rasbiologiska rasismen i dag alltmer tar sitt uttryck i avstånd från kulturer som man antingen tycker är mindre värda, eller likvärdiga men oförenliga med den egna kulturen. Xenofobi är ett annat ord för främlingsfientlighet. (Migrationsverket 2014.)

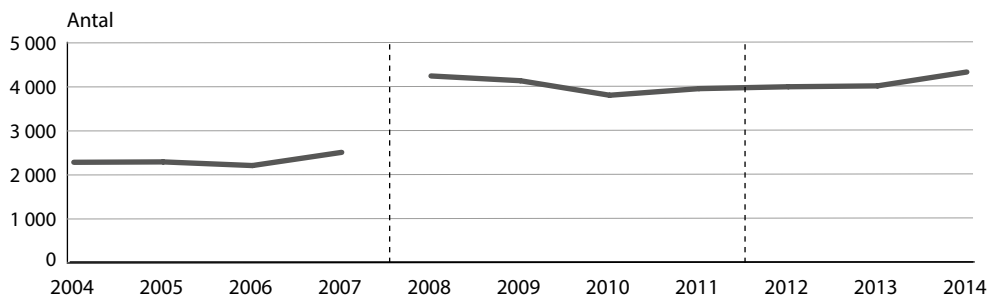
I denna rapport definieras främlingsfientliga/rasistiska hatbrott som brott som begås på grund av

rädsla för, fientlighet eller hat mot en person, grupp, dess egendom eller institution på grund av hudfärg, nationalitet eller etnisk bakgrund och som aktiverar en reaktion mot den eller dem som är, eller uppfattas vara, av utländsk eller svensk härkomst eller representanter för personer av utländsk eller svensk härkomst.

Nivå och utveckling

År 2014 uppgick det uppskattade antalet identifierade hatbrottsanmälningar där huvudbrottet bedömdes ha ett främlingsfientligt/rasistiskt motiv till drygt 4 310 anmälningar. Det är en ökning med 8 procent jämfört med föregående år och uppskattningsvis 14 procent fler jämfört med år 2010.

Figur 6A Antal anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2004–2014.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts. Från 2012 är nivåerna uppskattade, baserat på en urvalsundersökning.

Som illustreras i figur 6A ökade antalet anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv fram till år 2008, från lite mer än 2 260 anmälningar år 2004 till drygt 4 220 anmälningar år 2008. Därefter följde en nedåtgående trend till år 2010, då knappt 3 790 anmälningar identifierades, varpå antalet ökade något till knappt 3 940 anmälningar år 2011. Nivån har sedan 2011 varit relativt jämn, fram till i år då antalet ökat till drygt 4 310 anmälningar.

Vissa metodologiska förändringar har gjorts under den senaste tioårsperioden, vilket gör att det inte är helt enkelt att jämföra antalet identifierade hatbrottsanmälningar över tid.¹⁰² Definitionen utvidgades 2008 till att omfatta hatbrott mellan minoritetsgrupper samt mot majoritetsgruppen (tidigare ingick endast främlingsfientliga hatbrott som begicks av majoritetsgruppen mot minoritetsgrupper) samt att den utsatta personen även kan uppfattas vara en representant för gruppen (till exempel en politiker eller journalist). Det förklarar en stor del av ökningen av antalet identifierade främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningar mellan 2007 och 2008.

¹⁰² För en utförligare beskrivning av de metodförändringar som skett, se metodavsnittet samt den tekniska rapporten (Brå, 2015c).

Överlag är det svårt att veta om förändringar i statistiken beror på faktiska förändringar i utsatthet, förändringar i anmälningsbenägenhet eller om det beror på hur och i vilken utsträckning polisen och kodaren uppmärksammat vilket hatbrottsmotiv det rör sig om i anmälningarna.

Tabell 6.1 illustrerar att en ökad andel anmälningar med afrofobiska¹⁰³ och antiromska motiv har kunnat identifieras de senaste fem åren. Andelen identifierade anmälningar om hatbrott med allmänt främlingsfientliga motiv har däremot minskat. En tänkbar förklaring till detta kan vara att åtminstone en del anmälningar innehåller mer detaljerad information som gör att de i allt större utsträckning har kunnat identifieras som afrofobiska eller antiromska jämfört med tidigare år.

Under 2013 och 2014 har dessutom förekomsten av hatbrott med afrofobiska och antiromska motiv uppmärksammas i media, något som kan påverka människors medvetande om denna typ av brott och därigenom påverka anmälningsbenägenheten inom den utsatta gruppen. Detta vore särskilt viktigt för dessa två motiv, där mörkertalet bedöms som särskilt stort. Anmälningar om hatbrott med afrofobiska och antiromska motiv särredovisas i kapitel 6A respektive 6B.

Tabell 6.1 Antal och andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, inklusive delredovisning för afrofobiska och antiromska motiv, åren 2010–2014.

Motiv	2010		2011		2012 ¹		2013 ¹		2014 ¹		Förändring jämfört med 2013, i %	Förändring jämfört med 2010, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Främlingsfientliga/rasistiska (men ej afrofobiska och antiromska)	2 823	75	2 949	75	2 824	71	2 786	70	2 951	68	6	5
Afrofobiska ²	818	22	803	20	940	24	980	25	1 075	25	10	31
Antiromska ³	145	4	184	5	215	5	233	6	287	7	23	98
Summa	3 786	100	3 936	100	3 979	100	3 999	100	4 314	100	8	14

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

² Inkluderar både majoritet mot afrosvensk och minoritet mot afrosvensk.

³ Inkluderar både majoritet mot romer och minoritet mot romer.

Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott mot och mellan olika grupper i samhället

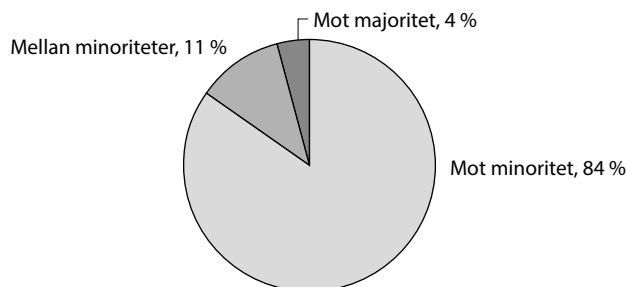
Den absoluta majoriteten (95 procent) av de identifierade anmälda främlingsfientliga/rasistiska hatbrotten år 2014 begicks mot minoritetsgrupper. Gärningspersonen tillhörde i de flesta fall majoritetsgruppen (84 procentenheter).¹⁰⁴ I en mindre del av fallen tillhörde gärningspersonen en annan minoritetsgrupp (11 procentenheter). Fördelningen har i huvudsak varit oförändrad sedan 2008. Av de identifierade anmälda främlingsfientliga/

¹⁰³ Notera att afrofobi inte är en fobi i traditionell mening då fobi snarare är en medicinsk term för stark rädsla och ångest över något som genererar en känsla av att man måste undvika eller komma bort från det man är rädd för.

¹⁰⁴ I vissa fall är gärningspersonen okänd, och om inte något annat framgår i anmälan kodas gärningen som mot minoritet av majoritet.

rasistiska hatbrotten år 2014 begicks 4 procent mot majoritetsgruppen, det vill säga mot personer med svensk bakgrund.

Figur 6B Andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv mot minoritetsgrupper eller majoritetsgruppen samt mellan minoritetsgrupper, år 2014.

Brottsstruktur

Som tabell 6.2 visar var olaga hot/ofredande den vanligaste brottstypen (43 procent) bland de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna år 2014. Våldsbrott och ärekränkning var de näst vanligaste brottstyperna (15 procent vardera) följt av hets mot folkgrupp (10 procent) och skadegörelse/klotter (9 procent). Sett till de senaste fem åren har andelen våldsbrott och ärekränkning minskat något.

Tabell 6.2 Antal och andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2010–2014.

Brottskategori	2010		2011		2012 ¹		2013 ¹		2014 ¹		Förändring jämfört med 2013, i %	Förändring jämfört med 2010, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott ²	735	19	703	18	661	17	659	16	661	15	0	-10
Olaga hot/ofredande	1 496	40	1 650	42	1 646	41	1 702	43	1 847	43	9	23
Ärekränkning	716	19	643	16	651	16	596	15	641	15	8	-10
Skadegörelse/klotter	218	6	296	8	374	9	327	8	390	9	19	79
Hets mot folkgrupp	363	10	396	10	419	11	410	10	430	10	5	18
Olaga diskriminering	134	4	146	4	120	3	124	3	153	4	23	14
Övriga brott	124	3	102	3	107	3	181	5	193	4	7	56
Summa	3 786	100	3 936	100	3 979	100	3 999	100	4 314	100	8	14

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

² I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman. Fram till 2011 även enstaka fall av fridskränkning, grov kvinnofridskränkning, rån och våldtäkt.

Nedan följer exempel på hur typiska främlingsfientliga/rasistiska hatbrott kan se ut för de olika brottstyperna, baserat på polisanmälningarnas fritexter.¹⁰⁵

¹⁰⁵ Samtliga exempel är typfall och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är fingerade.

Olaga hot/ofredande

Olaga hot/ofredande kan handla om allt från trakasserier till dödshot. Bland de främlingsfientliga/rasistiska anmälningarna var det vanligast att den här typen av brott skedde i anslutning till den utsatta personens hem eller på en allmän plats. Gärningspersonen var oftast en okänd person eller en granne. Följande exempel illustrerar ett ofredande i anknytning till den utsattas hem:

Asif och hans kompis sparkade boll på bakgården när en granne kom utrusande från sin lägenhet. Kvinnan var väldigt arg och skrek att hon skulle slå dem om de inte slutade föra oväsen. Kvinnan kallade även Asif och hans kompis för "jävla svartsallar" och att de "skulle åka tillbaka dit de kom ifrån".

Våldsbrott

I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman. I merparten av fallen skedde brottet på allmän plats och gärningspersonen var okänd för den utsatta. Ett exempel som illustrerar brottstypen misshandel är:

Målsägande var på väg hem från en nattklubb då en förbipasserande frågade efter vägbeskrivning. Målsäganden som inte kände till området svarade att han inte kunde hjälpa mannen. Mannen blev då aggressiv och en diskussion uppstod varpå mannen slog målsäganden med tre knytnävslag i huvudet. Mannen skrek samtidigt att målsäganden var en "äcklig blatte" och att han hatade "svartsallar".

Ärekränkning

De flesta anmälda brotten avseende ärekränkning skedde på internet eller på den utsattas arbetsplats. Gärningspersonen var i de flesta fall okänd för den utsatta, men det var även förhållandevis vanligt att gärningspersonen var en serviceperson eller en kund/klient. Ett exempel där brottet skett på den utsattas arbetsplats av en kund är:

Adnan arbetar som taxichaufför och uppger att han på kvällen körde en kvinna till centrum. Under resans gång uttalade sig kvinnan nedlåtande om invandrare och kallade dessutom Adnan för "jävla invandrare" och "blattesvin" innan hon klev ur bilen.

Hets mot folkgrupp

Majoriteten av anmälningarna avseende hets mot folkgrupp skedde direkt mot person utan att fysisk kontakt förekom. De vanligaste brottsplatserna var internet och allmän plats. I knappt hälften av fallen var gärningspersonen okänd, näst vanligast var dock att gärningspersonen var en till namn eller utseende känd person eller grupp. Ett exempel där brottet skett på internet av en okänd person är:

Ahmed vill anmäla att någon har skapat en rasistisk Facebooksida där man bland annat skriver att alla araber är kriminella, att araber borde utvisas och att Sverige är ett land för endast svenskar. Ahmed tar illa vid sig av vad som skrivs då han själv har arabiskt ursprung. Han vet inte vem som står bakom sidan.

Skadegörelse/klotter

Skadegörelse skedde i merparten av de anmälda fallen på allmän plats eller inom offentliga transporter. Allmän plats var även den vanligaste brottsplatsen för klotter, men ett flertal av fallen skedde också på skolor. Andra vanliga brottsplatser för skadegörelse/klotter var kategorin övriga platser, till exempel tvättstugor och föreningslokaler, och den utsattas hem. Vid båda brottstyperna var gärningspersonen i majoriteten av fallen okänd. Ett exempel på skadegörelse/klotter som riktar sig direkt mot den utsatta på allmän plats kan ta sig följande uttryck:

Sarabs bil stod parkerad på gatan utanför bostaden. När hon på morgonen skulle ta bilen till jobbet upptäckte hon att någon punkterat vänster framdäck och skrivit "invandrapack" med vit färg på framrutan. Hon vet inte vem som har gjort detta och tycker att det är väldigt obehagligt.

Olaga diskriminering

Olaga diskriminering utgjorde 4 procent (eller drygt 153 anmälningar) av de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna år 2014.¹⁰⁶ En vanlig situation avseende olaga diskriminering är att den utsatta personen nekas inträde till en nattklubb eller krog av en dörrvakt och upplever att detta är relaterat till hans eller hennes hudfärg eller etniska tillhörighet. En annan vanlig situation är att det handlar om upplevd diskriminering i butiksmiljö av servicepersonal. Ett typexempel på olaga diskriminering är:

Kim uppger att han var helt nykter och propert klädd men nekades trots detta tillträde till nattklubben av ordningsvakten. När målsägande frågade varför han inte blev insläppt fick han till svar att "så är det bara". Kim påpekar att flera andra personer blev insläppta under tiden. Kim som är adopterad har uppfattningen att särbehandlingen beror på hans hudfärg och känner sig väldigt kränkt.

Tillvägagångssätt vid brotten

Hälften av brotten begås i den utsattas närhet utan fysisk kontakt

I hälften (51 procent) av de identifierade främlingsfientliga/rasistiska hatbrotten år 2014 hade gärningspersonen hotat, ofredat eller uttalat kränkningar mot den utsatta personen i hans eller hennes omedelbara närhet, utan att fysisk kontakt förekom.

Det näst vanligaste tillvägagångssättet var att brottet begicks på distans (24 procent). Bland de främlingsfientliga hatbrotten som begåtts på distans skedde de flesta på internet eller via telefon/sms (9 respektive 8 procent). En något mindre andel av de anmälda brotten som skedde på distans var i form av allmänt klotter (5 procent).

I knappt en femtedel av brotten (18 procent) gick gärningspersonen till fysiskt angrepp mot den utsatta personen.

¹⁰⁶ Till Diskrimineringsombudsmannen (DO) kommer dessutom anmälningar från personer som anser att de blivit utsatta för etnisk diskriminering enligt diskrimineringslagen. Under 2014 inkom 601 anmälningar om etnisk diskriminering. Det är en minskning med 58 anmälningar jämfört med 2013 (DO 2015, s. 46).

Tabell 6.3 Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2014.

Tillvägagångssätt	Antal	%
Direkt mot person, fysisk kontakt	784	18
Direkt mot person, ej fysisk kontakt	2 181	51
Distans	1 058	24
Allmänt klotter	237	5
Internet	368	9
Media	16	0
Postbrev	105	2
Telefon/SMS	332	8
Övrigt	291	7
Summa	4 314	100

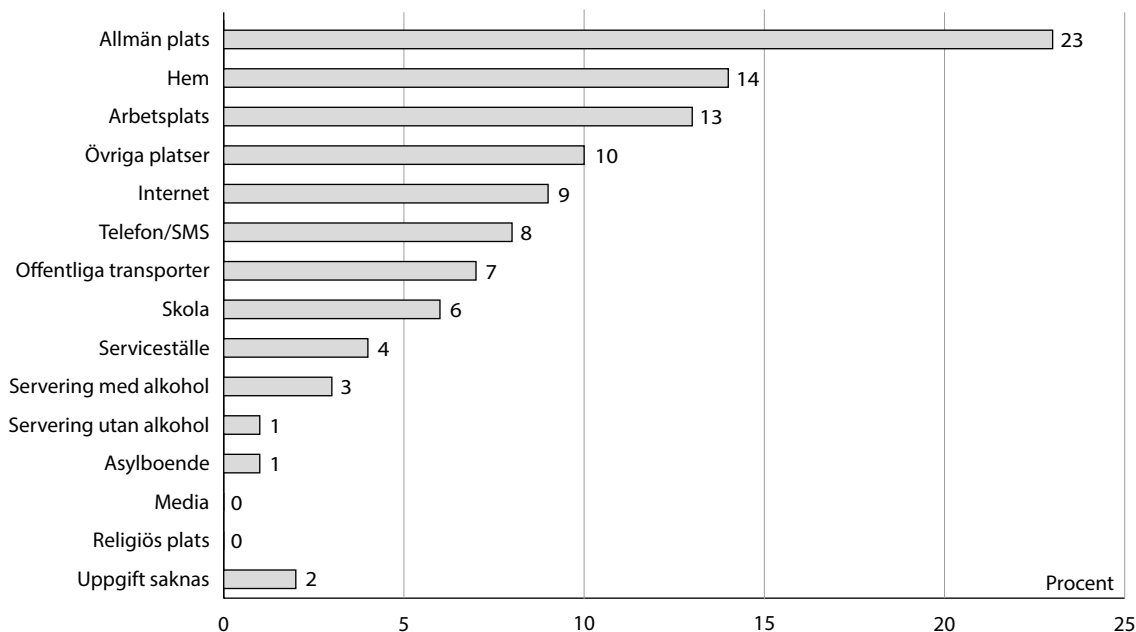
Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall se bilaga 2.

Plats

Hatbrotten sker på vardagsnära platser

De identifierade främlingsfientliga/rasistiska hatbrotten sker ofta på vardagsnära platser. En allmän plats (23 procent), i eller i anslutning till det egna hemmet (14 procent) och på den utsattas arbetsplats (13 procent) var de tre vanligaste brottsplatserna bland de identifierade främlingsfientliga/rasistiska anmälningarna år 2014. I jämförelse med föregående år är fördelningen av brottsplatser likartad.

Figur 6C Andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter plats, år 2014.

Sett till de senaste fem åren har andelen brott i eller i nära anslutning till det egna hemmet minskat (från 19 procent 2010 till 14 procent 2014) medan andelen brott på internet har ökat (från 5 procent 2010 till 9 procent 2014).

En ny kategori för i år är asylboende, som under tidigare år kodats som övriga platser. Av de anmälda främlingsfientliga/rasistiska hatbrotten 2014 begicks 1 procent på ett asylboende.

Relation

Gärningspersonen oftast obekant för den utsatta

I mer än hälften (57 procent) av anmälningarna från år 2014 där ett främlingsfientligt/rasistiskt motiv har identifierats var gärningspersonen *obekant* för den utsatta personen. I kategorin obekant ingår för de utsatta helt okända personer, servicepersoner, såsom poliser eller butikspersonal, samt kunder eller klienter. I 38 procent av fallen var gärningspersonen helt okänd för den utsatta.

I 35 procent av anmälningarna med främlingsfientliga/rasistiska motiv år 2014 var gärningspersonen en *ytligt bekant*, oftast då en till namn eller utseende känd person eller grupp (19 procent). Med undantag för det antiromska motivet var det även förhållandevis vanligt att gärningspersonen var en granne när motivet var främlingsfientligt/rasistiskt: 11 procent jämfört med 12 procent för det antiromska motivet och 0–9 procent för övriga motiv.

Det var mindre vanligt att gärningspersonen var en *närstående*, sådana fall utgjorde endast 4 procent av anmälningarna.

Tabell 6.4 Uppskattat antal och andel anmälningar med främlingsfientliga/rasistiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2014.

Relation	Antal	%
Närstående	166	4
<i>Gift/partner/sambo</i>	16	0
<i>Före detta partner</i>	62	1
<i>Släkt</i>	48	1
<i>Vänner/bekanta</i>	40	1
Ytligt bekant	1 519	35
<i>Granne</i>	454	11
<i>Kollega</i>	66	2
<i>Känd person/grupp</i>	822	19
<i>Skolkamrat</i>	177	4
Obekant	2 476	57
<i>Kund/klient</i>	362	8
<i>Serviceperson</i>	490	11
<i>Okänd person</i>	1 624	38
Uppgift saknas	151	4
Summa	4 314	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

Handlagda hatbrottsärenden

Statistiken över handlagda hatbrottsärenden med främlingsfientliga/rasistiska motiv utgår från de anmälningar (huvudbrottet) som inkom till polisen 2013. Slutredovisningsuppgifter inhämtades från polis och åklagare 31 maj 2015.

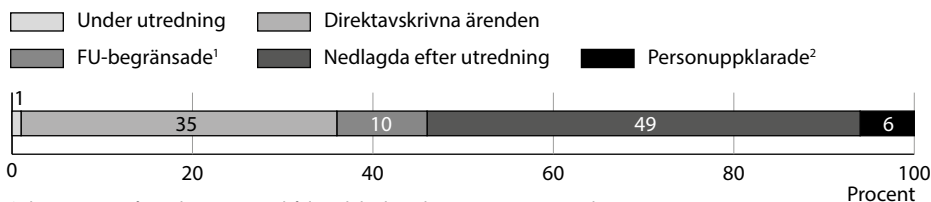
Mått på handlagda hatbrottsärenden kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om handlagda hatbrottsärenden finns att läsa i kapitel 5, ”Samtliga motiv”. Där förklaras även terminologin närmare.

Få hatbrott personuppklasas

Av de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna från år 2013 var 6 procent personuppklarade den 31 maj 2015, vilket är samma nivå som föregående år.¹⁰⁷ Huvuddelen av de personuppklarade anmälningarna avsåg åtalsbeslut. Nästan hälften av ärendena (49 procent) lades ned efter utredning och lite mer än en tredjedel (35 procent) direktavskrevs, det vill säga lades ned utan att en utredning hade inletts.

Polis och åklagare har under vissa förutsättningar möjlighet att fatta beslut om förundersökningsbegränsning (se kapitel 5 för mer information om vad det innebär), något som skedde i 10 procent av fallen. Den 31 maj 2015 var 1 procent av anmälningarna fortfarande under utredning.

Figur 6D Andel handlagda hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, med främlingsfientliga/rasistiska motiv som anmäldes år 2013 och som handlades under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.

¹ I kategorin ingår FU-begränsning både vid direktavskrivning (5 procentenheter) och efter utredning (5 procentenheter).

² Åtalsbeslut, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse.

¹⁰⁷ Notera att siffrorna i förra årets rapport är felaktiga. Korrigerade siffror finns i bilaga 3 i årets rapport.

6A. Afrofobiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalssiffrorna avrundade till närmaste tiotal. I tabeller och figurer är de skattade siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Årets NTU-siffror, exempelvis, bör därför jämföras med förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.

Resultat i korthet

- År 2014 identifierades uppskattningsvis något färre än 1 080 anmälningar med afro-fobiska motiv, vilket är en ökning med 31 procent över de senaste fem åren.
- De afrofobiska hatbrotten utgjorde en fjärdedel (25 procent) av de främlingsfientliga/rasistiska anmälningarna år 2014.
- Olaga hot/ofredande var den vanligaste brottstypen (37 procent) följt av våldsbrott (21 procent) och ärekränkning (19 procent). Andelen våldsbrott är högre för det afro-fobiska motivet jämfört med övriga hatbrottsmotiv.
- Allmän plats var den vanligaste brottsplatsen (23 procent), och en jämförelsevis hög andel hatbrott skedde på den utsattas arbetsplats (15 procent).
- I över hälften av fallen (59 procent) var gärningspersonen obekant för den utsatta.
- 8 procent av anmälningarna med afro-fobiskt motiv från år 2013 var personuppkärlade 31 maj 2015. Nästan en tredjedel (32 procent) var direktavskrivna, vilket innebär att någon utredning aldrig påbörjats, och 48 procent av anmälningarna var nedlagda efter utredning.

I detta kapitel särredovisas de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningar som i enlighet med Brås definition har bedömts innehålla ett afro-fobiskt¹⁰⁸ motiv.

Afrosvenskar kan möta främlingsfientlighet/rasism i det svenska samhället på grund av sin etniska bakgrund, hudfärg och nationalitet.¹⁰⁹ Det kan exempelvis handla om klotter på ytterdörren där det står ”apa”, ärekränkning genom att kallas ”neger” eller att utsättas för misshandel på ett torg på grund av sin hudfärg. Kunskapen om afrosvenskars utsatthet för hatbrott och diskriminering är relativt begränsad. Exempelvis ses afrosvenskarna ibland som en enhetlig grupp när det egentligen rör sig om många olika etniska grupper med rötter i en stor kontinent.

I denna statistik definieras afro-fobiska hatbrott som brott som begås på grund av

rädsla för, fientlighet eller hat mot svarta personer och som aktiverar en reaktion mot afrosvenskar, deras egendom, institutioner eller den eller

¹⁰⁸ Notera att afro-fobi inte är en fobi i traditionell mening då fobi snarare är en medicinsk term för stark rädsla och ångest över något som genererar en känsla av att man måste undvika eller komma bort från det man är rädd för.

¹⁰⁹ I rapporten *Att färgas av Sverige – om unga svartas upplevelser av rasism och diskriminering* kartlades bland annat olika typer av rasism och diskriminering som ungdomar upplever i Sverige (Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO, 2007, s. 55).

dem som är, eller uppfattas vara, afrosvenskar eller representanter för afrosvenskar.

Vad är ett afrofobiskt hatbrott?

Vem som helst kan utsättas för ett afrofobiskt brott om gärningspersonen riktar sig mot personen på grund av hans eller hennes uppfattade hudfärg eller etniska tillhörighet.¹¹⁰ Det är dock enbart de fall där anmälningar om hatbrott mot afrosvenskar kan särskiljas från övriga främlingsfientliga/rasistiska hatbrott som blir bedömda som afrofobiska hatbrott. Det gäller exempelvis förekomst av uttryck som ”neger”, ”svart apa”, ”svarta man” med flera. Generella uttryck som svartskalle bedöms som främlingsfientliga/rasistiska om det inte framgår att den utsatta har mörk hudfärg. Om en utsatt själv beskriver att utsattheten beror på att hon eller han är afrosvensk eller har mörk hudfärg identifieras anmälan som ett afrofobiskt hatbrott i statistiken. Utöver målsägarens upplevelse baseras även bedömningen på anmälningsupptagarens uppfattning om händelsen och kodarens kunskap om annan information kopplad till händelsen, exempelvis relaterade anmälningar.

Nivå och utveckling

Antalet främlingsfientliga/rasistiska anmälningar där huvudbrottet identifierades som afrofobiskt uppskattades år 2014 till lite färre än 1 080 stycken. Det är 10 procent fler än förra året, men skillnaden är inte statistiskt säkerställd. Sett över de senaste fem åren har anmälningar med afrofobiska motiv ökat med 31 procent. Denna ökning är däremot statistiskt säkerställd.

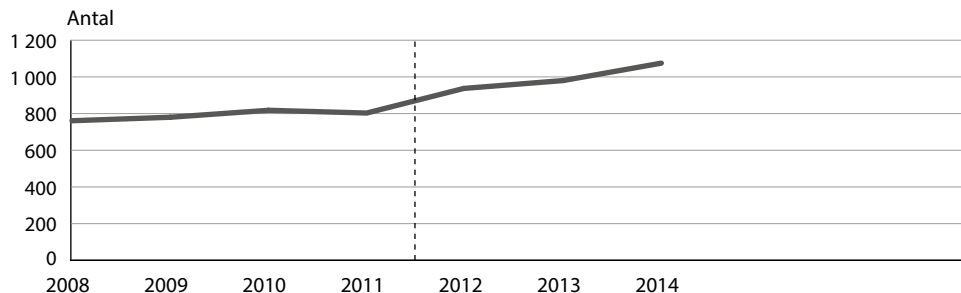
Av de identifierade främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna utgjorde det afrofobiska motivet en fjärdedel (25 procent), medan det utgjorde 17 procent av samtliga identifierade hatbrott.

När motivet började särredovisas i statistiken år 2008 identifierades ungefär 760 anmälningar. Utvecklingen fram till år 2011 gjorde det svårt att säga ifall nivån var relativt jämn eller om den visade en mycket svagt uppåtgående trend. Nivåerna de senaste tre åren är markant högre än 2011 och tidigare, vilket innebär att vi nu kan säga att utvecklingen visar en uppåtgående trend.

Som resonerats i kapitel 6 tycks fler anmälningar med främlingsfientliga/rasistiska motiv kunna särskiljas som afrofobiska och antiromska, vilket kan tyda på att polisen börjat uppmärksamma dessa motiv tydligare i anmälningarnas fritext. Men det kan heller inte uteslutas att det kommer in fler anmälningar med afrofobiska motiv. Om det däremot beror på ökad anmälningsbenägenhet eller ökad utsatthet går inte att säga enbart utifrån den här statistiken.

¹¹⁰ Metodologiskt finns det problem att beskriva hatbrott som riktar sig mot afrosvenskar. I Sverige produceras statistik om befolkningens demografiska sammansättning på basis av födelseland och föräldrarnas födelseland. Nationalitet är fokus för de statistiska uppgifterna. Rasism/främlingsfientlighet riktas dock mot personer på grund av upplevd tillhörighet från deras omgivning, inte på grund av individernas självidentifiering med en nation. Därmed kan personer som har föräldrar från exempelvis Afrika och Europa, västindiska regionen och Sydamerika utsättas trots att de är födda i Sverige. Den gemensamma faktorn är att hudfärgen används som markör för härkomst. För ett längre resonemang, se DO:s rapport (Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO, 2007).

Figur 6A.A Utveckling av antal anmälningar med identifierade afrofbiska motiv, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2008–2014.

Den streckade linjen markerar metodförändringen som genomfördes 2012, därefter är antalsciffran uppskattad, baserad på en urvalsundersökning.

Brottsstruktur

Våldsbrott vanligare vid afrofbiska hatbrott jämfört med övriga motiv

Som framgår i tabell 6A.1 var olaga hot och ofredande den vanligaste brottstypen och stod för knappt två femtedelar (37 procent) av anmälningarna med afrofbiska motiv år 2014. Den näst vanligaste brottstypen bland de afrofbiska anmälningarna var våldsbrott (21 procent). Det är en hög andel jämfört med övriga motiv.¹¹¹ Därefter var ärekränkning (19 procent) följt av hets mot folkgrupp (12 procent) vanliga brottstyper.

Sett över de senaste fem åren har andelen våldsbrott minskat något i relation till samtliga brottskategorier, medan andelen olaga hot och ofredande däremot har ökat.

Tabell 6A.1 Antal och andel anmälningar med identifierade afrofbiska motiv efter huvudbrottskategori, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2010–2014.

Brottskategori	2010		2011		2012 ¹		2013 ¹		2014 ¹		Förändring jämfört med 2013, i %	Förändring jämfört med 2010, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott ²	206	25	183	23	209	22	191	19	225	21	18	9
Olaga hot/ofredande	274	33	281	35	310	33	359	37	394	37	10	44
Ärekränkning	181	22	164	20	176	19	177	18	205	19	16	13
Skadegörelse/klotter	30	4	50	6	101	11	58	6	62	6	7	107
Hets mot folkgrupp	91	11	95	12	114	12	122	12	129	12	6	42
Olaga diskriminering	23	3	18	2	23	2	32	3	32	3	0	39
Övriga brott	13	2	12	1	8	1	41	4	28	3	-32	115
Summa	818	100	803	100	940	100	980	100	1 075	100	10	31

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

² I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman. Fram till 2011 även enstaka fall av fredskränkning, grov kvinnofridskränkning, rån och våldtäkt.

¹¹¹ Andelen våldsbrott är något högre för anmälningar med andra antireligiösa hatbrott (23 procent). Det är dock viktigt att ha i åtanke att det låga antalet anmälningar med andra antireligiösa motiv bidrar till en större osäkerhet och kan leda till stora variationer mellan åren.

Nedan följer exempel på hur typiska afrofbiska hatbrott kan se ut, baserat på polisanmälningarnas fritexter.¹¹²

Olaga hot/ofredande

Bland de afrofbiska hatbrottsanmälningarna var brottskategorin olaga hot/ofredande vanligt förekommande. En sådan händelse skedde oftast på den utsattas arbetsplats, på allmän plats, i eller i nära anslutning till utsattas hem och via telefon/sms. I majoriteten av fallen var gärningspersonen en okänd person, men även kända personer och kunder/klienter var vanligt förekommande gärningspersoner. Ett exempel där brottet skett på allmän plats av en känd person är:

Jamal skulle handla och parkerade sin bil på kundparkeringen. När Jamal hade handlat färdigt och var på väg tillbaka till sin bil, möttes han av en upprörd man. Jamal känner igen mannen och tror att de bor i samma bostadsområde. Mannen påstod att Jamal hade slagit upp sin bildörr på mannens bil och orsakat ett märke. Jamal nekade och påvisade att han inte hade någon skada på sin bil. Mannen sa då att det var ”typiskt negrer att smita undan” och knuffade därefter till målsäganden med axeln. Jamal som har mörk hudfärg blev ledsen av uttalandet.

Våldsbrott

Andelen våldsbrott vid anmälningar med afrofbiska motiv är hög jämfört med de övriga hatbrottsmotiven. Vanligast är att denna typ av brott sker på allmän plats av en okänd person, men även i skolor och på den utsattas arbetsplats. Nedan ges ett exempel på det sistnämnda:

Målsäganden jobbar som busschaufför och sa till misstänkt person att han måste ha en giltig biljett för att få åka med. Misstänkt ska då ha sagt att ”ingen neger ska ta betalt av mig” och att han var en ”jävla negerapa”. I samband med detta mottog målsägande ett knytnävsslag i huvudet. Andra passagerare gick emellan och lyckades få misstänkt person ur bussen. Därefter försvann gärningspersonen i väg från platsen.

Ärekränkning

De flesta anmälda brotten avseende ärekränkning skedde i den utsatta personens omedelbara närhet, utan att fysisk kontakt förekom. De vanligaste brottsplatserna var den utsattas arbetsplats följt av allmän plats. Gärningspersonen var i de flesta fall okänd men det var även förhållandevis vanligt att gärningspersonen var en kund/klient. Ett exempel där brottet skett på den utsattas arbetsplats är:

Hussein arbetar som servitör på en restaurang och har vid flera tillfällen blivit illa behandlad av en kund som brukar besöka restaurangen. Mannen vägrar tilltala Hussein och låtsas som att han inte kan förstå vad Hussein säger, trots att Hussein talar flytande svenska. Hussein är övertygad om att han blir illa behandlad på grund av att han är den enda på sin arbetsplats som har mörk hudfärg. Resterande personal har inte några problem med mannen.

¹¹² Samtliga exempel är typfall och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är fingerade.

Hets mot folkgrupp

Den vanligaste brottsplatsen för hets mot folkgrupp var internet, följt av allmän plats och skola. I majoriteten av fallen var gärningspersonen okänd, och i nästan en fjärdedel av fallen var gärningspersonen känd till namn eller utseende för den utsatta.

Neema vill anmäla att någon har skrivit att hon är en ”jävla svarting” och att ”alla apor borde åka tillbaka till djungeln där de hör hemma” i ett öppet forum på Facebook. Neema vet inte vem personen är, men uppger att både hon och personen deltog i en diskussion om invandring. Neema uppger att forumet är väldigt främlingsfientligt.

Tillvägagångssätt vid brotten

Vanligast att afrofbiska hatbrott sker direkt mot person men utan fysisk kontakt

Vid anmälningar med afrofbiska hatbrottsmotiv 2014 var det vanligast att gärningspersonen begick brottet i den utsattas omedelbara närhet utan att fysisk kontakt förekom (51 procent). I nästan en fjärdedel (23 procent) av hatbroten hade gärningspersonen angripit den utsatta fysiskt. En fjärdedel (25 procent) av de anmälda och identifierade afrofbiska hatbroten begicks på distans, till exempel via internet och telefon/sms.

Tabell 6A.2 Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade afrofbiska motiv efter tillvägagångssätt, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2014.

Tillvägagångssätt	Antal	%
Direkt mot person, fysisk kontakt	243	23
Direkt mot person, ej fysisk kontakt	543	51
Distans	267	25
Allmänt klotter	62	6
Internet/media ¹	119	11
Postbrev	14	1
Telefon/SMS	72	7
Övrigt	22	2
Summa	1 075	100

Siffrorna i tabellen är uppskattade utifrån en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran.

¹ Sammanslagen kategori.

Plats

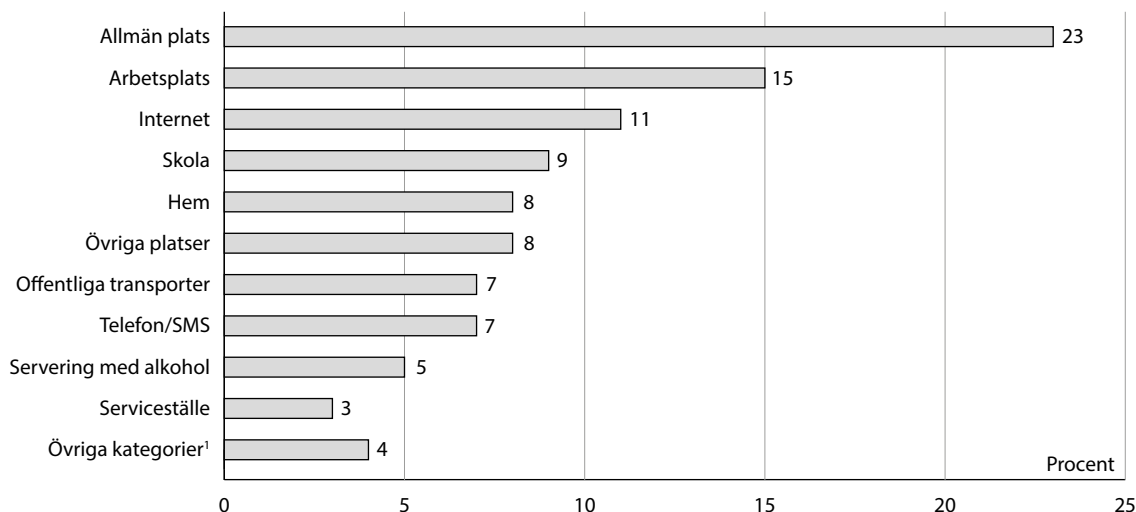
Allmän plats är den vanligaste brottsplatsen

Den vanligaste brottsplatsen bland de afrofbiska hatbrottsanmälningarna under år 2014 var allmän plats (23 procent). Därefter följde arbetsplats (15 procent), internet (11 procent) och skola (9 procent).

Jämfört med tidigare år har andelen afrofobiska hatbrott på internet ökat, från att ha legat på mellan 4 och 7 procent till 11 procent de senaste två åren. I jämförelse med övriga hatbrottsmotiv var arbetsplatser och skolor vanligare brottsplatser då motivet var afrofobiskt.

Figur 6A.B Andel anmälningar med identifierade afrofobiska motiv efter plats, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2014.

¹ I övriga kategorier ingår servering utan alkohol, asylboende, religiös plats, media och uppgift saknas.

Relation

Gärningspersonen är oftast obekant för den utsatta

I över hälften (59 procent) av hatbrottsanmälningarna med identifierade afrofobiska motiv år 2014 var gärningspersonen *obekant* för den utsatta. I knappt två femtedelar (39 procent) av fallen var gärningspersonen helt okänd. I kategorin obekant ingår också kund eller klient samt personal i myndighetsställning eller i serviceyrken (11 respektive 9 procent). Andelen kund eller klient är något högre för det afrofobiska motivet i jämförelse med övriga hatbrottsmotiv.

I ungefär en tredjedel av fallen (32 procent) var gärningspersonen ytligt bekant med den utsatta. I merparten av dessa fall var gärningspersonen en, till utseende eller namn, känd person eller grupp (15 procent), en granne eller en skolkamrat (7 procent vardera). En mindre andel gärningspersoner (2 procent) var kolleger, vilket stärker bilden av att majoriteten av de personer som blir utsatta för hatbrott med afrofobiska motiv på sin arbetsplats främst blir det av personer de möter i sin yrkesutövning och inte av arbetskamrater.

Det var mindre vanligt att gärningspersonen var en närstående, vilket var fallet i 4 procent av anmälningarna med identifierade afrofobiska motiv.

Tabell 6A.3 Uppskattat antal och andel anmälningar med afrofobiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2014.

Relation	Antal	%
Närstående	46	4
<i>Släkt/gift/partner/sambo¹</i>	12	1
<i>Före detta partner</i>	18	2
<i>Vänner/bekanta</i>	16	1
Ytligt bekant	339	32
<i>Granne</i>	80	7
<i>Kollega</i>	26	2
<i>Känd person/grupp</i>	161	15
<i>Skolkamrat</i>	72	7
Obekant	634	59
<i>Kund/klient</i>	117	11
<i>Serviceperson</i>	101	9
<i>Okänd person</i>	416	39
Uppgift saknas	56	5
Summa	1 075	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

¹ Sammanslagen kategori

Handlagda hatbrottsärenden

Mått på handlagda hatbrottsärenden kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om handlagda hatbrottsärenden finns att läsa i kapitel 5, ”Samtliga motiv”. Där förklaras även terminologin närmare.

Högre personuppläring vid afrofobiska hatbrott än vid övriga motiv

Av de afrofobiska hatbrottsanmälningarna som anmäldes 2013 och som handlades fram till och med 31 maj 2015 personupplärades 8 procent, vilket är ungefär samma nivå som förra året.¹¹³ Huvuddelen avsåg åtalsbeslut, men även strafföreläggande och åtalsunderlåtelse förekom. Knappt hälften (48 procent) av ärendena lades ned efter utredning och nästan en tredjedel (32 procent) direktavskrevs, vilket innebär att ärendet lades ned utan att någon utredning påbörjats.

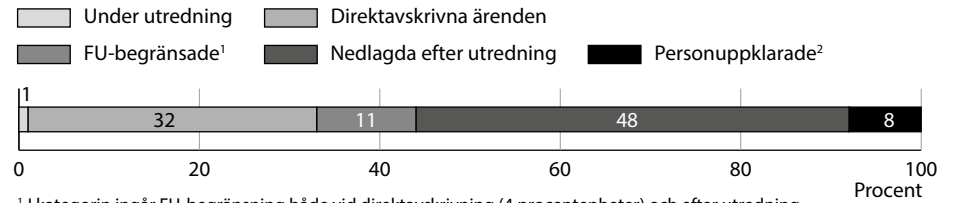
Polis och åklagare har under vissa förutsättningar möjlighet att fatta beslut om förundersökningsbegränsning (se kapitel 5 för mer information om vad det innebär), något som skedde i 11 procent av fallen. När uttaget för handlagda brott gjordes 31 maj 2015 var 1 procent av anmälningarna under pågående utredning.

De afrofobiska hatbrottsanmälningarna hade en högre andel personuppläring (8 procent) jämfört med övriga motiv, där personuppläringen låg på mellan 1 och 6 procent. En orsak till den högre personuppläringen kan vara att

¹¹³ Personuppläringen för 2013 var 9 procent, men skillnaden är inte statistiskt säkerställd. Notera att siffrorna i förra årets rapport är felaktiga. Korrigerade siffror finns i bilaga 3 i årets rapport.

andelen våldsbrott är högre vid detta motiv och att det i dessa fall relativt ofta finns en misstänkt person.

Figur 6A.C Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade afrofbiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2013 och som handlades under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.

¹ I kategorin ingår FU-begränsning både vid direktavskrivning (4 procentenheter) och efter utredning (6 procentenheter). Till följd av avrundningar stämmer inte summeringen av procentenheter med andelen FU-begränsade ärenden i figuren.

² Åtalsbeslut, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse.

6B. Antiromska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalsfigurerna avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Årets NTU-siffror, exempelvis, bör därför jämföras med förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.

Resultat i korthet

- År 2014 identifierades uppskattningsvis knappt 290 anmälningar med antiromska motiv, vilket är den högsta noterade nivån hittills för detta motiv.
- De antiromska hatbrotten utgör 7 procent av samtliga främlingsfientliga/rasistiska anmälningar 2014.
- I jämförelse med övriga hatbrottsmotiv var andelen olaga diskriminering (14 procent) hög vid detta motiv.
- Allmänna platser och serviceställen var de vanligaste kategorierna av brottsplatser (18 respektive 16 procent).
- Gärningspersonen var oftast en serviceperson, det vill säga personal i serviceyrken eller en myndighetsperson (31 procent) eller en helt okänd person (26 procent).
- 3 procent av anmälningarna från 2013 var personupplösta 31 maj 2015, medan 58 procent var nedlagda efter utredning. Nästan en tredjedel (31 procent) av ärendena hade blivit direktavskrivna, vilket innebär att någon utredning aldrig påbörjats.

I detta kapitel särredovisas de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningar som i enlighet med Brås definition har bedömts innehålla ett antiromskt motiv.

Kunskapen om romers utsatthet för hatbrott och diskriminering är relativt begränsad då det inte finns så mycket forskning på området.¹¹⁴ Ibland betraktas romer som en enda grupp när det i själva verket handlar om flera olika grupper, vilka i sin tur har undergrupper. Dessutom vill inte alla kalla sig romer. I Sverige talar man ofta om fem huvudgrupper, kategoriserade efter de dialekter av romani-chib som talas: Arli-romer vars dialekt härstammar från Balkan, Kalderas-romer med dialekt från Rumänien, Kaale-romer med språkligt ursprung i Finland och Spanien, Lovara-romer med dialekt från Ryssland, Ukraina och Polen samt Resande/resandefolket som ofta talar svensk romani. Dessa grupper har blivit en del av Sverige i olika omgångar sedan 1500-talet.¹¹⁵

Begreppsval och definition

Begreppet antiromsk kan även omnämnas som antiziganism. Begreppet antiziganism har på senare år blivit vanligare i samhällsdebatten kring fördomar om

¹¹⁴ Ett exempel på forskningen i Sverige är Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) som 2004 skrev en rapport om diskriminering av romer i Sverige (Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, 2004, s. 1–42).

¹¹⁵ Uppgifter hämtade från Unga Romer (2015) och Romska ungdomsförbundet i samverkan med Romska kulturcentret i Malmö (2015).

och diskriminering av romer. Begreppen är i viss mån synonyma, men anti-ziganism kan närmare förklaras som majoritetssamhällets fördomar mot en schablonmässig bild av ”zigenare”, vilket främst drabbar romer. Det handlar alltså inte nödvändigtvis om fördomar mot specifikt romer utan snarare om fördomar mot zigenare som koncept, till skillnad från romer som individer.¹¹⁶

I Brås hatbrottsstatistik används begreppet antiromsk, vilket korresponderar med hur den här typen av hatbrott kategoriseras i internationell statistik från bland annat ODIHR¹¹⁷ och FRA.¹¹⁸ Dock är det inte ovanligt att begreppen antiromsk (anti-roma) och antiziganism (anti-gypsyism) används parallellt i rapporter, i meningen att antiromska hatbrott ger uttryck för antiziganism.

Brå har med tanke på de senaste årens offentliga språkbruk övervägt ett begreppsbyte eftersom det kan argumenteras dels att antiromska hatbrott även kan drabba icke-romer eller personer som inte vill kalla sig romer, dels att det troligen är gärningspersonens fördomar mot schablonbilden av ”zigenare” som aktiverar en reaktion och inte attityden mot specifikt romer. Kontakter med romska organisationer ger dock bilden att uppfattningen om begreppet antiziganism är tudelad. En organisation menar att begreppet antiziganism är att föredra eftersom det även inkluderar fördomar om och utsatthet för grupper som kallar sig själva annat än romer. En annan organisation menar att begreppet antiromsk är att föredra eftersom grundstenen i ordet antiziganism är zigenare, ett grovt kränkande öknamn som romer kämpat länge för att slippa förknippas med och i stället bli benämnda just romer. Brå har efter dessa kontakter beslutat att för närvarande fortsätta använda begreppet antiromska hatbrott, vilket fungerar som ett samlingsbegrepp för den typ av hatbrott som skulle ingå i kategorin oavsett begreppsval, men kommer att följa utvecklingen av begreppsanvändningen.

I denna statistik definieras antiromska hatbrott som brott som begås på grund av

rädsla för, fientlighet eller hat mot romer och som aktiverar en reaktion mot romer, deras egendom, institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, romer eller representanter för romer.

Det är viktigt att understryka att inom begreppet romer i definitionen ryms även resande och andra liknande grupper som vill kalla sig för annat än just romer.

Vad är ett antiromskt hatbrott?

Vem som helst kan komma att utsättas för ett antiromskt hatbrott om gärningspersonen uppfattar att han eller hon tillhör eller är representant för gruppen. Det är dock enbart de fall som kan särskiljas från övriga främlingsfientliga/rasistiska hatbrott, som blir bedömda som antiromska hatbrott. Det gäller exempelvis uttryck som ”zigenare” eller ”gypsy” med flera. Generella främlingsfientliga uttryck som ”svartskalle” kodas som främlingsfientliga/ra-

¹¹⁶ Selling, (2013, s. 13).

¹¹⁷ Mer information om ODIHRs rapportering om hatbrott finns på deras webbsida: <http://hatecrime.osce.org/what-hate-crime/bias-against-roma-and-sinti>

¹¹⁸ Mer information finns via FRA:s (European union agency for fundamental rights) webbsida: <http://fra.europa.eu/en/theme/roma>

sistiska. Om personen själv uppger att utsattheten sker på grund av hans eller hennes romska ursprung bedöms anmälan som antiromsk i statistiken.

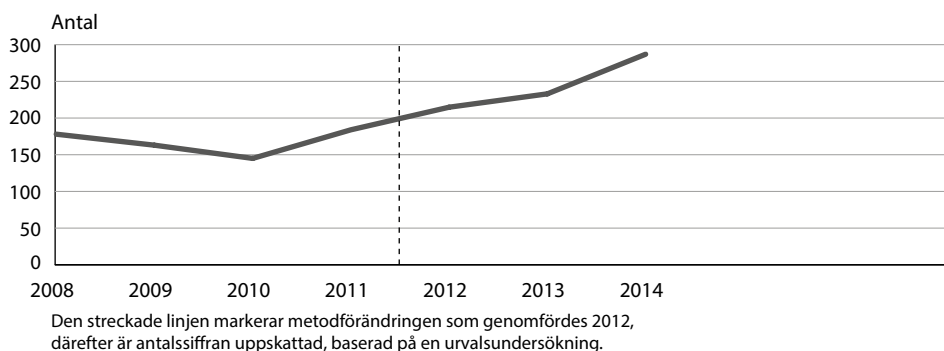
Nivå och utveckling

Antalet främlingsfientliga/rasistiska anmälningar där huvudbrottet har identifierats som antiromskt skattades år 2014 till knappt 290 stycken, vilket är 23 procent fler än 2013 och den högsta nivån hittills. De antiromska hatbrotten utgjorde 7 procent av samtliga främlingsfientliga/rasistiska anmälningar 2014, och 5 procent av samtliga hatbrottsanmälningar.

När motivet började särredovisas i statistiken år 2008 identifierades knappt 180 anmälningar. Trenden var svagt nedåtgående fram till år 2010, då knappt 150 anmälningar bedömdes innehålla ett antiromskt motiv. Därefter har en ökande trend synts fram till dagens siffror som är de högsta sedan år 2008 då motivet började särredovisas.

Som resonerats i kapitel 6 tycks fler anmälningar med främlingsfientliga motiv numera kunna särskiljas som afrofbiska och antiromska, vilket kan tyda på att polisen börjat uppmärksamma dessa motiv tydligare i anmälningarnas fritext. Men det kan heller inte uteslutas att det kommer in fler anmälningar med antiromska motiv. Om det däremot beror på ökad anmälningsbenägenhet eller ökad utsatthet kan vi inte säga utifrån enbart den här statistiken.

Figur 6B.A Utveckling av antal anmälningar med identifierade antiromska motiv, åren 2008–2014.

Brottsstruktur

Jämförelsevis hög andel anmälningar avseende olaga diskriminering

Som tabell 6B.1 visar var olaga hot/ofredande den vanligaste brottstypen år 2014 och stod för 31 procent av anmälningarna med identifierade antiromska motiv. Näst vanligast var ärekränkning och hets mot folkgrupp (15 procent vardera), tätt följt av våldsbrott och olaga diskriminering (14 procent vardera).

Andelen hets mot folkgrupp har ökat från 8 procent 2013 till 15 procent 2014. Det är den högsta andelen sett över de senaste fem åren, men det är ändå svårt att säga om ökningen är tillfällig eller inte då motivet rör relativt

låga tal, vilket innebär att anmälningar rörande specifika händelser får stort genomslag i statistiken.

Andelen anmälningar avseende olaga diskriminering (14 procent) var betydligt högre för det antiromska motivet i jämförelse med övriga hatbrottsmotiv, där andelen utgjorde mellan 0 och 3 procent.¹¹⁹

Tabell 6B.1 Antal och andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter huvudbrottskategori, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2010–2014.

Brottskategori	2010		2011		2012 ¹		2013 ¹		2014 ¹		Förändring jämfört med 2013, i %	Förändring jämfört med 2010, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott ²	21	14	17	9	8	4	26	11	40	14	54	90
Olaga hot/ofredande	49	34	74	40	97	45	85	36	90	31	6	84
Ärekränkning	31	21	37	20	56	26	32	14	42	15	31	35
Hets mot folkgrupp	13	9	16	9	21	10	18	8	44	15	144	238
Olaga diskriminering	21	14	28	15	27	13	34	15	40	14	18	90
Övriga brott ³	10	7	12	7	6	3	35	15	30	10	-14	200
Summa	145	100	184	100	215	100	233	100	287	100	23	98

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

² I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman. Fram till 2011 även enstaka fall av fridskränkning, grov kvinnofridskränkning, rån och våldtäkt.

³ I kategorin övriga brott ingår även skadegörelse/klotter.

Olaga diskriminering

Vid det antiromska motivet är brottstypen olaga diskriminering vanligt förekommande, vilket särskiljer det antiromska motivet från de övriga motiven. Det är vanligt att brottet begås av servicepersoner på bensinstationer eller livsmedelsbutiker. Nedan ges ett typexempel¹²⁰ på detta baserat på polisanmälningarnas fritexter:

Personalen på bensinstationen vägrade låta Erkki och Angelika tanka bensin om de inte betalade i förskott. När Errki ifrågasatte detta svarade kassörskan att det oftast är zigenare som tjuvtankar. Erkki blev mycket förolämpad då det fanns flera andra kunder inne i butiken som hörde vad kassörskan sade.

Tillvägagångssätt vid brotten

Antiromska hatbrott sker oftast direkt mot person, utan fysisk kontakt

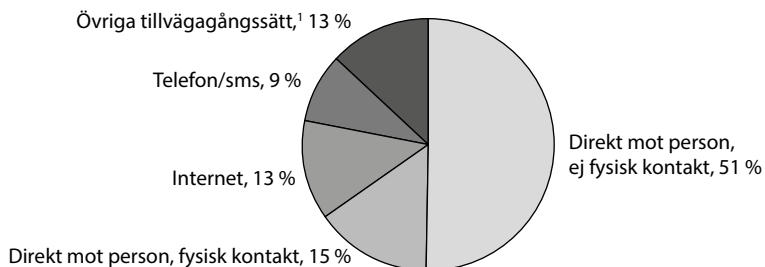
I majoriteten av polisanmälningarna med identifierade antiromska hatbrottsmotiv skedde brottet i den utsattas omedelbara närhet, utan att fysisk kontakt förekom (51 procent) och då ofta i form av olaga hot/ofredande. Även olaga diskriminering är en vanligt förekommande brottstyp som sker direkt mot per-

¹¹⁹ Undantaget kategorin främlingsfientliga/rasistiska (där olaga diskriminering utgjorde 4 procent) eftersom det antiromska motivet ingår där.

¹²⁰ Samtliga exempel är typfall och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är fingerade.

son utan fysisk kontakt. Det näst vanligaste tillvägagångssättet var att brottet skedde direkt mot person, med fysisk kontakt (15 procent), exempelvis genom knuffar, slag eller att den utsatta personen blivit spottad på.

Figur 6B.B Andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter tillvägagångssätt, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2014.

¹ Övriga tillvägagångssätt består av sammanslagna kategorier med låga tal: postbrev, media, allmänt klotter samt kategorin övrigt.

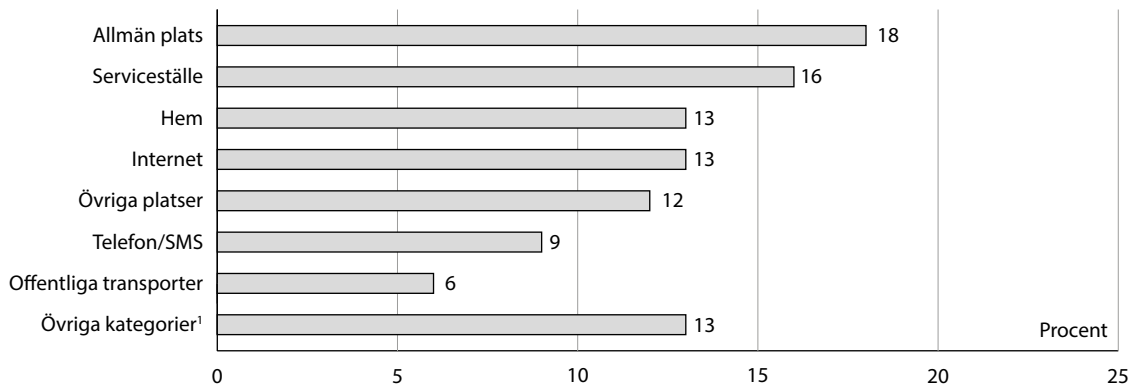
Brottsplats

Allmän plats och serviceställen vanliga brottsplatser

I nästan en femtedel (18 procent) av polisanmälningarna med identifierade antiromska motiv var brottsplatsen en allmän plats. Andra vanliga platser är serviceställen såsom butiker och bensinstationer (16 procent), i eller i nära anslutning till det egna hemmet och internet (13 procent vardera). Den höga andelen serviceställen hänger samman med den höga andelen anmälningar avseende olaga diskriminering.

Även brottsplatser som faller inom kategorin övrig plats är vanliga (12 procent). Kategorin övriga platser utgörs av flera olika platser, exempelvis tvättstugor, campingplatser, andra personers hem och inom myndigheter.

Figur 6B.C Andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter plats, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2014.

¹ I övriga kategorier ingår arbetsplats, servering med och utan alkohol, skola, asylboende, religiös plats, media och uppgift saknas.

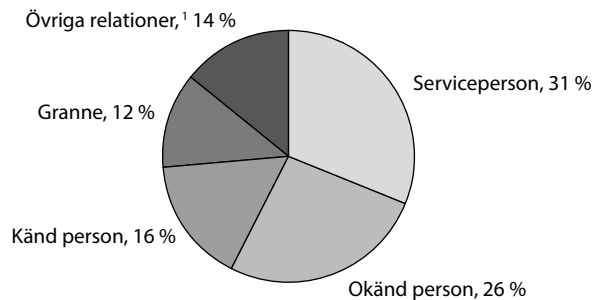

Relation

Servicepersoner vanliga gärningspersoner

Vid anmälningarna med identifierade antiromska motiv var gärningspersonen oftast en serviceperson (31 procent), vilket är en hög andel jämfört med övriga motiv och hänger samman med att olaga diskriminering i butiksmiljöer är vanligt vid detta motiv. Jämfört med övriga motiv var det också vanligare vid det antiromska motivet att gärningspersonen var en granne (12 procent).

Figur 6B.D Andel anmälningar med antiromska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, delredovisning av dem med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2014.

¹ Övriga relationer består av sammanslagna kategorier med låga tal; släkt, gift/partner/sambo, före detta partner, vänner/bekanta, skolkamrat, kollega, kund/klient och uppgift saknas.

Handlagda hatbrottsärenden

Mått på handlagda hatbrottsärenden kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om handlagda hatbrottsärenden finns att läsa i kapitel 5, ”Samtliga motiv”. Där förklaras även terminologin närmare.

Få antiromska hatbrott personupplaras

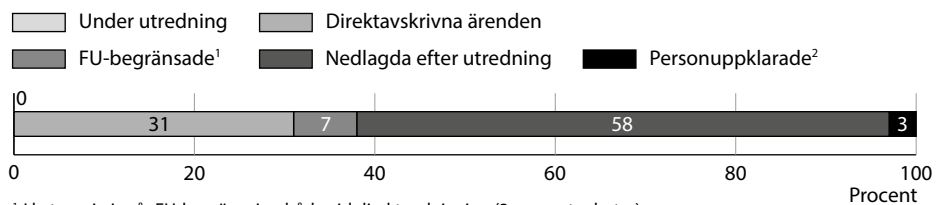
Av de antiromska hatbrottsanmälningarna från år 2013 var 3 procent personupplarade 31 maj 2015. Det är en procentenhet fler jämfört med förra året,¹²¹ men ökningen är inte statistiskt säkerställd. Av de personupplarade ärendena bestod samtliga av åtalsbeslut.

Mer än hälften (58 procent) av ärendena hade lagts ned efter att en utredning inletts. Nästan en tredjedel (31 procent) av ärendena hade blivit direktavskrivna, vilket innebär att någon utredning aldrig påbörjades.

Polis och åklagare har under vissa förutsättningar möjlighet att fatta beslut om förundersökningsbegränsning (se kapitel 5 för mer information om vad det innebär), något som skedde i 7 procent av fallen. Den 31 maj 2015 förekom inga ärenden som fortfarande var under utredning.

¹²¹ Notera att siffrorna i förra årets rapport är felaktiga. Korrigerade siffror finns i bilaga 3 i årets rapport.

Figur 6B.E Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade antiromska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2013 och som klarats upp under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.

¹ I kategorin ingår FU-begränsning både vid direktavskrivning (3 procentenheter) och efter utredning (4 procentenheter).

² Åtalsbeslut, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse.

7. Antisemitiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antals-siffrorna avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polis-anmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Årets NTU-siffror, exempelvis, bör därför jämföras med förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.

Resultat i korthet

- Under 2014 identifierades uppskattningsvis knappt 270 anmälningar med antisemitiska motiv. Nivån är 38 procent högre än 2013 och på samma höga nivå som år 2009 då 250 anmälningar identifierades.
- De vanligaste brottstyperna i anmälningarna var hets mot folkgrupp (34 procent) och olaga hot/ofredande (30 procent). Jämfört med övriga hatbrottsmotiv uppvisar det antisemitiska motivet en hög andel hets mot folkgrupp.
- Den vanligaste brottsplatsen var internet (25 procent) följt av allmän plats (19 procent).
- Av de antisemitiska hatbrotten (huvudbrottet) som anmäldes 2013 personupplärdes 3 procent. En utredning inleddes i 70 procent av samtliga anmälningar.

Med antisemitiska hatbrott menar vi i den här rapporten att gärningen lett till att en person, en grupp individer eller gruppen judar i allmänhet blivit kränkta på grund av sin judiska tillhörighet.

För att ett hatbrott ska betraktas som antisemitiskt krävs dels att den utsatta tillhör, eller av gärningspersonen uppfattas tillhöra, den judiska tron eller folkgruppen,¹²² dels att gärningspersonen inte tillhör samma religion eller folkgrupp. Även människor som gärningspersonen uppfattar som att de representerar judar eller judendomen kan utsättas för hatbrott. Exempelvis en journalist som blir utsatt på grund av att han eller hon har skrivit om en judisk församling, eller en politiker som arbetar med frågor om antisemitism.

I huvudsak baseras bedömningen på målsägandens upplevelse men även på anmälningsupptagarens uppfattning om händelsen och kodarens kunskap om annan information kopplad till händelsen, exempelvis relaterade anmälningar.

Brås definition av antisemitism lyder:

Rädsla för, fientlighet eller hat mot judar och judendom som aktiverar en reaktion mot judendomen, judisk egendom, dess institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, judar eller representanter för judar.

¹²² I en rapport om antisemitism från år 2006 uppskattas den judiska befolkningsgruppen i Sverige till mellan 18 000 och 20 000 personer (Brå och Forum för levande historia 2006, s. 36). För utförligare beskrivning av det antisemitiska motivet, se Brå (2015c).

Definitioner av antisemitism belyser ofta strukturer av fientliga uppfattningar, attityder och myter om den judiska befolkningen. Även om antisemitism ofta tar sig uttryck som fientlighet mot judendom som religion är det sällan religionen i sig som står i fokus för fientligheten utan judar som folkgrupp eller en föreställning om judar som koncept.¹²³

Ibland kopplas antisemitism samman med uttryck för nationalsocialistisk ideologi, men det är bara en del av en komplex bild. Antisemitism existerade före nationalsocialismen, och i dag diskuteras huruvida det egentligen finns olika former av antisemitism som existerar parallellt. Som exempel kan nämnas antisionistisk antisemitism, modern/rasistisk antisemitism, antisemitism relaterad till förintelsen och kristen antijudaism.¹²⁴ Och på samma sätt som det finns en kristen, en konservativ och en högerradikal antijudisk idétradition, finns det en socialistisk och islamisk dito.¹²⁵

Det är inte ovanligt att uttryck för en redan befintlig, inneboende, antisemitism aktiveras av exempelvis ekonomisk, politisk eller social oro, eller händelseutvecklingar i mellanöstern, bland annat i konflikten mellan Israel och Palestina.¹²⁶ I det sammanhanget är det viktigt att skilja på när en stat kritiserats för sin politik och när händelserna tar sig antisemitiska uttryck riktade mot den judiska folkgruppen.

Vid tolkning av hatbrottsstatistiken är det dock viktigt att tänka på att det även finns andra faktorer som påverkar antalet anmälningar med identifierade antisemitiska motiv, såsom polisens hatbrottsarbete och förmåga att uppmärksamma och notera hatbrottsmotivet i anmälan samt allmänhetens medvetande om hatbrott och anmälningsbenägenhet (se kapitel 2, ”Bakgrund”, för ett större resonemang kring detta).

Nivå och utveckling

Under 2014 identifierades uppskattningsvis knappt 270 polisanmälningar med antisemitiska motiv, vilket tillsammans med år 2009 är den högsta nivån som har noterats¹²⁷ och 38 procent fler än år 2013. Till stor del kan ökningen jämfört med det föregående året förklaras av en kraftig ökning av antalet anmälningar i Stockholms län.

I figur 7A visar utvecklingen över tid att nivån av antalet polisanmälningar med identifierade antisemitiska motiv är högre i dag än för 10–15 år sedan. Samtidigt visar utvecklingskurvan på stora individuella skillnader mellan åren, framför allt från 2004 och framåt. Det är ett vanligt fenomen när antalsiffrorna statistiskt sett är relativt låga, och tyder på att utvecklingsnivån för det här motivet är känslig för enskilda händelser eller insatser. Man bör därför se tendenserna över tid i stället för att endast tolka utvecklingen från ett år till ett annat.

¹²³ Nylund Skog (2006, s. 61f), Brå och Forum för levande historia (2004, s. 23f), ODIHR (2006, s.19).

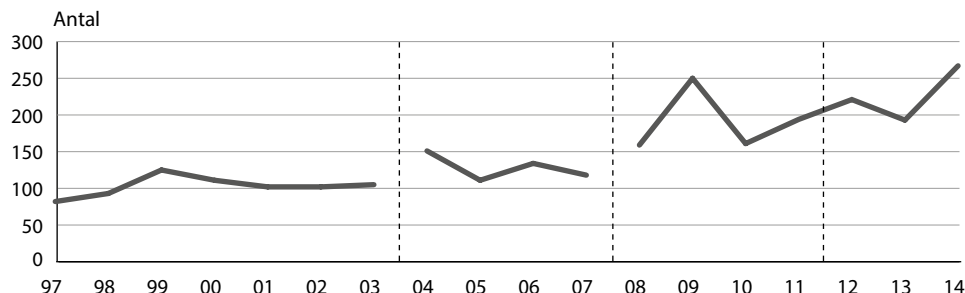
¹²⁴ Mer information om dessa begrepp samt förslag på vidare läsning, se Forum för levande historia (2011, s. 6f)

¹²⁵ Forum för levande historia (2005, s. 17)

¹²⁶ Se exempelvis Bachner (1999 s. 28), Forum för levande historia (2005, s14ff)

¹²⁷ År 2009 identifierades 250 anmälningar, men med hänsyn till konfidensintervallet för 2014 års siffra får nivåerna betraktas som desamma.

Figur 7A Utveckling av antal anmälningar med identifierade antisemitiska motiv, åren 1997–2014.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts. Från 2012 är antalsiffran uppskattad, baserad på en urvalsundersökning.

Brottsstruktur

De vanligaste brottstyperna för det antisemitiska motivet 2014 var liksom förra året hets mot folkgrupp (34 procent), följt av olaga hot/ofredande (30 procent). En femtedel av anmälningarna rörde skadegörelse/klotter (20 procent), vilket är fler än tidigare år då denna brottstyp utgjorde 6–16 procent.

Jämfört med övriga hatbrottsmotiv uppvisar det antisemitiska motivet högst andel hets mot folkgrupp (34 procent jämfört med 31 procent för det islamofobiska motivet och 11 procent i snitt) och även högst andel klotter.¹²⁸

Tabell 7.1 Antal och andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2010–2014.

Brottskategori	2010		2011		2012 ¹		2013 ¹		2014 ¹		Förändring jämfört med 2013, i %	Förändring jämfört med 2010, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott ²	15	9	14	7	14	6	4	2	12	4	200	-20
Olaga hot/Ofredande	63	39	77	40	87	39	61	32	80	30	31	27
Ärekränkning	20	12	14	7	10	5	20	10	26	10	30	30
Skadegörelse/klotter	22	14	31	16	27	12	12	6	54	20	350	145
Hets mot folkgrupp	34	21	54	28	79	36	93	48	92	34	-1	171
Övriga brott ³	7	4	4	2	4	2	2	1	2	1	0	-71
Summa	161	100	194	100	221	100	193	100	267	100	38	66

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

² I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman. Fram till 2011 även enstaka fall av fridskränkning, grov kvinnofridskränkning, rån och våldtäkt.

³ I kategorin övriga brott ingår även olaga diskriminering.

Nedan ger vi exempel på hur typiska antisemitiska brott kan se ut, baserat på polisanmälningarnas fritexter.¹²⁹ Ofta kan exemplen se snarlika ut, medan detaljer i varje enskilt fall avgör om polisen väljer att rubricera den anmälda

¹²⁸ Eftersom klotter grupperas tillsammans med skadegörelse uppvisar det kristofobiska motivet en större andel av denna sammanslagna kategori.

¹²⁹ Samtliga exempel är typexempel och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är påhittade.

händelsen som olaga hot, ofredande eller klotter å ena sidan, eller hets mot folkgrupp å den andra.

Hets mot folkgrupp

Av anmälningarna som rörde hets mot folkgrupp var det vanligast att brottet utfördes via internet (inklusive e-post), men även relativt vanligt att det skedde på allmän plats.

Bland anmälningarna finns exempel där någon på en hemsida eller ett internetforum propagerar för att judar är onda, att de borde utrotas och liknande. Det finns även exempel där en eller flera personer på allmän plats har gjort nazisthälsning och uttalat sig kränkande gentemot personer av judisk härkomst. Klotter, exempelvis ett hakkors på en synagoga eller texten ”dö judesvin” på en husvägg, är andra exempel på fall av hets mot folkgrupp med antisemitiska motiv. Så här kan hets mot folkgrupp på allmän plats se ut i en anmälan:

Isabell och hennes kompis går över torget. Från motsatt håll kommer två unga män gående. Isabell uppfattar hur männen börjar stirra ilsket på henne. När de möts gör en av männen nazisthälsning och väser: ”Judsvin.” Isabell tror att de kan ha reagerat på det halssmycke hon bär, med en davidsstjärna.

Olaga hot/ofredande

Olaga hot och ofredande kan innebära allt från att bli kallad vid öknamn och trakasserad på stan till att ta emot dödshot via e-post. De vanligaste brottsplatserna i anmälningarna var emellertid telefon/sms, i eller i nära anslutning till det egna hemmet och internet. Så här kan ett ofredande med antisemitiskt motiv se ut:

Målsäganden vill anmäla att han har fått ägg kastade på köksfönstret och dörren natten till lördag. När han kom hem från jobbet på måndagen hade någon klottrat ”ni ska dö” på dörren. Målsäganden bor på en loftgång och berättar att han har blivit trakasserad på liknande sätt sedan i somras och att det bara är hans lägenhet som utsätts. Målsäganden är av judisk härkomst varför hatbrott inte kan uteslutas.

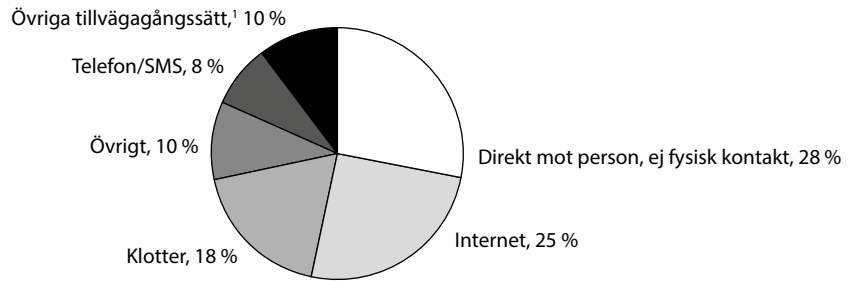
Tillvägagångssätt vid brotten

Färre brott direkt mot person men fler via internet

I anmälningarna med antisemitiska motiv från 2014 var andelarna ungefär lika stora avseende brott som begicks direkt mot person, men utan att fysisk kontakt uppstod, och brott som begicks via internet (28 respektive 25 procent). Sett över de senaste fem åren har andelen brott som begås direkt mot person, både med och utan fysisk kontakt, minskat medan andelen brott som begås via internet (inklusive e-post) har ökat.¹³⁰

¹³⁰ Direkt mot person, med fysisk kontakt, har minskat från omkring 9 procent till omkring 5 procent. Direkt mot person, utan fysisk kontakt, har minskat från omkring 40 procent till strax under 30 procent. Internet som tillvägagångssätt har däremot ökat från omkring 15 procent till 25 procent.

Figur 7B Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2014.

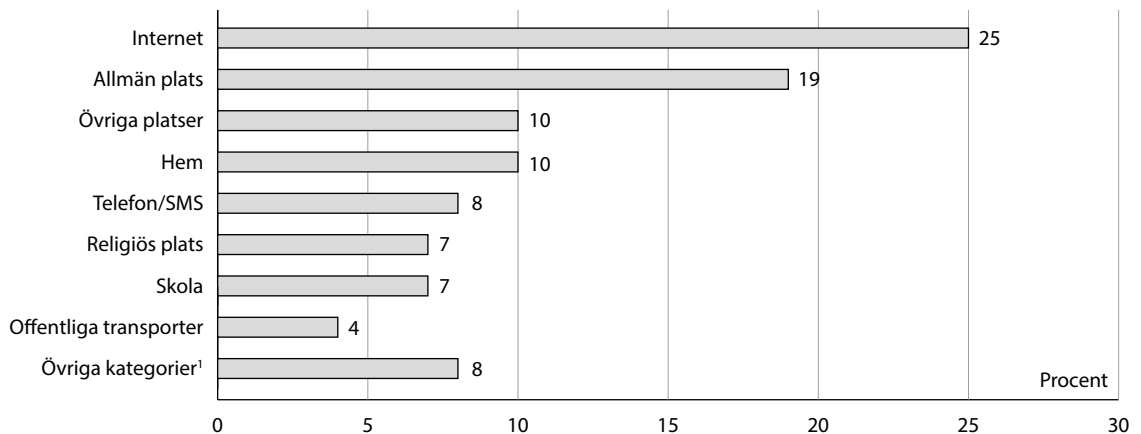
¹ I kategorin övriga tillvägagångssätt ingår direkt mot person, fysisk kontakt, media och postbrev.

Plats

Internet och allmän plats de vanligaste brottsplatserna

Vanligast förekommande i polisanmälningarna var att ett antisemitiskt hatbrott begicks på internet (25 procent), följt av allmän plats (19 procent). Även kategorin övrig plats och det egna hemmet var vanliga brottsplatser (10 procent vardera). Sett över de senaste fem åren har andelen brott begångna på internet ökat (från omkring 15 procent till omkring 25 procent) medan andelen brott begångna på arbetsplats har minskat (från omkring 10 procent till 2 procent). Internet är en vanligare brottsplats för det antisemitiska motivet jämfört med övriga hatbrottsmotiv (25 procent jämfört med 21 procent för islamofobiska och 11 procent i snitt).

Figur 7C Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter plats, år 2014.

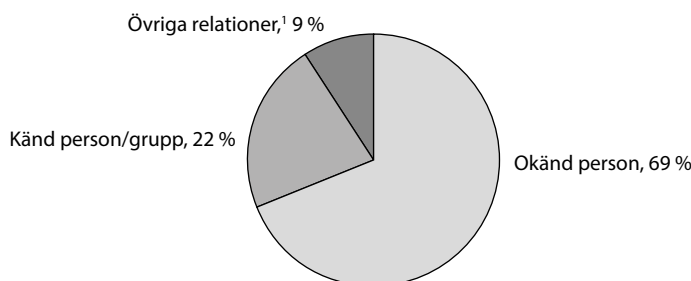
¹ I övriga kategorier ingår arbetsplats, servering med och utan alkohol, serviceställe, media, asylboende och uppgift saknas.

Relation

Vanligast med en okänd gärningsperson

I 69 procent av polisanmälningarna med antisemitiska motiv 2014 var gärningspersonen helt okänd för den utsatta personen. I en dryg femtedel (22 procent) av fallen var gärningspersonen känd till namn eller utseende av den utsatta, exempelvis att samma person brukade ropa okvädesord, eller att personen eller gruppen som stod bakom en viss webbsida, en text eller ett uttalande var känd.

Figur 7D Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2014.

¹ Övriga relationer består av släkt, gift/partner/sambo, före detta partner, vänner/bekanta, skolkamrat, kollega, granne, kund/klient, serviceperson och uppgift saknas.

Handlagda hatbrottsärenden

Mått på handläggning kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om handläggning av hatbrottsärenden finns att läsa i kapitel 5, "Samtliga motiv". Där förklaras även terminologin närmare.

Majoriteten antisemitiska hatbrottsärenden utreds

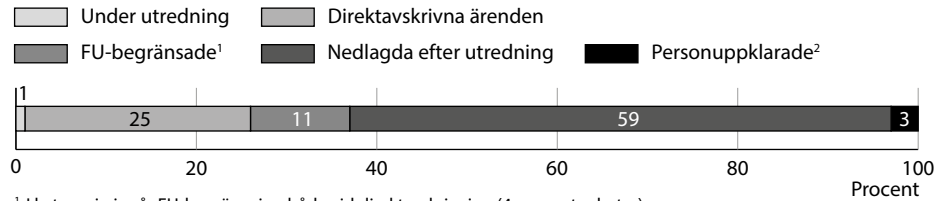
Av de antisemitiska hatbrotten (huvudbrottet) som anmäldes 2013 och som handlades fram till och med 31 maj 2015 personupplärdades 3 procent. Det är en procentenhet lägre än förra året,¹³¹ men skillnaden är inte statistiskt säkerställd. En majoritet (59 procent) av anmälningarna lades ned efter utredning medan en fjärdedel (25 procent) direktavskrevs, det vill säga lades ned utan att en utredning hade inletts. Polis och åklagare har under vissa förutsättningar möjlighet att fatta beslut om förundersökningsbegränsning (se kapitel 5 för mer information om vad det innebär), något som skedde i 11 procent av fallen. Den 31 maj 2015 var 1 procent av anmälningarna fortfarande under utredning. Noterbart är att en utredning inleddes i sammanlagt 70 procent av anmälningarna.¹³²

¹³¹ Notera att siffrorna i förra årets rapport är felaktiga. Korrigerade siffror finns i bilaga 3 i årets rapport.

¹³² 3 procent personuppläring, 59 procent nedlagda efter utredning, 7 procent FU-begränsade efter utredning, 1 procent under utredning.

Figur 7E Andel handlagda hatbrottsanmälningar med antisemitiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2013 och som handlades under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.

¹ I kategorin ingår FU-begränsning både vid direktavskrivning (4 procentenheter) och efter utredning (7 procentenheter).

² Åtalsbeslut, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse.

Att andelen personuppljarade anmälningar är låg kan för det här motivet hänga samman med den höga andelen obekanta gärningspersoner samt att vanliga brottstyper är sådana som av tradition är svårutredda och där det sällan finns något uppslag för polisen att följa upp. Det kan exempelvis vara att en okänd person skriker saker ute på stan, gör inlägg på anonyma internetforum eller utför klotter.

8. Islamofobiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalsfigurerna avrundade till närmaste tiotal. I tabeller och figurer är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Årets NTU-siffror, exempelvis, bör därför jämföras med förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.

Resultat i korthet

- Under 2014 identifierades uppskattningsvis drygt 490 anmälningar med ett islamofobiskt motiv. Detta är en ökning med 50 procent jämfört med 2013.
- De vanligaste brottstyperna var olaga hot/ofredande (40 procent) och hets mot folkgrupp (31 procent).
- Jämfört med övriga hatbrottsmotiv begicks en förhållandevis hög andel anmälda islamofobiska hatbrott på internet (21 procent).
- Av de islamofobiska hatbrottsanmälningarna från år 2013 var 1 procent personupplärd den 31 maj 2015. 58 procent var nedlagda efter utredning, och 34 procent var direktavskrivna, vilket innebär att en utredning aldrig påbörjats.

Med islamofobiska hatbrott menas i denna rapport att gärningen lett till att en person, en grupp individer eller gruppen muslimer i allmänhet blivit kränkta på grund av sin muslimska tillhörighet. I huvudsak baseras bedömningen på målsägandens upplevelse, men även på anmälningsupptagarens uppfattning av händelsen och kodarens kunskap om annan information kopplad till händelsen, exempelvis relaterade anmälningar.

För att ett hatbrott ska betraktas som islamofobiskt krävs dels att den utsatta är eller av gärningspersonen uppfattas vara muslim,¹³³ dels att gärningspersonen inte är muslim. Även personer som i sammanhanget kan sägas representera muslimer eller islam kan utsättas för hatbrott. Det gäller exempelvis en journalist som blir utsatt på grund av att han eller hon har skrivit om islamofobi, eller en politiker som arbetar med frågor som berör muslimer och som blir utsatt på grund av det.

Brås definition av islamofobi¹³⁴ lyder:

Rädsla för, fientlighet eller hat mot islam och muslimer, som aktiverar en reaktion mot islam, muslimsk egendom, dess institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, muslimer eller representanter för muslimer eller islam.

¹³³ I en studie från 2006 uppskattade dåvarande Integrationsverket (nu Migrationsverket) Sveriges muslimska befolkning till 100 000–400 000 personer beroende på om enbart registrerade personer i samfund mäts eller om även sekulära muslimer räknas med. Andra studier uppskattade vid samma tid den muslimska befolkningen till närmare 350 000 personer. (Forum för Levande Historia [2006b, s. 8], Larsson [2006, s. 9]). För en utförligare beskrivning av det islamofobiska motivet, se Brå (2015c).

¹³⁴ Notera att islamofobi inte är en fobi i traditionell mening då fobi snarare är en medicinsk term för stark rädsla och ångest över något som genererar en känsla av att man måste undvika eller komma bort från det man är rädd för.

Brott mellan sunni- och shiamuslimer

Det förekommer motsättningar mellan två inriktningar inom islam, sunni och shia, men brott dem emellan betraktas inte som islamofobiska. Brott som sker mellan sunni- och shiamuslimer och där ett av motiven bedömts vara den religiösa trosuppfattningen redovisas i stället under ”andra antireligiösa hatbrott”, detta eftersom det finns ett antireligiöst motiv men både målsäganden och gärningspersonen är muslimer.

Islamofobi i förhållande till främlingsfientlighet

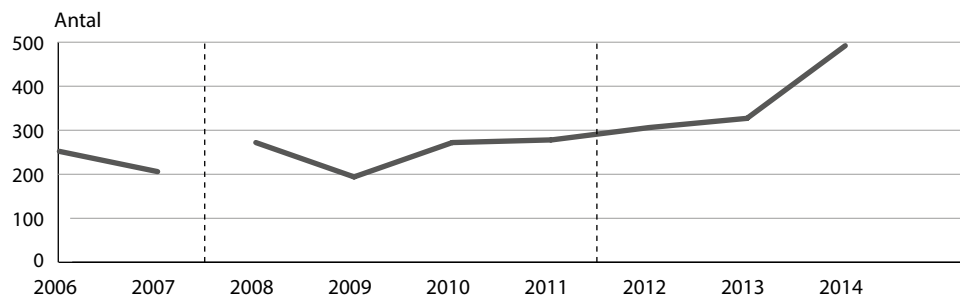
Islamofobiska motiv överlappar ofta främlingsfientliga motiv. För att ett motiv ska betraktas som islamofobiskt i denna statistik måste det framgå i polisanmälan att målsägandens muslimska tro eller tillhörighet spelat roll i sammanhanget. Framgår inte det, bedöms gärningen som allmänt främlingsfientlig. Det är alltså troligt att det främlingsfientliga motivet innehåller anmälningar som vid ytterligare utredning skulle kunna visa sig vara islamofobiska enligt Brås definition.

Nivå och utveckling

År 2014 identifierades uppskattningsvis drygt 490 anmälningar där huvudbrottet hade ett islamofobiskt motiv. Det är en ökning med 50 procent jämfört med 2013 samt en ökning med 81 procent jämfört med 2010.

I figur 8A kan man se att nivån av antalet polisanmälningar med islamofobiska motiv låg relativt jämn från den tidpunkt då motivet tillkom i hatbrottsstatistiken 2006 fram till 2011. Efter 2011 förändrades bilden något med en uppåtgående trend som förstärktes ytterligare av 2014 års markanta ökning. Om det beror på att utsattheten ökat, på fler polisanmälningar eller på att polisen i större utsträckning uppmärksammar motivet i anmälningarna går inte att säga enbart med hjälp av denna statistik.

Figur 8A Utveckling av antal anmälningar med identifierade islamofobiska motiv, åren 2006–2014.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts. Från 2012 är antalsiffran uppskattad, baserad på en urvalsundersökning.

Brottsstruktur

De vanligaste brottstyperna för det islamofobiska motivet 2014 var olaga hot/ ofredande (40 procent) och hets mot folkgrupp (31 procent). Därefter följde

våldsbrott och ärekränkning (12 respektive 7 procent). Det liknar i stort sett fördelningen från tidigare år.

Jämfört med övriga hatbrottsmotiv är det bara det antisemitiska motivet som uppvisar en högre andel av hets mot folkgrupp (34 procent jämfört med 31 procent för det islamofobiska motivet).

Tabell 8.1 Antal och andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2010–2014.

Brottskategori	2010		2011		2012 ¹		2013 ¹		2014 ¹		Förändring jämfört med 2013, i %	Förändring jämfört med 2010, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott ²	23	8	39	14	29	9	34	10	60	12	76	161
Olaga hot/ofredande	92	34	123	44	134	44	152	46	197	40	30	114
Ärekränkning	33	12	38	14	39	13	28	9	34	7	21	3
Skadegörelse/klotter	20	7	16	6	19	6	18	6	24	5	33	20
Hets mot folkgrupp	80	29	45	16	72	24	77	24	153	31	99	91
Olaga diskriminering	8	3	6	2	2	1	6	2	10	2	67	25
Övriga brott	16	6	11	4	10	3	10	3	14	3	40	-13
Summa	272	100	278	100	306	100	327	100	492	100	50	81

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

² I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman. Fram till 2011 även enstaka fall av fridskränkning, grov kvinnofridskränkning, rån och våldtäkt.

Härnäst följer exempel på hur typiska islamofobiska brott kan se ut, baserat på polisanmälningarnas fritexter.¹³⁵ Ofta kan exemplen se snarlika ut, medan detaljer i varje enskilt fall avgör om polisen väljer att rubricera den anmälda händelsen som olaga hot, ofredande eller ärekränkning å ena sidan, eller hets mot folkgrupp å den andra.

Olaga hot/ofredande

Som framgår i tabell 8.1 var olaga hot/ofredande den vanligaste brottstypen och stod för två femtedelar (40 procent) av anmälningarna med islamofobiska motiv år 2014. Den vanligaste brottsplatsen för olaga hot/ofredande var allmän plats, följt av i eller i anslutning till den utsattas egna hem. I knappt hälften av fallen var gärningspersonen okänd. Så här skulle exempelvis ett ofredande med islamofobiskt motiv kunna se ut:

Nadia anmäler att ett gäng yngre pojkar stått utanför hennes bostad och ropat bland annat "terrorist" och "spöke". Nadia känner sig kränkt då hon tror att det beror på att hon bär slöja och för att hon är den enda muslimen i bostadsområdet. Hon tror att det är samma pojkar som vid tidigare tillfällen har ringt på hennes dörrklocka och sedan sprungit iväg.

¹³⁵ Samtliga exempel är typexempel och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är påhittade.

Hets mot folkgrupp

I anmälningarna som rörde hets mot folkgrupp handlade hälften av anmälningarna om brott som begåtts på internet, och i majoriteten av de fallen var gärningspersonen okänd. Ett typexempel på hets mot folkgrupp på internet kan se ut så här:

Anmälaren anger att hemsidan ”Ut med muslimerna” uppmanar människor att ”hjälpa till att utrota muslimerna från Sverige”. Bland annat står det att en död muslim är en bra muslim, och i flera inlägg uppmanas människor att ”agera” mot muslimer i sin närhet.

Våldsbrott

I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman. Merparten av anmälningarna rörde händelser som skett på en allmän plats, och en femtedel av brotten inträffade på offentliga transporter. I drygt hälften av fallen var gärningspersonen okänd. Ett våldsbrott på offentliga transporter kan exemplifieras på följande sätt:

Sayed har fått motta ett stort antal sparkar mot magen, han har blivit nerdragen och fasthållen samt fått slag mot nacken. I samband med detta så uttalade någon av gärningspersonerna ”fucking muslim” till honom. Händelsen inträffade då Sayed stod vid busshållplatsen och väntade på bussen.

Ärekränkning

Brottstypen ärekränkning omfattar allt från förolämpning till grovt förtal. Förolämpning kan innebära exempelvis kränkande tillmälen eller att lägga en baconskiva på en muslimsk persons tallrik ”på skämt”. Förtal kan innebära exempelvis spridande av lögnar eller känsliga uppgifter om en person på grund av att denne är muslim.

Internet var en vanlig brottsplats vad gäller ärekränkning, följt av skola och i eller i anslutning till den utsattas egna hem. Gärningspersonen var oftast okänd eller känd till namn eller utseende.

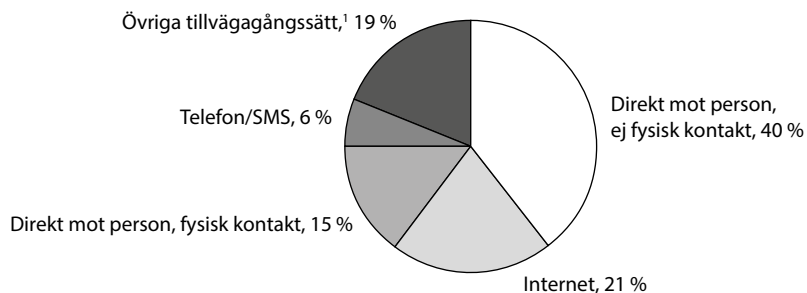
Tillvägagångssätt vid brotten

Vanligast att brotten sker direkt mot person, men utan fysisk kontakt

Av de identifierade islamofobiska hatbrotten begicks 40 procent direkt mot den utsatta men utan att fysisk kontakt uppstod. Brott via internet utgjorde 21 procent av anmälningarna, och i 15 procent av fallen utsattes personen fysiskt. Fördelningen har varit ungefär densamma under de senaste åren.

I tabell 8.1 noteras att våldsbrott utgjorde 12 procent av anmälningarna men, som nämndes ovan, utgjorde tillvägagångssättet direkt mot person med fysisk kontakt 15 procent av anmälningarna (se figur 8B). Att ett brott begåtts direkt mot person med fysisk kontakt behöver emellertid inte betyda att brottstypen var en sådan som inkluderas under begreppet våldsbrott. Lättare knuffar, att dra av någon en sjal eller att spotta på någon kan exempelvis rubriceras som ofredande.

Figur 8B Andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2014.

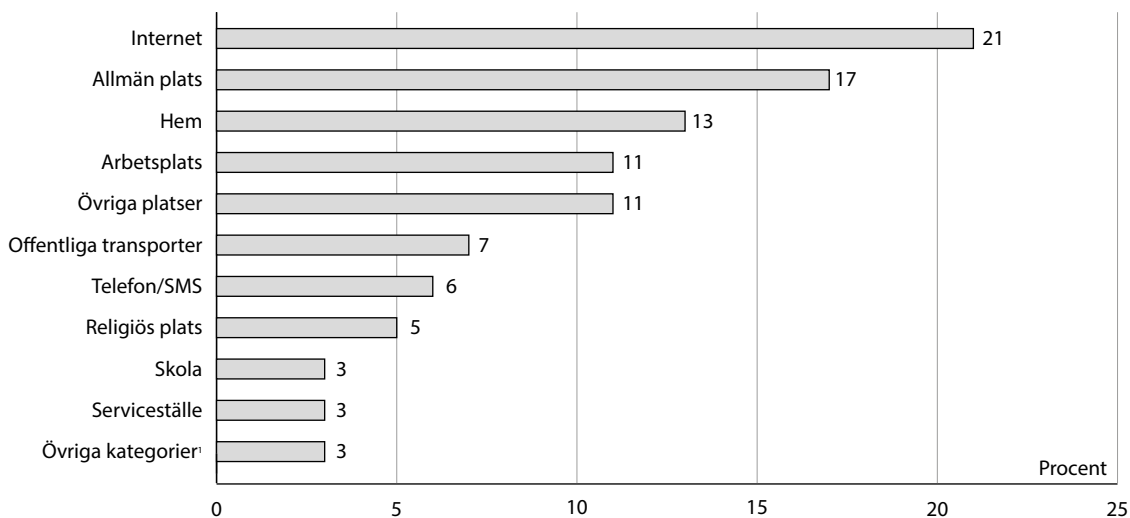
¹ I kategorin övriga tillvägagångssätt ingår media, postbrev, klotter och kategorin övrigt.

Plats

Jämförelsevis hög andel brott på internet

De vanligaste platserna för islamofobiska hatbrott i polisanmälningarna 2014 var internet (21 procent) och allmän plats (17 procent). I jämförelse med övriga hatbrottsmotiv var internet en vanligt förekommande brottsplats för anmälningar med islamofobiskt motiv, i likhet med anmälningar av antisemitiska hatbrott (25 procent). Andelen anmälda brott med islamofobiskt motiv begångna på internet har ökat de senaste fem åren, från 10 procent 2010 till 21 procent 2014.

Figur 8C Andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter plats, år 2014.

¹ I övriga kategorier ingår servering med och utan alkohol, asylboende, media och uppgift saknas.

Relation

Vanligast med obekant gärningsperson

Vid 64 procent av de identifierade islamofobiska hatbrottsanmälningarna 2014 var gärningspersonen obekant för den utsatta personen. I kategorin obekant ingår för den utsatta helt okända personer, servicepersoner (personer i myndighetsställning eller som arbetar i serviceyrken) samt kunder/klienter. I 29 procent av fallen var gärningspersonen en ytligt bekant, till exempel en till namn eller utseende känd person/grupp, en granne, kollega eller skolkamrat. I en mindre del av anmälningarna (4 procent) var gärningspersonen en närstående.

Jämfört med tidigare år är fördelningen ungefär densamma.

Tabell 8.2 Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2014.

Relation	Antal	%
Närstående ¹	20	4
Ytligt bekant	142	29
<i>Granne</i>	44	9
<i>Kollega</i>	12	2
<i>Känd person/grupp</i>	82	17
<i>Skolkamrat</i>	4	1
Obekant	315	64
<i>Kund/Klient</i>	14	3
<i>Serviceperson</i>	38	8
<i>Okänd person</i>	263	53
Uppgift saknas	14	3
Summa	492	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

¹ Sammanslagen kategori bestående av gift/partner/sambo, före detta partner, släkt och vänner/bekanta.

Handlagda hatbrottsärenden

Statistiken över handlagda hatbrottsärenden avseende islamofobiska hatbrott utgår från de anmälningar (huvudbrottet) som inkom till polisen 2013. Slutredovisningsuppgifter inhämtades från polis och åklagare 31 maj 2015.

Mått på handlagda hatbrottsärenden kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om handlagda hatbrottsärenden finns att läsa i kapitel 5, Samtliga motiv. Där förklaras även terminologin närmare.

Få islamofobiska hatbrott personuppklaras

Av de islamofobiska hatbrottsanmälningarna 2013 var 1 procent personuppklarade 31 maj 2015, vilket är en minskning jämfört med förra året då 6 procent personuppklarades.¹³⁶ Det är dock för tidigt att säga om minskningen

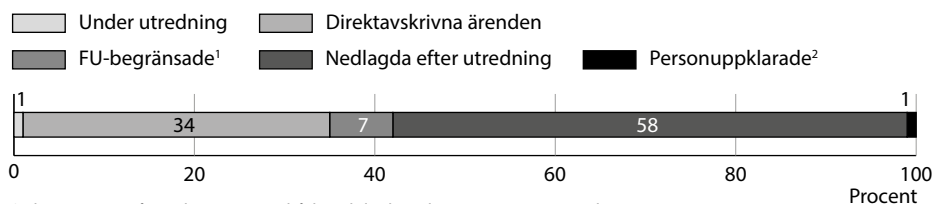
¹³⁶ Notera att siffrorna i förra årets rapport är felaktiga. Korrigerade siffror finns i bilaga 3 i årets rapport.

är tillfällig eller inte. Det är även svårt att enbart utifrån den här statistiken dra slutsatser om vad minskningen kan bero på.

Mer än hälften (58 procent) av ärendena lades ned efter utredning. Ungefär en tredjedel (34 procent) av ärendena blev direktavskrivna, det vill säga lades ned utan att en utredning inleddes.

Polis och åklagare har under vissa förutsättningar möjlighet att fatta beslut om förundersökningsbegränsning (se kapitel 5 för mer information om vad det innebär), något som skedde i 7 procent av fallen. Av de islamofobiska hatbrotten som anmäldes 2013 var 1 procent under utredning när uttaget för handlagda brott gjordes sista maj 2015.

Figur 8D Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med islamofobiska motiv efter huvudbrott, som anmäldes år 2013 och som klarats upp under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.

¹ I kategorin ingår FU-begränsning både vid direktavskrivning (4 procentenheter) och efter utredning (3 procentenheter).

² Åtalsbeslut, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse.

9. Kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalsiffrorna avrundade till närmaste total. I tabellerna och figurerna är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Exempelvis årets NTU-siffror bör därför jämföras med förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.

Resultat i korthet

- Under 2014 identifierades uppskattningsvis drygt 330 anmälningar med ett kristofobiskt motiv och uppskattningsvis drygt 150 anmälningar där motivet rörde andra antireligiösa hatbrott.
- Kristofobiska hatbrott utgjordes främst av klotter/skadegörelse på kyrkor och församlingshem (49 procent) och olaga hot/ofredande (35 procent).
- De vanligaste brotten för kategorin andra antireligiösa hatbrott var olaga hot/ofredande (62 procent) och våldsbrott (23 procent).
- Av de kristofobiska och andra antireligiösa hatbrotten som anmäldes 2013 personupplärdades 1 procent, medan 43 procent lades ned efter utredning. Mer än hälften (53 procent) blev direktav-skrivna utan att en utredning inleddes.

I följande kapitel beskrivs anmälningar där ett av motiven till huvudbrottet bedömts vara antingen kristofobiskt¹³⁷ eller antireligiöst. Notera dock att den judiska och muslimska tron inryms i definitionen av antisemitism respektive islamofobi.

Nationella trygghetsundersökningen (NTU) undersöker utsatthet för bland annat antireligiösa hatbrott. Resultaten presenteras i kapitel 4 om självrapporterad utsatthet för hatbrott.

Definitionen av kristofobiskt och antireligiöst i denna statistik

Med kristofobiskt hatbrott avses i denna rapport att gärningen lett till att en person, en grupp individer eller gruppen kristna i allmänhet blivit kränkta på grund av sin religiösa tillhörighet. Detsamma gäller på motsvarande sätt för kategorin andra antireligiösa hatbrott. Även personer som kan uppfattas som representanter för en viss religion eller trosinriktning kan utsättas. Exempelvis en fastighetsägare som hotas för att ha upplåtit en lokal till ett religiöst samfund eller en journalist som utsätts för att han eller hon har skrivit reportage om en trosinriktning.

Andra antireligiösa hatbrott avser andra fall (än dem som redan finns redovisade) där den utsattas religion eller trosuppfattning haft betydelse för gärningspersonens agerande. Det kan handla om personer som tillhör en annan religion än dem som redan täcks in av statistiken, exempelvis buddhister, yazidier eller hinduer. Det kan handla om personer som tillhör olika riktningar

¹³⁷ Notera att kristofobi inte är en fobi i traditionell mening då fobi snarare är en medicinsk term för stark rädsla och ångest över något som genererar en känsla av att man måste undvika eller komma bort från det man är rädd för.

inom samma grundreligion, exempelvis sunni- och shiamuslimer eller katoliker och protestanter. Det kan även handla om personer som har konverterat utan att det i anmälan framgår till vilken religion,¹³⁸ eller där det på annat sätt framgår i anmälan att religiös trosuppfattning haft betydelse i fallet utan att det framgår vilken trosuppfattning det handlar om. Begreppet trosuppfattning tolkas i det här sammanhanget i vid betydelse, exempelvis kan även ateister eller anhängare av healing, yoga eller falungong utsättas på grund av sin trosuppfattning om det är den som tycks ha motiverat gärningspersonen.

För att ett hatbrott ska betraktas som kristofobiskt eller antireligiöst krävs dels att den utsatta tillhör eller uppfattas tillhöra en viss kristen/religiös trosinriktning eller trosuppfattning, dels att gärningspersonen inte tillhör samma trosinriktning eller trosuppfattning. I huvudsak baseras bedömningen på målsägandens upplevelse, men även på anmälningsupptagarens uppfattning av händelsen och kodarens kunskap om annan information kopplad till händelsen, exempelvis relaterade anmälningar.

Vid jämförelse av statistik över tid är det värt att notera att kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott redovisades även tidigare, men då tillsammans och i den kategori som fram till 2011 hette ”övriga antireligiösa” hatbrott.

Brås definition av kristofobi lyder:

Rädsla för, fientlighet eller hat mot kristendom och kristna som aktiverar en reaktion mot kristendomen, kristen egendom, dess institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, kristna eller representanter för kristna.

Andra antireligiösa hatbrott definieras som:

Rädsla för, fientlighet eller hat mot en religion/trosuppfattning och personer som tillhör religionen/trosuppfattningen, förutom islam, judendom eller kristendom, och som aktiverar en reaktion mot religionen/trosuppfattningen, dess egendom eller institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas tillhöra, en religion/trosuppfattning eller som är, eller uppfattas vara, representanter för denna.

Bedömning av motiv vid klotter på kyrkor

En stor del av de identifierade kristofobiska hatbrotten utgörs av klotter på och skadegörelse av kyrkor, kyrkogårdar och församlingshem, fall där gärningspersonen oftast är okänd. Klotter mot byggnader är vanligt i samhället, och kyrkan respekteras inte alltid som religiös symbol utan kan av klottraren ses som en offentlig vägg vilken som helst. För att klottret ska bedömas som misstänkt hatbrott krävs antingen en kristofobisk kontext (exempelvis uppoch-nervända kors eller slagord), upprepad utsatthet eller att kyrkans läge, klotrets omfattning och omständigheterna i övrigt skapar misstanke om att målet inte är slumpmässigt valt.

¹³⁸ När det gäller konvertiteter är det i vissa fall svårt att veta om det bakomliggande motivet är att den utsatta personen har lämnat en religion snarare än att den har valt en annan.

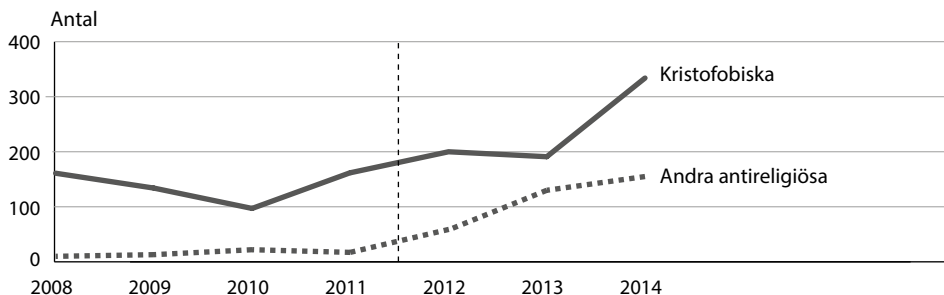
Nivå och utveckling

För 2014 identifierades uppskattningsvis drygt 330 anmälningar där huvudbrottet hade ett kristofobiskt motiv och uppskattningsvis nästan 160 anmälningar där motivet rörde andra antireligiösa hatbrott. Som synes i figur 9A uppvisar båda motiven en ökande trendkurva.

Jämfört med 2010, då anmälningar med identifierade kristofobiska motiv var som lägst, har antalet anmälningar mer än tredubblats fram till 2014 (från knappt 100 till uppskattningsvis drygt 330 anmälningar). Jämfört med föregående år har antalet identifierade anmälningar med kristofobiska motiv ökat med 75 procent, vilket är en statistiskt säkerställd skillnad. Vad den kraftiga ökningen från 2013 beror på är svårt att säga enbart utifrån den här statistiken. Det kan handla om faktiska förändringar i utsatthet, förändringar i anmälningsbenägenhet eller i vilken utsträckning polisen uppmärksammat det kristofobiska hatbrottsmotivet i anmälningarna.

Anmälningar avseende andra antireligiösa hatbrott har fortsatt att öka årligen sedan 2011, från knappt 20 till uppskattningsvis nästan 160 anmälningar 2014. Tidigare år låg anmälningarna på en lägre, men jämn, nivå.

Figur 9A Utveckling av antalet anmälningar med identifierade kristofobiska och andra antireligiösa motiv, åren 2008–2014.

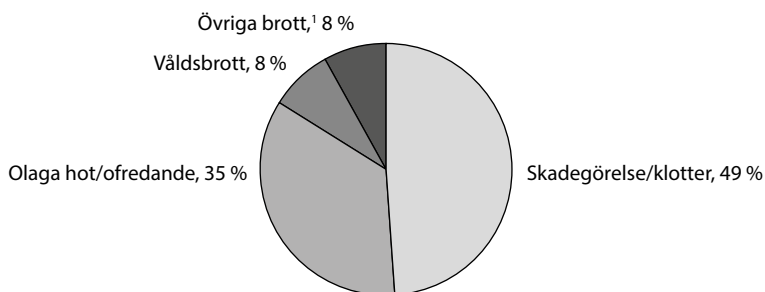

Den streckade linjen markerar metodförändringen som genomfördes 2012, därefter är antalsiffran uppskattad, baserad på en urvalsundersökning.

Beskrivning av kristofobiska hatbrott

De identifierade kristofobiska hatbrotten kan i stora drag beskrivas av två typfall. Den största delen (49 procent) utgjordes av skadegörelse/klotter mot kyrkor, kyrkogårdar och församlingshem, den andra delen av fall där enskilda personer ofredades eller hotades på grund av sin kristna tro (35 procent). Andelen våldsbrott var 8 procent, vilket är en högre andel än tidigare år. Det är dock för tidigt att säga om ökningen är tillfällig eller inte.

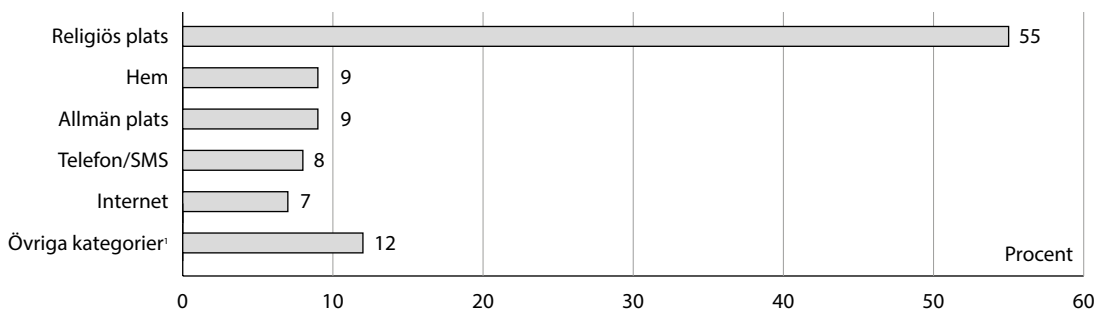
Figur 9B Andel anmälningar med identifierade kristofobiska motiv efter huvudbrottskategori, år 2014.

¹ I övriga brott ingår ärekränkning, hets mot folkgrupp, olaga diskriminering och kategorin övriga brott.

De vanligaste brottsplatserna i anmälningar med identifierade kristofobiska motiv var religiösa platser (55 procent) följt av i eller i anslutning till det egna hemmet samt allmänna platser och (9 procent vardera).

Figur 9C Andel anmälningar med identifierade kristofobiska motiv efter plats, år 2014.

¹ Övriga kategorier består av arbetsplats, offentliga transporter, servering med och utan alkohol, serviceställe, skola, asylboende, media, kategorin övriga platser och uppgift saknas.

I anmälningarna från 2014 var de flesta gärningspersoner (70 procent) helt okända för den utsatta, medan de i 15 procent av fallen var kända till namn eller utseende och i 7 procent av fallen var en granne. Den höga andelen okända gärningspersoner hänger till viss del samman med den höga andelen skadegörelse/klotter på religiösa platser. I 6 procent av anmälningarna var gärningspersonen en närstående. Det kunde då exempelvis handla om familj, släkt eller vänner som haft svårt att acceptera att den utsatta har konverterat till kristendomen.

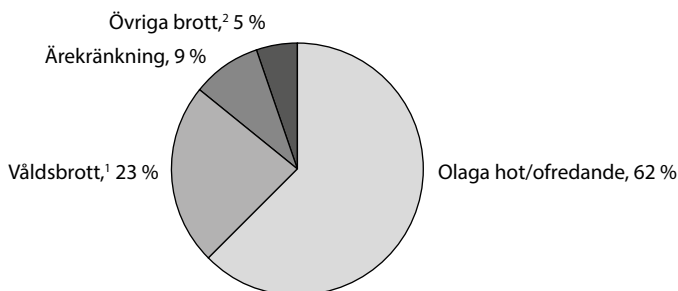
Beskrivning av andra antireligiösa hatbrott

Kategorin andra antireligiösa hatbrott inkluderar dels hatbrott avseende andra religioner och trosuppfattningar än dem som särredovisas i statistiken, dels fall där de inblandade tillhör olika riktningar inom samma grundreligion¹³⁹ samt fall där den specifika religionen eller trosuppfattningen är oklar i anmälan. I anmälningarna med identifierade andra antireligiösa hatbrott 2014 var

¹³⁹ Exempelvis shia- och sunnimuslimer, katoliker och protestanter eller ortodoxa och sekulariserade judar.

det oftast en enskild person som blev utsatt, till skillnad mot anmälningarna om kristofobiska hatbrott där brottet ofta riktade sig mot byggnader. Av det följer att de vanligaste brotts typerna var olaga hot/ofredande (62 procent) och våldsbrott (23 procent).

Figur 9D Andel anmälningar med identifierade andra antireligiösa motiv efter huvudbrottskategori, år 2014.

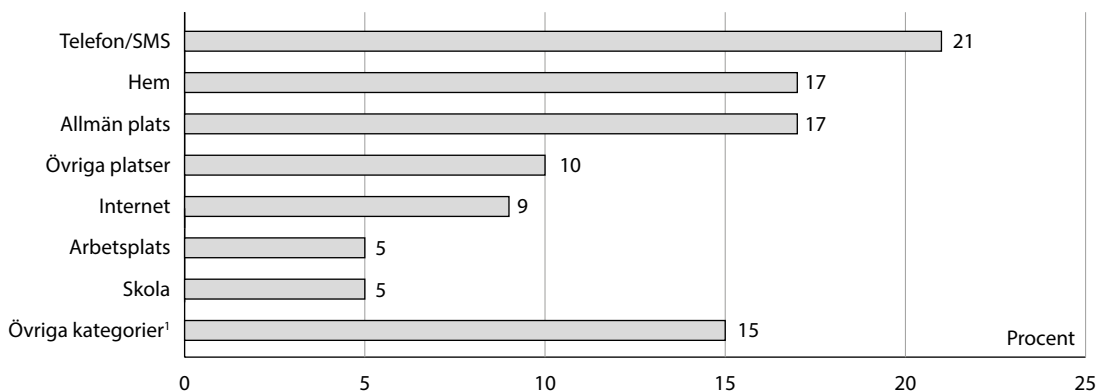

¹ I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman.

² I övriga brott ingår skadegörelse/klotter, hets mot folkgrupp, olaga diskriminering och kategorin övriga brott.

De flesta hatbrott i polisanmälningarna med andra antireligiösa motiv skedde genom telefon/sms (21 procent), i eller i anslutning till det egna hemmet samt på allmänna platser (17 procent vardera).

Figur 9E Andel anmälningar med identifierade andra antireligiösa motiv efter plats, år 2014.

¹ I övriga kategorier ingår offentliga transporter, servering med och utan alkohol, serviceställe, asylboende, religiös plats, media och uppgift saknas.

I likhet med hatbrott med kristofobiska motiv var det mest vanligt att gärningspersonen var helt okänd för den utsatta (35 procent), men även att gärningspersonen var känd till namn eller utseende (26 procent) eller en släkting (13 procent). Sammantaget var gärningspersonen en närstående¹⁴⁰ i ungefär en femtedel av anmälningarna med andra antireligiösa motiv (21 procent), vilket är en stor andel jämfört med övriga motiv. Värt att notera är dock att det rör sig om låga tal varför resultaten ska tolkas med försiktighet.

¹⁴⁰ I närstående ingår kategorierna gift/partner/sambo, före detta partner, släkt och vänner/bekanta.

Handlagda hatbrottsärenden

Statistiken över handlagda hatbrottsärenden avseende kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott utgår från de anmälningar (huvudbrottet) som inkom till polisen 2013. Slutredovisningsuppgifter inhämtades från polis och åklagare 31 maj 2015.

Mått på handlagda hatbrottsärenden kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om handlagda hatbrottsärenden finns att läsa i kapitel 5, ”Samtliga motiv”. Där förklaras även terminologin närmare.

Med anledning av det låga antalet av andra antireligiösa hatbrott slås motiven samman i redovisningen.

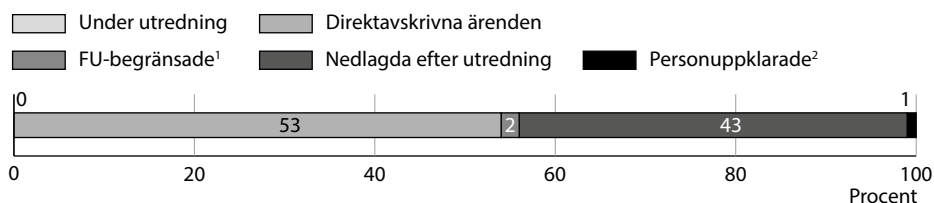
Drygt hälften av anmälningarna direktavskrevs

Av hatbrottsanmälningarna med kristofobiska och andra antireligiösa motiv från år 2013 hade 1 procent personupplärats 31 maj 2015, vilket är samma andel som året innan.¹⁴¹ Drygt 4 av 10 anmälningar (43 procent) hade lagts ned efter utredning, medan drygt hälften av anmälningarna (53 procent) blivit direktavskrivna. Det innebär att ärendet har lagts ned utan att en utredning har inletts.

Polis och åklagare har under vissa förutsättningar möjlighet att fatta beslut om förundersökningsbegränsning (se kapitel 5 för mer information om vad det innebär), något som skedde i 2 procent av fallen. Det förekom inga ärenden som fortfarande var under utredning 31 maj 2015.

Även om motiven redovisas tillsammans kan det vara värt att notera att hatbrottens skiftande karaktär även kan påverka handläggningsbesluten. Exempelvis direktavskrevs 6 av 10 kristofobiska hatbrottsanmälningar, vilket till viss del kan förklaras av den höga andelen skadegörelse/klotter mot kyrkor och församlingshem. Drygt hälften av anmälningarna som rörde andra antireligiösa motiv lades ned efter utredning. Att en utredning inleddes i över hälften av fallen kan förklaras av att dessa hatbrott till större del utgjordes av olaga hot/ ofredande och våldsbrott, brott som är riktade mot enskilda personer.

Figur 9F Andel handlagda hatbrottsanmälningar med kristofobiska och andra antireligiösa motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2013 och som handlades under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.

¹ I kategorin ingår FU-begränsning både vid direktavskrivning (2 procentenheter) och efter utredning (0 procentenheter i detta fall).

² Åtalsbeslut, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse.

¹⁴¹ Notera att siffrorna i förra årets rapport är felaktiga. Korrigerade siffror finns i bilaga 3 i årets rapport.

10. Hatbrott på grund av sexuell läggning

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av skattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten är de uppskattade antalsiffrorna avrundade till närmaste tiotal. I tabellerna och figurerna är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4, eller i andra undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Exempelvis årets NTU-siffror bör därför jämföras med förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.

Resultat i korthet

- År 2014 identifierades uppskattningsvis lite mindre än 640 hatbrottsanmälningar med sexuell läggning som motiv. Av dessa hade knappt 600 anmälningar ett homofobiskt motiv.
- De vanligaste brottstyperna var olaga hot/ofredande (52 procent), ärekränkning (19 procent) och våldsbrott (17 procent).
- Hatbrott via telefon/sms är vanligt när motivet rör sexuell läggning.
- Av de identifierade hatbrottsanmälningarna på grund av sexuell läggning 2013 personupplärdades 4 procent, medan 44 procent lades ned efter utredning. 41 procent blev direktavskrivna, utan att någon utredning inleddes.

Hatbrott på grund av sexuell läggning kan ta sig flera uttryck, från kränkande öknamn till grova misshandelsfall. Gemensamt är att gärningen lett till att en person, en grupp individer eller gruppen homosexuella, bisexuella eller heterosexuella i allmänhet blivit kränkta på grund av sin sexuella läggning.¹⁴²

Forskning har visat att personer som är öppet homosexuella eller bisexuella kan bli mer sårbara för brott.¹⁴³ Av dem som har blivit utsatta visade en undersökning på 1990-talet att uppskattningsvis en fjärdedel anmälde händelsen till polisen.¹⁴⁴ Studier har dessutom visat att homosexuella män som utsätts för hatbrott polisanmäler brott i dubbelt så stor utsträckning som homosexuella kvinnor.¹⁴⁵

Redovisningen reflekterar en neutral lagstiftning

Straffskärpningsregeln¹⁴⁶ anger att som försvårande omständighet vid bedömning av straffvärdet ska beaktas

om ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet.

¹⁴² Det kan vara värt att nämna att i Sverige har det inte gjorts någon undersökning med syfte att visa på antalet personer som är homo-, bi- eller heterosexuella. Denna typ av undersökning anses generellt vara mycket svår att genomföra och skulle sannolikt dras med stora metodproblem. RFSL (2008).

¹⁴³ Tiby och Lander (1996), Tiby (1999, s. 171 eller 2000) och Norrhem, Rydström och Winkvist (2008, s. 157).

¹⁴⁴ Tiby (1999, s. 207).

¹⁴⁵ Tiby (1999, s. 206).

¹⁴⁶ Brottsbalken 29 kap. 2 § punkt 7.

Lagtexten pekar därmed inte ut en viss sexuell läggning som föremål för hatbrott, utan tar sikte på att den som utsätts på grund av sin sexuella läggning, oavsett vilken, utsätts för ett hatbrott. Hatbrottsstatistiken inkluderar därmed brott mot homosexuella, bisexuella och heterosexuella.

I realiteten utgörs emellertid statistiken över hatbrott på grund av sexuell läggning till 94–98 procent av brott mot homosexuella, medan i princip hela den resterande andelen utgörs av brott mot bisexuella.

Homofobiska och bifobiska hatbrott

De som kan komma att utsättas för homofobiska¹⁴⁷ hatbrott är dels personer som *är* eller som gärningspersonen *uppfattar* vara homosexuella, dels personer som gärningspersonen uppfattar *representerar* homosexuella. Exempelvis journalister, politiker eller deltagare på pridedestivaler. Motsvarande gäller för dem som kan komma att utsättas för bifobiska hatbrott.

Det går att anta att hatbrott som har riktats mot personer som är bisexuella kan ha identifierats som homofobiska i statistiken eftersom det i få anmälningar uttalat framgår huruvida den utsatta är eller gärningspersonen har uppfattat den utsatta som bisexuell. En vanlig beskrivning i anmälningarna är att ”NN utsattes på grund av sin sexuella läggning”, men eftersom det inte framgår vilken leder det till att händelsen klassificeras som homofobisk i statistiken.

Homofobiska och bifobiska hatbrott definieras som brott som begås på grund av

*rädsla för, fientlighet eller hat mot en person, grupp, egendom eller institution, på grund av sexuell läggning och som aktiverar en reaktion mot den eller dem som är, eller uppfattas vara, homo- och bisexuella eller representanter för homo- och bisexuella.*¹⁴⁸

Hatbrott mot heterosexuella

Hatbrott mot heterosexuella definieras som brott som begås på grund av

rädsla för, fientlighet eller hat mot en person, grupp, egendom eller institution, på grund av sexuell läggning och som aktiverar en reaktion mot den eller dem som är, eller uppfattas vara, heterosexuella eller representanter för heterosexuella.

Inledningsvis i kapitlet diskuteras hur kategorierna i detta kapitel förhåller sig till den neutrala straffskärpningsregeln.

Nivå och utveckling

Under 2014 identifierades uppskattningsvis lite färre än 640 anmälningar där huvudbrottet bedömdes ha ett motiv som grundar sig på sexuell läggning, varav knappt 600 av dessa hade ett homofobiskt motiv.¹⁴⁹ Antalet anmälningar

¹⁴⁷ Notera att homofobi och bifobi inte är fobier i traditionell mening då fobi snarare är en medicinsk term för stark rädsla och ångest över något som genererar en känsla av att man måste undvika eller komma bort från det man är rädd för.

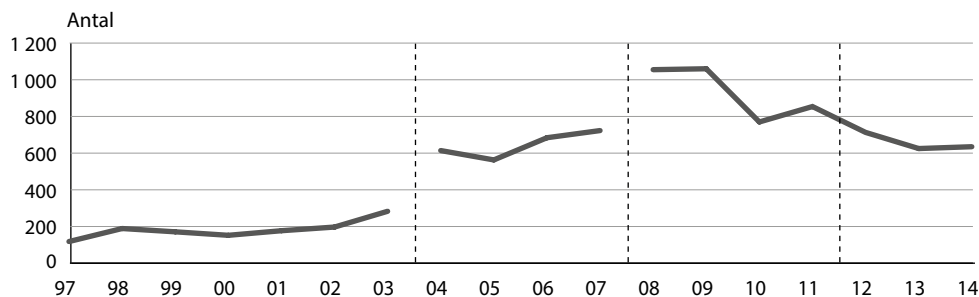
¹⁴⁸ Definitionen förändrades år 2008 när hatbrottsdefinitionen utvidgades. Se mer i metodkapitlet, kapitel 3.

¹⁴⁹ Se tabell 5.1 i kapitel 5 för uppskattat antal hatbrott, dels för sexuell läggning generellt, dels med homofobiskt motiv. I tabellen finns även uppgifter för tidigare år redovisade.

är i princip oförändrat jämfört med förra året, men 18 procent lägre jämfört med 2010. Minskningen som skett sedan 2010 är statistiskt säkerställd.

Figur 10A Utveckling av antal identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning, åren 1997–2014.

Tidsserien är bruten för att markera de metodförändringar som genomförts.

Definitionen av vad som är ett hatbrott på grund av sexuell läggning ändrades 2008. Förutom hatbrott mot homosexuella ingår efter definitionsförändringen även hatbrott mot bisexuella och heterosexuella samt representanter.

Sett över tid ökade antalet identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning stadigt fram till 2009. Under perioden genomfördes två större metodförändringar. Insamlingsmetoden genomgick en datateknisk förändring 2004, vilket ledde till en nivåskillnad¹⁵⁰ eftersom fler anmälningar som var relevanta för statistiken hittades. Inför 2008 utvidgades Brås hatbrottsdefinition, och insamlingsmetoden utökades,¹⁵¹ vilket även det ledde till en nivåskillnad. Det är dock oklart om metodförändringarna kan förklara hela ökningen.

Sedan 2009 har antalet identifierade hatbrottsanmälningar med sexuell läggning som motiv sjunkit kraftigt och ligger nu på en nivå som är lägre än 2006.

Nedgången sedan 2009 är intressant eftersom hatbrottsutbildningen numera är ett obligatoriskt inslag i polisutbildningen, och fokus ligger då på främlingsfientliga och homofobiska hatbrott. Polismyndigheter runt om i landet anger även att fokus i deras regionala hatbrottsarbete ligger på framför allt främlingsfientliga och homofobiska hatbrott. På flera håll i landet har polisen utökat sin samverkan med kommuner och ideella organisationer för att informera om och förebygga hatbrott, skapa förtroende samt öka anmälningsbenägenheten. Det är exempelvis numera vanligt att polisen medverkar i pridefestivaler runt om i landet.

Fokus på homofobiska hatbrott både i polisens utbildning och i arbetet med att skapa förtroende för att öka anmälningsbenägenheten borde sammantaget ha lett till att Brå identifierar *fler* anmälningar med möjliga homofobiska motiv. I stället är utvecklingen tvärtom.

Det kan därför vara värt att reflektera över att både nationella och internationella attitydundersökningar visar på en positiv utveckling avseende svenskar

¹⁵⁰ Mellan åren 2003 och 2004 fördubblades antalet identifierade homofobiska hatbrott.

¹⁵¹ Bland annat utökades sökordslistan, och polisen införde en hatbrottsmarkering, som Brå särskilt studerade. Hatbrott mot bisexuella, heterosexuella samt representanter inkluderades i definitionen. Mer information om förändringarna finns i den tekniska rapporten.

syn på homosexuella människor. En attitydundersökning bland ungdomar, utförd av Forum för levande historia, visade en betydande förändring i positiv riktning mellan 2003 och 2009.¹⁵² En rapport från Ungdomsstyrelsen 2008 visade att bland 15 länder var Sveriges befolkning mest positivt inställd till homosexuella och att unga var mer positiva än äldre.¹⁵³ World Values Survey, ett internationellt forskningsprojekt som i vågor undersöker attityder över hela världen, visar att Sveriges inställning gentemot homosexuella stadigt blivit mer positiv både i längre och kortare perspektiv, även om de senaste två mätvägarna (2005–2009 och 2010–2014) visade likartade resultat.¹⁵⁴

Det är samtidigt värt att notera att nivån för den självrapporterade utsattheten för homofobiska hatbrott ligger oförändrad enligt NTU, en undersökning som i många avseenden ger en bättre bild av utsatthet bland den generella befolkningen än vad studier av polisanmälningar gör.¹⁵⁵

Sammantaget finner dock Brå att det inte vore orimligt om den kraftiga nedgången av antalet identifierade hatbrottsanmälningar ändå skulle kunna tyda på en faktisk nedgång i utsatthet för homofobiska hatbrott, eller i varje fall på en nedgång av grövre former av kränkningar. Även det skulle kunna påverka antalet polisanmälningar. Exempelvis identifieras numera färre våldsbrott med sexuell läggning som motiv.

Brottsstruktur

De vanligaste brotten i identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning år 2014 var olaga hot/ofredande (52 procent) följt av ärekränkning och våldsbrott (19 respektive 17 procent). Andelen våldsbrott har sjunkit

Tabell 10.1 Antal och andel identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning, efter huvudbrottskategori, åren 2010–2014.

Brottskategori	2010		2011		2012 ¹		2013 ¹		2014 ¹		Förändring jämfört med 2013, i %	Förändring jämfört med 2010, i %
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Våldsbrott ²	176	23	189	22	163	23	93	15	111	17	19	-37
Olaga hot/ofredande	318	41	405	47	287	40	306	49	330	52	8	4
Ärekränkning	171	22	146	17	143	20	112	18	119	19	6	-30
Skadegörelse/klotter	59	8	66	8	76	11	79	13	52	8	-34	-12
Hets mot folkgrupp	25	3	13	2	25	4	20	3	14	2	-30	-44
Olaga diskriminering	7	1	13	2	8	1	0	0	4	1	-	-43
Övriga brott	14	2	22	3	10	1	14	2	6	1	-57	-57
Summa	770	100	854	100	713	100	625	100	635	100	2	-18

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2 i respektive års rapport.

² I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman. Fram till 2011 även enstaka fall av fridskränkning, grov kvinnofridskränkning, rån och våldtäkt.

¹⁵² Forum för levande historia (2008, s. 62f.)

¹⁵³ Ungdomsstyrelsen (2008, s.76.)

¹⁵⁴ Jämförelser går att göra i fyraårsintervaller från början av 90-talet, dessförinnan finns uppgifter från första vågen 1981–1984. World Values Survey har sitt sekretariat på svenska Institutet för Framtidsstudier och publicerar all data på sin webbsida: <http://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp>

¹⁵⁵ Se kapitel 4 om självrapporterad utsatthet för hatbrott.

de senaste fem åren, från 23 procent år 2010 till 17 procent år 2014. Under samma period har andelen olaga hot/ofredande ökat, från 41 procent 2010 till 52 procent 2014.

Vid en jämförelse med övriga hatbrottsmotiv kan noteras att sexuell läggning liksom det afro-fobiska motivet uppvisar en högre andel ärekränkning (19 procent vardera jämfört med 7–15 procent för de övriga hatbrottsmotiven).

För att få en bild av hur hatbrott på grund av sexuell läggning kan se ut ges här några fallbeskrivningar, baserade på information ur polisanmälningarnas fritexter.¹⁵⁶

Olaga hot/ofredande

Andelsmässigt var olaga hot/ofredande den vanligaste brottskategorin bland hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning. Det kan röra sig om allt från trakasserier till dödshot. I anmälningarna från 2014 skedde de flesta olaga hot/ofredande via telefon/sms, men även på allmänna platser, på internet samt i eller i nära anslutning till det egna hemmet. Ett exempel på ofredande i den utsattas hem:

Sofia vill anmäla att en okänd person har ringt hem till henne och hennes flickvän vid upprepade tillfällen ända sedan Sofias flickvän flyttade in i lägenheten. Ibland stönar mannen och frågar efter detaljer i deras sexliv. Andra gånger är mannen aggressiv och säger att bögtjejer är äckliga.

Ärekränkning

Ärekränkning innebär allt från att bli kallad kränkande öknamn till grovt förtal. I majoriteten av anmälningarna begicks brotten på internet, men även allmän plats var vanligt förekommande. Gärningspersonen var oftast helt okänd eller känd till namn eller utseende. Ärekränkning på internet kan se ut enligt följande:

Okänd person har skickat privata meddelanden till målsäganden via Facebook. I meddelandena står bland annat "Bögiävel, du är så jävla äcklig och ful!"

Våldsbrott

Andelen anmälda våldsbrott har sjunkit något sett över de senaste fem åren men är fortfarande en av de tre vanligaste brottstyperna. De begås oftast på allmän plats, men även i skolor, i eller i anslutning till den utsattas hem eller på offentliga transporter. En händelse kan exempelvis gå till så här:

Per och Mats hade varit ute och dansat på en klubb. På väg till tunnelbanan gick de hand i hand. De stannade till och kysstes en stund då det kom fram ett gäng unga män som kallade Per och Mats för "äckliga bögar". Tre män ur gänget höll fast Per medan de andra två slog Mats i magen flera gånger innan de sprang iväg.

¹⁵⁶ Samtliga exempel är typexempel och baseras inte på en specifik anmälan. Namn och platser är påhittade.

Skadegörelse/klotter

Skadegörelse och klotter kan vara riktade direkt mot en person, mot symboler eller organisationer, eller vara kränkande för homo-, bi- eller heterosexuella i allmänhet. Bland anmälningarna syns exempel där bilar repas, cykeldäck punkteras, regnbågsflaggor sprayas eller det finns klotter om ”böjävlar” på allmän plats. Följande är en illustration av hur en händelse kan se ut:

Någon har under natten vandaliserat RFSL:s lokal genom att kasta in stenar genom flera glasrutor och klottra på fasaden. Det står bland annat ”Jävla fikusar” på flera ställen.

Hets mot folkgrupp

Andelen hets mot folkgrupp är relativt låg för detta motiv (2 procent av samtliga identifierade anmälningar med ett motiv som grundar sig på sexuell läggning). Det kan handla om inlägg på olika hemsidor eller internetforum, men även om anmälningar där någon stått på en allmän plats och skrikit kränkande saker, som i följande exempel:

Okänd person har stått på torget och skrikit att ”homosexualitet är som en pestsmitta och att alla måste utrotas”. Minst ett tjugotal personer var på torget vid tillfället och hörde det som sades.

Olaga diskriminering

Förutom att anmäla brottet olaga diskriminering till polisen kan enskilda personer anmäla fall av diskriminering enligt den civilrättsliga diskrimineringslagen till Diskrimineringsombudsmannen (DO).¹⁵⁷ Antalet diskrimineringsärenden som inkom till DO på grund av sexuell läggning utgjorde 32 fall år 2014. Det är en ökning jämfört med 2013 då motsvarande siffra uppgick till 25 ärenden.¹⁵⁸ År 2014 identifierades dock endast 4 hatbrottsanmälningar om olaga diskriminering på grund av sexuell läggning, och år 2013 identifierades inte en enda. Det är alltså värt att notera att det finns två sätt att hantera diskriminering och att statistiken över polisanmälningar inte ger hela bilden.

Tillvägagångssätt vid brotten

Det är vanligt att brott begås på distans

I anmälningarna för 2014 var det något vanligare att brottet skedde direkt mot person, utan fysisk kontakt (41 procent), än på distans (38 procent). Skillnaden är emellertid inte statistiskt säkerställd. I statistiken för 2013 var mönstret det motsatta.

Inom kategorin distans utgör brott på internet och via telefon/sms de vanligaste tillvägagångssätten (de svarar för 17 procentenheter vardera av de 38 procenten).

Sett över de senaste fem åren har andelen brott som begåtts direkt mot person, och där fysisk kontakt har förekommit, minskat med 5 procentenheter (från

¹⁵⁷ Mer information om den civilrättsliga och straffrättsliga uppdelningen finns i kapitel 5.

¹⁵⁸ Diskrimineringsombudsmannen (DO 2015, s. 46).

23 procent 2010 till 18 procent 2014), vilket hänger samman med den sjunkande andelen våldsbrott för detta motiv.

Tabell 10.2 Uppskattat antal och andel identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning efter tillvägagångssätt, år 2014.

Tillvägagångssätt	Antal	%
Direkt mot person, fysisk kontakt	115	18
Direkt mot person, ej fysisk kontakt	261	41
Distans	242	38
Allmänt klotter	8	1
Internet	109	17
Postbrev	20	3
Telefon/SMS	105	17
Övrigt ¹	18	3
Summa	635	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

¹ Inkluderar även kategorin Media.

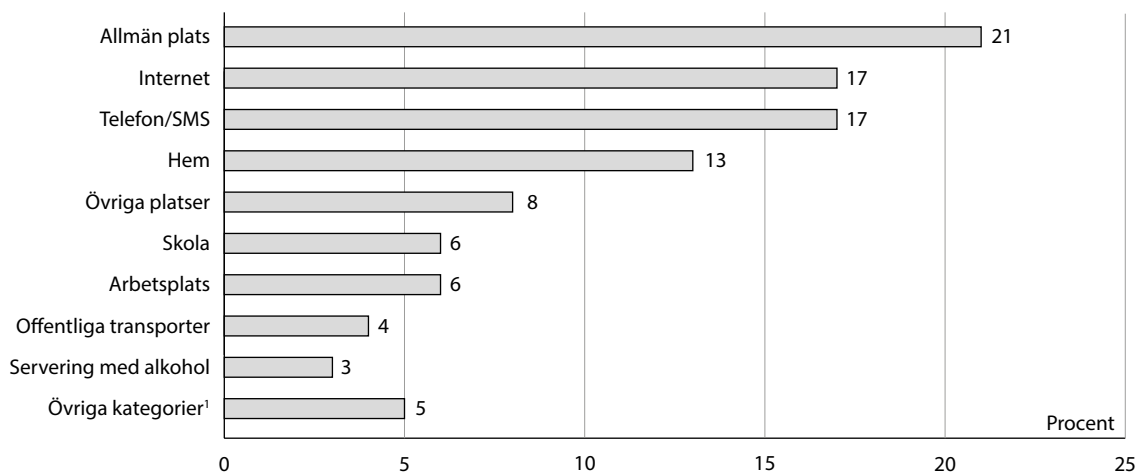
Plats

Allmän plats vanligaste brottsplatsen

Den vanligaste brottsplatsen i hatbrottsanmälningarna på grund av sexuell läggning 2014 var en allmän plats (21 procent), följt av internet och telefon/sms (17 procent vardera).

Telefon/sms är vanligare som brottsplats vid hatbrott på grund av sexuell läggning jämfört med övriga motiv, där motsvarande siffra låg på 6–8 procent. Jämfört med 2013 har internet som brottsplats minskat (från 24 procent 2013 till 17 procent 2014) och är nu tillbaka på samma nivå som tidigare år.

Figur 10B Andel identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning efter plats, år 2014.

¹ I övriga kategorier ingår serviceställe, asylboende, servering utan alkohol, media, religiös plats samt uppgift saknas.

Forskning visar att pojkar är mer utsatta för kränkningar relaterade till homosexualitet i skolmiljö.¹⁵⁹ Av de hatbrott på grund av sexuell läggning som identifierades 2014 begicks 6 procent i skolan.¹⁶⁰ Det är den lägsta nivån jämfört med åren 2008–2013, då andelen skiftade mellan 7 och 13 procent. Man bör dock vara medveten om att i den här statistiken ingår inte bara brott mot elever utan även brott mot lärare, andra anställda och besökare i skolan, samt att båda könen är inkluderade.

Relation

Hög andel närstående som gärningsperson

Vid ungefär hälften (49 procent) av de anmälda hatbrotten på grund av sexuell läggning år 2014 var gärningspersonen obekant för den utsatta. I ungefär en tredjedel av fallen (32 procent) var gärningspersonen en ytligt bekant, det vill säga en granne, skolkamrat, kollega eller en för den utsatta till namn eller utseende känd person eller grupp. I 15 procent av fallen var gärningspersonen en närstående vilket är en relativt hög andel jämfört med övriga motiv.

Jämfört med tidigare år ser relationsfördelningen i stort sett likadan ut.

Tabell 10.3 Uppskattat antal och andel identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning, efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2014.

Relation	Antal	%
Närstående	98	15
<i>Gift/partner/sambo/före detta partner</i> ¹	28	4
<i>Släkt</i>	46	7
<i>Vänner/bekanta</i>	24	4
Ytligt bekant	201	32
<i>Granne</i>	28	4
<i>Kollega</i>	10	2
<i>Känd person/grupp</i>	123	19
<i>Skolkamrat</i>	40	6
Obekant	313	49
<i>Kund/klient</i>	20	3
<i>Serviceperson</i>	14	2
<i>Okänd person</i>	279	44
Uppgift saknas	22	3
Summa	635	100

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar kan det hända att summeringen av tabellen inte stämmer överens med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

¹ Sammanslagan kategori.

¹⁵⁹ Witkowska (2005) och Holm, Osbeck och Wernersson (2003).

¹⁶⁰ Här kan nämnas att Brå i samråd med JämO (Brå 2007b, s. 128) har publicerat en skolhandledning som vänder sig till barn och ungdomar med frågeställningar kring människors identitet, känsloliv, sexualitet och värdegrund. Publikationen innehåller fakta, berättelser, övningar och diskussionsunderlag för temarbeten om bland annat trakasserier och ärekränkningar på grund av sexuell läggning.

Handlagda hatbrottsärenden

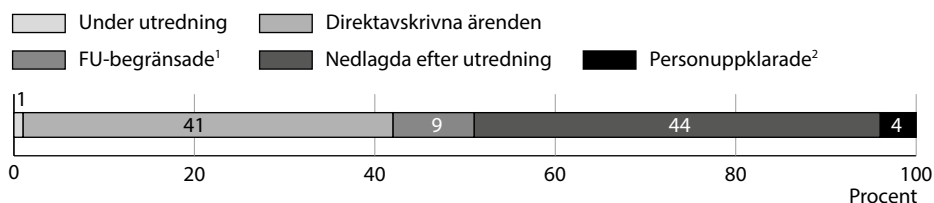
Mått på handlagda hatbrottsärenden kan användas för att kartlägga vad som händer med anmälda hatbrott, men det finns mycket som kan påverka vad som händer med en anmälan. Mer information om handlagda hatbrottsärenden finns att läsa i kapitel 5, ”Samtliga motiv”. Där förklaras även terminologin närmare.

4 av 10 hatbrottsärenden på grund av sexuell läggning lades ned direkt, utan utredning

Bland hatbrottsanmälningarna från 2013 som rör sexuell läggning hade 4 procent personuppklarats fram till 31 maj 2015, vilket är samma nivå som föregående år.¹⁶¹ Vidare ser man i figur 10C att 44 procent av ärendena hade blivit nedlagda efter utredning, medan 41 procent hade blivit direktavskrivna, vilket innebär att de lades ned utan att någon utredning hade inletts.

Polis och åklagare har under vissa förutsättningar möjlighet att fatta beslut om förundersökningsbegränsning (se kapitel 5 för mer information om vad det innebär), något som skedde i 9 procent av fallen. Den 31 maj 2015 var 1 procent av anmälningarna fortfarande under utredning.

Figur 10C Andel handlagda hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning, efter huvudbrott, som anmäldes år 2013 och som handlades under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.

¹ I kategorin ingår FU-begränsning både vid direktavskrivning (7 procentenheter) och efter utredning (2 procentenheter).

² Åtalsbeslut, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse.

¹⁶¹ Notera att siffrorna i förra årets rapport är felaktiga. Korrigerade siffror finns i bilaga 3 i årets rapport.

11. Transfobiska hatbrott

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antal och andelar utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts. Urvalsosäkerheten är särskilt stor vid detta motiv eftersom resultaten bygger på få observationer.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polis-anmälningarna och strukturen på de anmälda händelserna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser inte polisanmäls.

Resultat i korthet

- År 2014 identifierades uppskattningsvis drygt 70 anmälningar med transfobiska motiv.
- Den vanligaste brottstypen år 2014 var olaga hot och ofredande, följt av våldsbrott och ärekränkning.
- Den vanligaste brottsplatsen var allmän plats, följt av brott via telefon/sms.
- I majoriteten av fallen var gärningspersonen obekant för den utsatta.

Redovisningen i detta kapitel bygger på anmälningar från år 2014 som i enlighet med Brås definition har bedömts innehålla ett transfobiskt¹⁶² motiv.

Könsöverskridande identitet och könsuttryck

Transpersoner är ett paraplybegrepp för personer med könsöverskridande identitet (det biologiska kön personen upplever sig ha) eller könsuttryck (det sociala kön personen ikläder sig).¹⁶³ Exempel på begrepp som avser olika typer av transpersoner är dragqueens,¹⁶⁴ dragkings,¹⁶⁵ intergenders,¹⁶⁶ intersexuella,¹⁶⁷ transgenderister,¹⁶⁸ transsexuella¹⁶⁹ och transvestiter.¹⁷⁰ Det är alltså personer som har en könsidentitet eller ett könsuttryck som helt, delvis eller tidvis skiljer sig från normen om hur en man eller kvinna förväntas vara.¹⁷¹ Med begreppet åsyftas inte någon sexuell läggning, en transperson kan vara antingen homo-, bi- eller heterosexuell.¹⁷²

¹⁶² Notera att transfobi inte är en fobi i traditionell mening då fobi snarare är en medicinsk term för stark rädsla och ångest över något som genererar en känsla av att man måste undvika eller komma bort från det man är rädd för.

¹⁶³ Darj och Nathorst-Böös (2008, s. 6).

¹⁶⁴ Man som ikläder sig de typiskt kvinnliga attributen.

¹⁶⁵ Kvinna som ikläder sig de typiskt manliga attributen.

¹⁶⁶ En person som definierar sig som att befinna sig mellan eller bortom de traditionella könen eller som väljer att inte definiera sin könsidentitet alls.

¹⁶⁷ En person som är född med könsorganskaraktäristika av båda könen. Förut användes termen *hermafrodit* men den anses i dag som nedvärderande.

¹⁶⁸ Hur en person väljer sin könsidentitet, från att till exempel fysiskt vara man och klä sig i manskläder och uppträda i någon sorts mansroll, men känna sig som kvinna och vara öppen med vänner om det, till att klä sig och uttrycka sig som det kön man ser sig som.

¹⁶⁹ En person som upplever sig tillhöra det motsatta könet och oftast önskar korrigera den "felaktiga kropp" han/hon har genom hormonbehandling och kirurgi.

¹⁷⁰ En person som känner ett starkt behov av att klä sig i det andra könets kläder.

¹⁷¹ Justitiedepartementet (2006, s. 41).

¹⁷² RFSL (2010).

Det är värt att notera att begreppet könsöverskridande identitet och uttryck är under diskussion. Termen indikerar att det finns ett slags ”normalt” tillstånd som överskrids, och definierar därmed de personer som inte uttrycker sitt kön enligt rådande normer som avvikande. Ett alternativt förslag på uttryck som diskuteras är könsidentitet och könsuttryck. Det pågår just nu en offentlig utredning om transpersoners straffrättsliga skydd,¹⁷³ där även en översyn av begreppet ingår. Utredningen beräknas vara klar 7 december 2015.

I denna statistik definieras transfobiska hatbrott som:

Rädsla för, fientlighet eller hat mot en person, grupp, egendom eller institution, på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck och som aktiverar en reaktion mot den eller dem som är, uppfattas vara eller representerar personer med könsöverskridande identitet eller uttryck.

Transpersoners ställning i lagstiftningen

Transpersoner både omfattas och omfattas inte av lagstiftning som rör hatbrottsområdet. Medan de utgör en skyddad grupp i vissa lagrum ingår de inte i andra.

Transpersoner ingår inte som skyddad grupp för brotten hets mot folkgrupp eller olaga diskriminering.¹⁷⁴

I den civilrättsliga diskrimineringslagen¹⁷⁵ ingår däremot könsöverskridande identitet eller uttryck som en diskrimineringsgrund. Transpersoner som utsätts för diskriminering kan därmed anmäla detta till Diskrimineringsombudsmannen (DO). Skillnad i utfall mellan en straffrättslig och en civilrättslig process är att i det första fallet skulle den som har diskriminerat kunnat dömas till böter eller fängelse för olaga diskriminering, medan i det andra fallet kan den som har diskriminerat åläggas att utbetala skadestånd till den som har blivit diskriminerad.

I straffskärpningsregeln,¹⁷⁶ på vilken motivgrunderna i hatbrottsstatistiken baseras, går det inte att direkt utläsa att transpersoner omfattas. Motiven räknas upp och lydelsen avslutas med ”... eller annan liknande omständighet”. I förarbetena framkommer emellertid att lagstiftaren med den lydelsen ger utrymme för att inkludera transpersoner,¹⁷⁷ något som Brå tagit fasta på i sin definition.

Transfobiska hatbrott kan vara svåra att identifiera

Endast händelser där beskrivningen i fritexten gör det möjligt att särskilja det transfobiska motivet från motivet rörande sexuell läggning kan bli bedömda som transfobiska hatbrott i statistiken. Det är inte ovanligt att en gärningsperson kallar en transperson för ”böjvävel” eller på annat sätt visar ringaktning som om transpersonen vore homosexuell för att den inte följer gärningspersonens förväntade norm avseende könsidentitet eller uttryck. Framgår det då

¹⁷³ Arbetsmarknadsdepartementet (2014).

¹⁷⁴ BrB 16 kap. 8–9 § §.

¹⁷⁵ Diskrimineringslag (2008:567).

¹⁷⁶ Brottsbalken 29 kap. 2 § 7 p.

¹⁷⁷ Prop. 2001/02:59.

inte i anmälan att det var den könsöverskridande identiteten eller uttrycket som motiverade gärningen är det troligt att händelsen bedöms som homofobisk. Det är därför troligt att en del transfobiska händelser ingår i kapitlet om sexuell läggning.

Nivå och brottsstruktur

Antalet anmälningar med identifierade transfobiska motiv är mycket få, vilket är viktigt att ha i åtanke vid tolkningen av resultaten. Det låga antalet skapar en större osäkerhet och kan bidra till stora variationer mellan åren. Då undersökningen nu är utformad som en urvalsundersökning tillkommer en urvalsosäkerhet. Eftersom resultaten för detta motiv bygger på få observationer är urvalsosäkerheten särskilt stor.

Antalet anmälningar där motivet bedömdes vara transfobiskt uppskattades år 2014 till drygt 70 stycken. Det är en ökning med 60 procent jämfört med 2013 då det identifierades 45 anmälningar med transfobiskt motiv. Ökningen är dock inte statistiskt säkerställd.

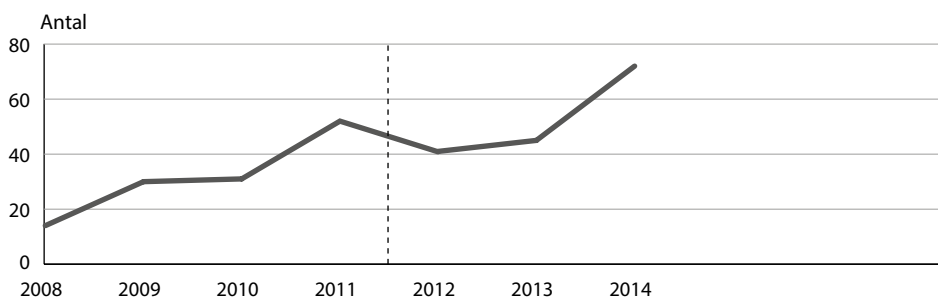
Tabell 11.1 Antal anmälningar med identifierade transfobiska motiv, åren 2008–2014.

Motiv	2008	2009	2010	2011	2012 ¹	2013 ¹	2014 ¹
Transfobiska	14	30	31	52	41	45	72

¹ Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

Hatbrott med transfobiska motiv lades till i hatbrottsstatistiken 2008. Sett över tid har antalet anmälningar med identifierade transfobiska hatbrott ökat. Den högre nivån 2014 är statistiskt säkerställd jämfört med år 2012 och tidigare.

Figur 11A Utveckling av antal anmälningar med identifierade transfobiska motiv, åren 2008–2014.

Den streckade linjen markerar metodförändringen som genomfördes 2012, därefter är antalsiffran uppskattad, baserad på en urvalsundersökning.

Beskrivning av transfobiska hatbrott

Att det uppskattade antalet anmälningar med identifierade transfobiska motiv är lågt innebär att beskrivningen avseende brottstyper, tillvägagångssätt, plats och relation kan skilja sig stort från år till år. Söker man en bild av karaktären

på transfobiska hatbrott är ett råd att jämföra beskrivningarna i rapporter från flera år.

Anmälningar med identifierade transfobiska motiv 2014 avsåg i huvudsak tre brottstyper, nämnda i storleksordning: olaga hot/ofredande, våldsbrott och ärekränkning. De vanligaste brottsplatserna var allmän plats följt av brott via telefon eller sms. Gärningspersonen var ofta antingen helt okänd eller känd åtminstone till namn eller utseende. I ungefär en femtedel av fallen var gärningspersonen någon närstående.

Hälften av anmälningarna med identifierade transfobiska motiv 2014 rörde olaga hot och ofredande. Det var vanligast att olaga hot/ofredande förmedlades via telefon eller sms, och i merparten av fallen var gärningspersonen okänd. Ett exempel på ofredande via telefon eller sms är följande:

Stefan anmäler att han har fått obehagliga sms från en okänd person. I meddelandena står det bland annat att människor som Stefan är "vidriga" och "sjuka i huvudet". Stefan vet inte vem som har skrivit meddelandena men uppger att de är skickade av någon som känner till att Stefan är transsexuell. Detta då personen tilltalade Stefan som "Emma", vilket var Stefans namn innan könskorrigeringen.

En femtedel av anmälningarna med identifierade transfobiska motiv 2014 rörde våldsbrott. De begicks oftast på allmän plats och gärningspersonen var i de flesta fall okänd eller känd åtminstone till namn eller utseende. Ett exempel på våldsbrott på allmän plats är:

Johan var på väg hem till en väninna då en förbipasserande man spottade mot Johan. Johan stannade upp och frågade vad mannen höll på med, varpå mannen först knuffade Johan och sedan tilldelade ett slag mot hans huvud. Mannen kallade därefter Johan för "bögiävel" och lämnade sedan platsen. Johan känner sig kränkt och tror att mannen agerade som han gjorde för att Johan vid tillfället bar kvinnliga kläder.

Studier visar på risk för subtil utsatthet samt hög ohälsa bland transpersoner

Statistiken över polisanmälningar med transfobiska motiv är begränsad i flera avseenden, och det finns mycket lite forskning och statistik i övrigt på området. En skotsk studie om transpersoners erfarenheter av brott i nära relation¹⁷⁸ kan dock ge en bild av hur subtil utsattheten kan vara.

Studien visade att transpersoner ofta blir utsatta emotionellt, sexuellt och fysiskt av sin partner eller före detta partner. Den emotionella utsattheten var vanligast förekommande och då i syfte att förtrycka eller ogiltigförklara personens könsöverskridande identitet eller uttryck, exempelvis genom uttal ("du är en riktig man") eller genom att köpa presenter (som herrparfym eller damtidningar) som uppmärksammar kön och könsuttryck på ett sätt som är oförenligt med den utsattas könsidentitet. Anmälningsbenägenheten var låg; endast 6 procent uppgav att de hade varit i kontakt med polisen. En förklaring kunde vara skam, antingen över att avvika från normen eller över att så att

¹⁷⁸ Morton, Ritchie och Roch (2010).

säga ha låtit sig utsättas, eller att utsattheten blivit en del av vardagen och att respondenterna därför uppfattade händelsen (även grövre händelser såsom misshandel) som felaktig och obehaglig men inte som ett brott.¹⁷⁹

En studie genomförd av Folkhälsomyndigheten, och som publicerades 1 juni 2015, visar på att det finns en utbredd ohälsa och utsatthet bland transpersoner. En del resultat i studien visar även på en försämring av den psykiska ohälsan de senaste 10 åren. Många uppger att de har blivit utsatta för psykiskt och fysiskt våld, och förtroendet för polis, hälso- och sjukvård samt socialtjänst är lågt.¹⁸⁰

---

¹⁷⁹ Morton, Ritchie och Roch (2010).

¹⁸⁰ Folkhälsomyndigheten (2015).

12. Regional fördelning

Att tänka på vid läsning av detta kapitel

- Statistiken är baserad på en urvalsundersökning. Antalen utgörs därför av uppskattade siffror, som kan skilja sig något jämfört med om en totalundersökning hade genomförts.
- I texten, tabellerna och figurerna är siffrorna avrundade till närmaste ental.
- För beräkning av konfidensintervall hänvisas till bilaga 2. Den är särskilt viktig att beakta vid jämförelser över tid.
- För mindre län kan små förändringar eller tillfälliga incidenter som genererar ovanligt många polisanmälningar skapa stora skillnader i statistiken.
- Statistiken kan ge indikationer på hur hatbrott uppmärksammas i polisanmälningarna. Den säger dock mycket lite om förekomsten av hatbrott i samhället eftersom de flesta brottsliga händelser *inte* polisanmäls. En bättre bild av utsatthet ges i kapitel 4. För regionala förhållanden hänvisas till lokala undersökningar om utsatthet. Notera dock att självrapporteringsundersökningar som utförs ett visst år frågar om utsatthet under det föregående året. Årets NTU-siffror, exempelvis, bör därför jämföras med förra årets hatbrottsstatistik över polisanmälningar.

Resultat i korthet

- Flest hatbrott i relation till folkmängd anmäldes år 2014 i Stockholms län följt av Södermanlands och Västmanlands län.
- Sett till medelfolkmängd i storstadskommunerna var det främlingsfientliga/rasistiska samt homo-, bi- och heterofobiska motivet vanligare i Stockholms kommun, medan de antisemitiska och islamofobiska motiven var vanligare i Malmö kommun.
- Personuppkläringen varierade från 0 procent i Gotlands län till 11 procent i Värmlands och Västernorrlands län (att jämföra med 5 procent för hela landet).
- Hatbrott är inget storstadsfenomen. I polisanmälningarna med identifierade hatbrottsmotiv 2014 hade 254 av landets 290 kommuner angetts som brottsplats.

I följande kapitel redovisas den regionala fördelningen av identifierade hatbrott anmälda i Sveriges län samt begångna i Sveriges tre storstadskommuner: Stockholm, Göteborg och Malmö. Även spridningen av anmälda hatbrott begångna i ett antal andra kommuner behandlas. Redovisningen sker efter huvudbrottsprincipen, vilket innebär att oavsett hur många brott anmälan omfattar så redovisas endast hatbrottet med strängast straffskala.

Var i landet som flest hatbrott identifieras påverkas delvis av polismyndigheternas¹⁸¹ och åklagarmyndighetens satsningar och arbete mot hatbrott samt hur väl omständigheter som kan indikera ett hatbrottsmotiv anges i anmälningsfritext.

För en rättvisare jämförelse mellan olika län kan det vara lämpligt att relatera antalet anmälda hatbrott till befolkningen i länen. Antalet hatbrott per 100 000 invånare kan variera stort mellan olika län, men ett högt antal brott per 100 000 behöver inte tolkas som att länet är en otrygg plats att bo på eller vistas i. Framför allt i mindre län får även få anmälningar stor effekt på antalet anmälningar per 100 000 invånare. Vid en analys är det därför viktigt att man beaktar olika faktorer som kan förklara skillnaden mellan de geografiska områdena. Exempelvis kan stor folkgenomströmning eller tillfälliga incidenter av omfattande karaktär påverka utfallet i ett visst län ett visst år.

¹⁸¹ Sedan 1 januari 2015 utgör Polisen en myndighet, men 2014 var de 21 separata myndigheter. Namn och begrepp i detta kapitel hänvisar därför till förhållanden som rådde under 2014.

Länsvis fördelning

I den länsvisa redovisningen per hatbrottsmotiv har det transfobiska motivet exkluderats på grund av för få anmälningar. De ingår däremot i summeringen för hela landet. I summeringen ingår även polisens internutredningar samt anmälningar registrerade hos Rikskriminalen och Säkerhetspolisen. Dessa anmälningar registreras nämligen separat i polisens system och inte efter det län där anmälan inkom.

Flest anmälningar i Stockholms län

Ungefär en tredjedel (uppskattningsvis 2 120) av samtliga identifierade hatbrottsanmälningar 2014 härrörde från Stockholms län.¹⁸² Även när hänsyn tas till skillnader i folkmängd hade Stockholms län flest identifierade anmälningar med hatbrottsmotiv, 97 anmälningar per 100 000 av medelfolkmängden. Motsvarande siffra för riket totalt var 65 anmälningar per 100 000 av medelfolkmängden.

Det finns flera möjliga förklaringar till att Stockholm varje år placerar sig högt avseende både antal och andelar. Exempelvis kan storstadsanonymiteten göra det något lättare för en person att anmäla utsatthet, eftersom offer och gärningsperson i lägre grad än på mindre orter riskerar att fortsätta träffa på varandra i vardagen.

En annan förklaring kan vara att polisen i Stockholm sedan några år tillbaka har en etablerad hatbrottsgrupp, där ungefär en handfull utredare och en förundersökningsledare arbetar på heltid med hatbrottsfrågor. De har utredningsansvar för hatbrott som har begåtts i Stockholms innerstad, men samordnar även hatbrottsfrågor för övriga länet. Bland annat bistår de polisområden med kunskap och viss utbildning, vilket sannolikt påverkar hur hatbrott uppmärksammas i anmälningarna i länet. Fler skäl som kan påverka nivån av anmälningar tas upp i kapitel 2.

Hatbrott är inget storstadsfenomen

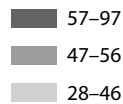
Trots att Stockholms län hade flest antal anmälda hatbrott 2014 kan man inte, utifrån resultaten i denna rapport, säga att hatbrott är en typ av brottslighet som främst förekommer i storstadslänet. Ett visst samband finns dock mellan län och nivå av identifierade hatbrott. När hänsyn tas till medelfolkmängd registrerades flest anmälningar, i nämnd ordning, i Stockholms, Södermanlands, Västmanlands, Kronobergs, Skåne och Jönköpings län (60–97 anmälningar per 100 000 invånare). Länet runt Mälaren samt Skåne län har även tidigare uppvisat jämförelsevis höga antal registrerade hatbrottsanmälningar per 100 000 invånare.

Bland de län som registrerade uppskattningsvis 47–56 anmälningar per 100 000 invånare återfanns bland annat Dalarnas, Uppsala och Västra Götalands län.

Lägst antal hatbrottsanmälningar per invånare 2013 identifierades i Hallands och Jämtlands län (uppskattningsvis 36 respektive 28 anmälningar per 100 000 invånare).

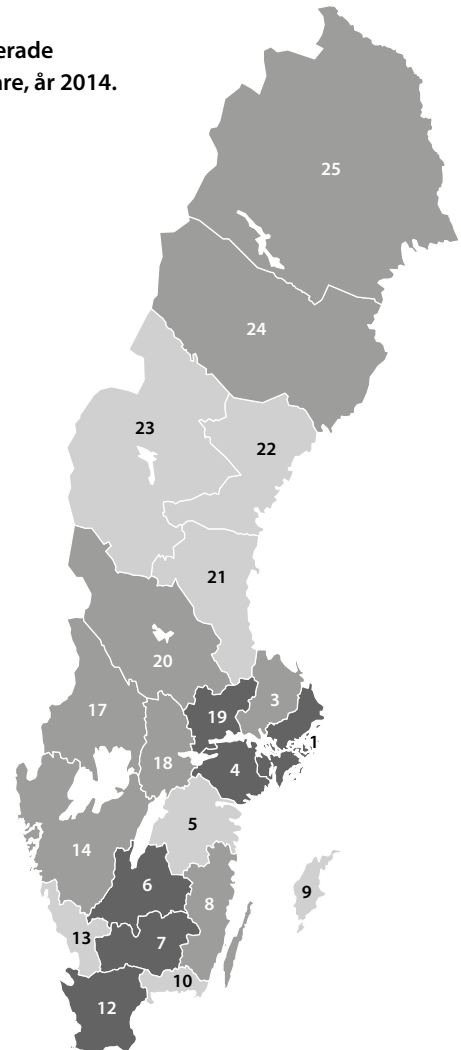
¹⁸² Siffror hämtade från tabell B1.1 i bilaga 1.

Figur 12A Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter län per 100 000 invånare, år 2014.

1	Stockholm
3	Uppsala
4	Södermanland
5	Östergötland
6	Jönköping
7	Kronoberg
8	Kalmar
9	Gotland
10	Blekinge
12	Skåne
13	Halland
14	Västra Götaland
17	Värmland
18	Örebro
19	Västmanland
20	Dalarna
21	Gävleborg
22	Västernorrland
23	Jämtland
24	Västerbotten
25	Norrbottn

Antal per 100 000 baseras på länens medelfolkmängd 2014. Siffrorna är hämtade från SCB.

Gotlands län är ett exempel på ett län med mindre befolkning där även små skillnader i antal anmälda brott därför kan göra stor skillnad i antalet brott per 100 000 invånare. Länet har dessutom stor genomströmning av människor under sommarhalvåret.¹⁸³ De senaste åren har Gotlands län placerat sig både högre upp och längre ned i denna jämförelse mellan länen, med antalssiffror från 8–34 anmälda brott, men med 14–59 brott per 100 000 invånare, vilket belyser den känsliga position mindre län befinner sig i och vikten av att tolka statistiken försiktigt.

Västra Götaland skiljer sig jämfört med de övriga två storstadsläna, Stockholm och Skåne, eftersom antalet identifierade hatbrottsanmälningar liksom tidigare år var lägre där (51 per 100 000 invånare). I Stockholms län, där ett flertal polisiära satsningar gjorts, var också antalet hatbrottsanmälningar flest. Även i Skåne län har det bedrivits mycket arbete inom polisen för att identifiera fler anmälda hatbrott. Hösten 2012 startades till exempel en hatbrottsgrupp i Malmö. Det kan dock vara värt att nämna att polismyndigheten under 2015

¹⁸³ Hur stor inverkan det har på hatbrottsstatistiken är dock svårt att avgöra.

har beslutat att införa hatbrottsgrupper i samtliga tre storstäder, det vill säga en även i Göteborg.¹⁸⁴

Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott vanligast i Stockholms län

Tabell B1.1 i bilaga 1 redovisar identifierade hatbrottsanmälningar per län uppdelat på respektive motiv. År 2014 var främlingsfientliga/rasistiska motiv vanligast i Stockholms, Södermanlands och Västmanlands län (69, 52 respektive 47 anmälningar per 100 000 invånare). Nytt för i år är att de afrofbiska och antiromska hatbrottsanmälningarna särredovisas i länstabellen, som en delredovisning av de främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsanmälningarna. Anmälningar med afrofbiska motiv var vanligast i Stockholms, Kronobergs och Västerbottens län (18, 17 respektive 15 anmälningar per 100 000 invånare), medan det antiromska motivet var vanligast i Södermanlands och Östergötlands län (6 respektive 5 anmälningar per 100 000 invånare).

Anmälningar på grund av sexuell läggning var vanligast i Västmanlands, Stockholms och Jönköpings län (11, 10 respektive 9 anmälningar per 100 000 invånare).

Flest antisemitiska anmälningar i relation till medelbefolkningen gjordes i Stockholms län (5 anmälningar per 100 000 invånare, att jämföra med riksnittet på 3 anmälningar per 100 000 invånare). Flest islamofobiska anmälningar i relation till medelbefolkningen återfanns i Södermanlands län (11 anmälningar per 100 000 invånare, att jämföra med riksnittet på 5 anmälningar per 100 000 invånare).

Våldsbrott med hatbrottsmotiv vanligast i Stockholms län

När hatbrottsanmälningarna redovisas per brottstyp och län blir antalen i många fall statistiskt sett låga. Därför är det inte ovanligt att län som redovisar höga respektive låga nivåer varierar relativt mycket från år till år.

De vanligast förekommande brottstyperna i en hatbrottsanmälan 2014 var olaga hot och ofredande (43 procent). När hänsyn tas till skillnader i medel-folkmängd kan man i tabell B1.2 i bilaga 1 se att det var Stockholms, Södermanlands, Kronobergs samt Västmanlands län som registrerade flest sådana anmälningar (34–39 anmälningar per 100 000 invånare).

I 15 procent av anmälningarna var huvudbrottet ett våldsbrott, vilket gör det till den näst vanligaste brottstypen. Därefter följer ärekränkning som den tredje vanligaste brottstypen. I Stockholms län identifierades både flest anmälningar innehållande ett våldsbrott (15 anmälningar per 100 000 invånare) och flest anmälningar rörande ärekränkning (14 anmälningar per 100 000 invånare).

Vid huvudbrottet hets mot folkgrupp återfanns flest anmälningar i Stockholms, Skåne och Västmanlands län (10 anmälningar per 100 000 invånare i respektive län).

Stor spridning av handlägningsbeslut i hatbrottsärenden i länen

Polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv (huvudbrottet) som inkom till polisen 2013 har följts upp fram till och med 31 maj 2015. När det gäller

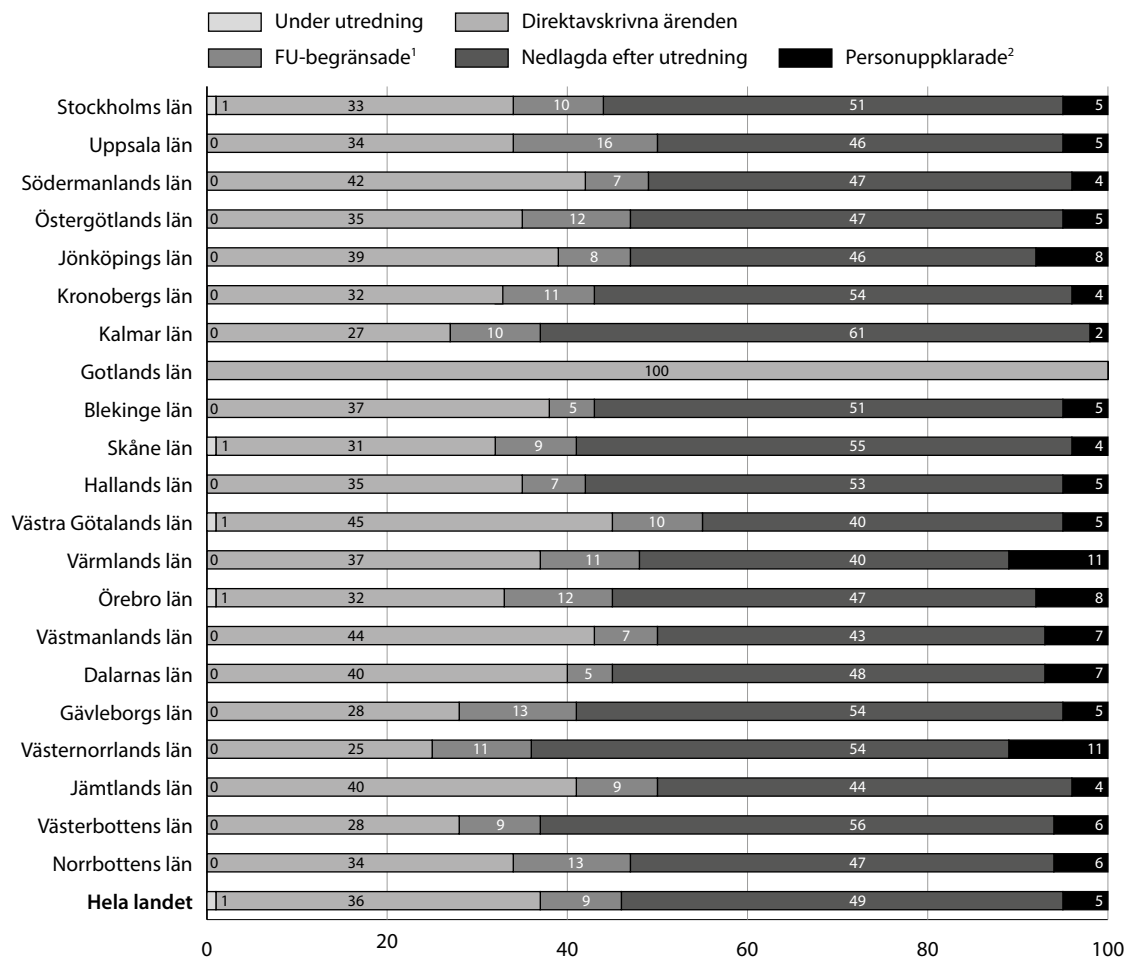
¹⁸⁴ Polisen (2015, s. 15).

andelen handlagda hatbrottsärenden är spridningen stor mellan länen. Vid tolkning av statistiken över personupplklarade brott bör man vara medveten om att vissa brott rent allmänt kan vara lättare eller svårare att utreda. Exempelvis kan det vara svårare att binda en person till ett brott som begåtts av en okänd person och utan vittnen (till exempel klotter nattetid), än ett brott begånget av en känd person med vittnen närvarande (till exempel misshandel som sker på en privat fest). Länens storlek och antalet anmälningar för ett visst län påverkar också. Låga tal kan leda till att en viss typ av ärenden ett visst år ger en viss personupplklärung jämfört med ett annat år då det låga antalet anmälningar bestod av en annan typ av brott. Det är därför inte ovanligt att personupplkläringen för mindre län varierar kraftigt från år till år.

Personupplkläringen i anmälningarna från 2013 varierade från 0 procent i Gotlands län till 11 procent i Värmlands och Västernorrlands län. Det kan jämföras med förra årets personupplklärung som varierade mellan 0 och 14 procent. Notera dock att Gotland är ett exempel på ett litet län med få anmäl-

Figur 12B Andel handlagda hatbrottsanmälningar, efter län, som anmäldes år 2013 och som handlades under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.

¹ I kategorin ingår både FU-begränsning vid direktavskrivning och efter utredning.

² Åtalsbeslut, straffreläggande och åtalsunderlåtelse.

ningar, de har därför de senaste åren både haft högst och lägst personuppkläring. Län bör därför inte jämföras med varandra utan att övriga omständigheter vägs in, alternativt att tendenser studeras över tid.

Andelen ärenden som lades ned efter att en utredning hade inletts varierade mellan 0 procent i Gotlands län och 61 procent i Kalmar län.

När det gäller direktavskrivna ärenden, där ärendet har lagts ned utan att en utredning har inletts, varierade dessa mellan 25 procent i Västernorrlands län och 100 procent i Gotlands län.

I ytterst få fall (0–1 procent för samtliga län) var ärendena fortfarande under utredning den 31 maj 2015.

Storstadskommuner

Länsredovisningen baserades på var brottet *anmäldes*. Avsnitten om kommunerna grundar sig i stället på uppgifter om var brottet *begicks*. Ofta sammanfaller länet där anmälan gjordes med kommunen där brottet begicks, men inte alltid, vilket är viktigt att ha i åtanke vid läsning av statistiken. Med begreppet anmälningar avses därför här *anmälningar där aktuell kommun har angetts som brottsplats*.

I tabell 12.1 syns att år 2014 begicks drygt en fjärdedel av samtliga anmälda hatbrott (uppskattningsvis drygt 1 730 av knappt 6 270 totalt) i Stockholms, Göteborgs och Malmö kommun. I knappt 65 procent av anmälningarna från någon av storstadskommunerna angavs brottsplatsen som Stockholm. När hänsyn tas till skillnader i folkmängd hade flest hatbrott begåtts i Stockholm följt av Malmö och Göteborg (124, 86 respektive 63 anmälningar per 100 000 invånare).

Islamofobiska motiv vanligare i Malmö, främlingsfientliga vanligare i Stockholm

För storstadskommunerna var det främlingsfientliga/rasistiska motivet vanligast. Det stod för 68 procent av samtliga hatbrottsanmälningar 2014 med storstadskommunerna som brottsplats. Uppdelat på motiv och med hänsyn taget till folkmängd skiljer sig kommunerna däremot åt. Stockholm hade flest identifierade främlingsfientliga/rasistiska hatbrott (90 anmälningar per 100 000 invånare). I Malmö och Göteborgs kommuner var motsvarande siffra 49 respektive 40 anmälningar per 100 000 invånare.

Hatbrottsanmälningar där motivet var sexuell läggning var vanligare för Stockholms kommun (12 anmälningar per 100 000 invånare), att jämföra med Malmö och Göteborgs kommuner (8 respektive 6 anmälningar per 100 000 invånare).

Anmälningar med antisemitiska motiv var år 2014 nästan lika vanliga i Malmö och Stockholms kommun (9 respektive 8 anmälningar per 100 000 invånare), att jämföra med Göteborgs kommun som hade 3 anmälningar per 100 000 invånare. Det är en förändring jämfört med tidigare år då nivån har varit högre i Malmö än i Stockholms kommun. Förändringen kan förklaras av en kraftig ökning av antalet anmälningar i Stockholms kommun jämfört med 2013 samtidigt som antalet anmälningar i Malmö kommun minskade något, även om den förändringen inte är statistiskt säkerställd.

Anmälningar med islamofobiska motiv var vanligast förekommande i Malmö kommun (11 anmälningar per 100 000 invånare jämfört med 8 respektive 7 anmälningar per 100 000 invånare i Stockholms och Göteborgs kommun). Dock skedde en kraftig ökning av antalet anmälningar i Göteborgs kommun jämfört med 2013, då 10 anmälningar med islamofobiska motiv identifierades (2 anmälningar per 100 000 invånare).

Tabell 12.1 Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter storstadskommuner där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2014.

Motiv	Stockholm		Göteborg		Malmö		Totalt storstadskommunerna	
	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000
Främlingsfientliga/rasistiska	814	90	217	40	155	49	1 186	67
Antisemitiska	74	8	16	3	28	9	118	7
Islamofobiska	68	8	40	7	34	11	142	8
Kristofobiska och andra antireligiösa	52	6	34	6	28	9	114	6
Sexuell läggning ¹	111	12	34	6	26	8	171	10
Totalt per kommun	1 120	124	342	64	271	86	1 733	99

I redovisningen har hatbrott med transfobiska motiv exkluderats med anledning av låga tal.

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

Antal per 100 000 baseras på storstadskommunernas medelfolkmängd 2014, siffrorna är hämtade från SCB.

¹ Homosexualitet, bisexualitet, heterosexuallitet.

Skadegörelse/klotter har blivit vanligare i storstäderna

Bland anmälningarna med de tre storstadskommunerna som brottsplats 2014 var olaga hot/ofredande den vanligaste brottstypen, följt av våldsbrott och skadegörelse/klotter (se tabell 12.2). I relation till folkmängden har den sist-

Tabell 12.2 Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori och storstadskommun där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2014.

Brottskategori	Stockholm		Göteborg		Malmö		Totalt storstadskommunerna	
	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000
Våldsbrott ¹	203	22	64	12	46	15	313	18
Olaga hot/ofredande	394	44	153	28	113	36	660	38
Ärekränkning	117	13	44	8	34	11	195	11
Skadegörelse/klotter	193	21	34	6	26	8	253	14
Hets mot folkgrupp	109	12	30	6	42	13	181	10
Olaga diskriminering	48	5	14	3	6	2	68	4
Övriga brott	56	6	2	0	4	1	62	4
Totalt per kommun	1 120	124	342	64	271	86	1 733	99

I redovisningen har hatbrott med transfobiska motiv exkluderats med anledning av låga tal.

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

Antal per 100 000 baseras på storstadskommunernas medelfolkmängd 2014, siffrorna är hämtade från SCB.

¹ I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp och våld mot tjänsteman.

nämnda kategorin ökat, det senaste året i Stockholm och de två senaste åren i Göteborg och Malmö.

I Stockholm har nivån av anmälda våldsbrott minskat de senaste två åren, även om det fortfarande är vanligare där jämfört med Göteborg och Malmö.

Kommuner

Som tidigare nämnts kan hatbrott inte betraktas som ett storstadsfenomen. Ett tecken på det är att i polisanmälningarna med identifierade hatbrottsmotiv för 2014 har 254 av landets 290 kommuner angetts som brottsplats. För att illustrera spridningen redovisas i tabell B1.3 i bilaga 1 uppskattat antal anmälningar och antal i relation till medelfolkmängden för kommuner där uppskattat antal anmälningar uppgick till minst 20.¹⁸⁵

Man brukar jämföra kommuner genom att jämföra antalet anmälningar per 100 000 invånare. Många kommuner har emellertid färre än 100 000 invånare. Varför jämför vi då inte per 10 000 invånare? Anledningen är att nyanseringen då blir sämre på grund av grövre avrundningar. Kommuner som vid en jämförelse per 100 000 uppvisar två olika antal (exempelvis 92 och 87) skulle vid en redovisning per 10 000 uppvisa samma antal (9). Man bör betrakta siffrorna som jämförelsetal och inte som ett uttryck för nivån av antalet anmälningar inom en viss kommun.

Vid tolkning av statistik på kommunnivå bör man även vara medveten om att ju mindre kommunerna är, desto mer känsliga blir de för förändringar från år till år. En tillfällig incident, till exempel en demonstration med konfrontationer mellan demonstranter och motdemonstranter, som genererar 6 polisanmälningar kan i en storstadskommun utgöra en marginell händelse som inte påverkar vare sig nivå eller antal i relation till befolkningen. I en liten kommun kan händelsen fördubbla anmälningarna jämfört med föregående år och få jämförelsesiffrorna att skjuta i höjden.

Man bör därför vara försiktig i tolkningen av statistiken, framför allt med jämförelser från år till år. I stället kan statistiken ses som en illustration där förändrade lokala nivåer kan ses över tid. Över tid bör man dock även beakta andra faktorer som kan påverka antalet anmälningar och hur eventuella hatbrottsmotiv uppmärksammas i anmälningarna, eftersom även det kan påverka resultatet. Faktorer som kan påverka är exempelvis förändringar i medelfolkmängd, om hatbrott som fråga har fått mer eller mindre utrymme lokalt och förändringar i polisens arbetsmetoder och utbildning. Hur stor inverkan faktorerna kan ha haft på utvecklingen får avgöras från fall till fall.

År 2014 identifierades 65 hatbrottsanmälningar per 100 000 invånare i hela landet (se tabell B1.3 i bilaga 1). När hänsyn tas till skillnader i medelfolkmängd var det vanligast att anmälda och identifierade hatbrott 2014 begicks i Arboga, Markaryd och Stockholms kommun (295, 210 respektive 126 anmälningar per 100 000 invånare).

¹⁸⁵ Att redovisa färre än 20 uppskattade anmälningar ger osäkrare uppskattningar, större osäkerhet i tolkningarna och i mindre kommuner större risk att kunna identifiera enskilda individer.

13. Hatbrottsarbete i Sverige

Hatbrottsrapporten 2014 har redovisat statistik över självrapporterad utsatthet för hatbrott samt polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv. I det här kapitlet ges mer allmänna kommentarer om arbetet mot hatbrott i Sverige.

Att synliggöra hatbrott genom att sätta siffror på det

Hatbrottsstatistiken är viktig då den synliggör en annars svår fångad utsatthet för brott som på grund av sitt motiv får betraktas som ett angrepp mot människors lika värde. Den ger även en bild av strukturen på hatbrottsligheten, så som den fångas i polisanmälningarna.

All brottslighet i samhället är svår att mäta eller få en heltäckande uppfattning om. Men hatbrott är extra svåra att fånga eftersom det inte finns ett specifikt eller definierat *brott* i brottsbalken som heter hatbrott, de har ingen speciell brottskod och de definieras av gärningspersonens motiv, det vill säga attityder och åsikter, i stället för objektiva kriterier. Vidare drabbar hatbrott människor som oftast befinner sig i en utsatt situation eller i minoritet i samhället och av därtill kopplade skäl kan ha svårt att känna till sina rättigheter eller drar sig för att ha myndighetskontakt (exempelvis för att anmäla utsatthet för brott). Enligt svensk lag får heller inga allmänna register föras över människors etnicitet, religiösa tillhörighet eller sexuella läggning, varför det är svårt att uppskatta storleken på de grupper av människor som omfattas av hatbrottsmotiven eller att genomföra mer omfattande riktade undersökningar.

Hatbrottsrapporten synliggör därför en brottslighet som, trots sin allvarlighet i termer av brist på respekt för grundläggande mänskliga rättigheter, i annat fall riskerar att förbli ouppmärksam.

Begränsade möjligheter i dagsläget att följa hatbrott genom rättskedjan

Områden som är relativt outforskade är hur genomströmningstider för hatbrottsärenden i rättskedjan ser ut jämfört med ärenden utan ett straffskärpande motiv, samt vad som händer med anmälda hatbrott senare i rättskedjan.¹⁸⁶ I denna rapport följs polisanmälningarna fram till polisens och åklagarnas utredningsbeslut,¹⁸⁷ och statistik över handlagda brott redovisas i varje motivavsnitt. Majoriteten av de personupplärade anmälningarna leder till åtalsbeslut, men hur många av åtalsbesluten som senare i domstol resulterar i fällande dom och straffskärpning vet vi inte.

¹⁸⁶ Forskaren Eva Tiby har för Forum för levande historia (2006a) följt homofobiska hatbrott från anmälan till dom. I en tidigare studie på Brå (2002) har även samtliga anmälda brott år 2000 följts fram till tingsrättsdom.

¹⁸⁷ Uppföljningen sker i drygt ett år efter utgången av det undersökta året.

Tidigare studier har visat att straffskärpningsregeln sällan används och att hatbrott sällan leder till strängare straff.¹⁸⁸ Sådana studier är krävande att genomföra eftersom det i dag inte på ett enkelt sätt går att följa ärenden i rättskedjan. Exempelvis byts ärendenumret ut när ärendena överlämnas mellan rättsväsendets myndigheter. Detta är dock något som kommer att förändras inom ramen för det regeringsprojekt som just nu genomförs gemensamt hos myndigheterna.¹⁸⁹ Det kommer i framtiden att bli lättare att följa ärenden genom hela rättskedjan, en utveckling som Brå hoppas kunna utnyttja även avseende hatbrott.

Polismyndigheternas arbete mot hatbrott

Hatbrottsstatistiken bygger på information angiven i polisanmälningar och är därmed nära knuten till polisens arbete med hatbrottsfrågor. Regionala skillnader i kunskap och grad av hatbrottsarbete påverkar sannolikt förmågan att uppmärksamma hatbrottsmotiv i anmälningsskedet och under utredningsarbetet, något som troligtvis även ger återverkningar i hatbrottsstatistiken.

I den uppföljning av rättsväsendets arbete med hatbrott åren 2003–2010 som Brå redovisade till regeringen 2011¹⁹⁰ konstaterades bland annat att grundutbildningen för poliser har utvecklats på ett positivt sätt och att vissa av polismyndigheterna gjort förhållandevis ambitiösa utbildningsinsatser. Det konstaterades även att systemet med hatbrottsmarkeringar i polisens datorsystem för anmälningar är en lovande utgångspunkt för mer systematiskt arbete med att identifiera hatbrottsmotiv, men att det behövs enhetliga skriftliga instruktioner och utbildningar för att systemet ska kunna utnyttjas optimalt.

Rikspolisstyrelsen (RPS) genomförde under 2013 en inspektion av polismyndigheternas förmåga att upptäcka och utreda hatbrott.¹⁹¹ Oavsett polismyndighetens storlek bedömde RPS att man kunde se en koppling mellan att myndigheten tydligt formulerade hatbrott som ett prioriterat område i sin verksamhetsplanering och de resurser som avsattes för utbildning och möjlighet att utreda hatbrott med specialistkompetens samt hur väl hatbrott uppmärksammades vid anmälningssupptagningen.

I mars 2014 fick Rikspolisstyrelsen i uppdrag av Justitiedepartementet att utveckla polisens arbete för att bekämpa hatbrott.¹⁹² Uppdraget syftade till att i samråd med Åklagarmyndigheten och Brå verka för en enhetlig praktisk tillämpning av begreppet hatbrott, att stärka kunskapen om hatbrott inom polisen och att verka för att förtroendet för polisen ökar inom grupper som är särskilt utsatta för hatbrott. Uppdraget redovisades i februari 2015, nedan följer en kort sammanfattning av de föreslagna åtgärderna i rapporten.¹⁹³

För att utveckla arbetet med att bekämpa hatbrott har Polisen beslutat att inrätta särskilda hatbrottsgrupper i de tre storstadsregionerna. Utöver arbete

¹⁸⁸ Forum för levande historia (2006a) och Brå (2002).

¹⁸⁹ RIF, rättsväsendets informationsförsörjning.

¹⁹⁰ Brå (2011b).

¹⁹¹ RPS tillsynsrapport 2013:4.

¹⁹² Regeringsbeslut Ju2014/1684/PO.

¹⁹³ Polisen (2015).

med hatbrott kommer de även att inkludera arbete med brott mot de grundläggande fri- och rättigheterna. Förutom hatbrottsgrupperna i storstadsregionerna ska det i resterande polisregioner finnas kunskap att hantera motsvarande uppgifter som hanteras av hatbrottsgrupperna. Polisen ska även genomföra kompetenshöjande åtgärder såväl för samtliga förundersökningsledare som för polis i yttre tjänst.¹⁹⁴

För att öka uppleringen av hatbrott ska Polisen förbättra förmågan att säkra bevisning vid IT-relaterade brott, kriminalunderrättelse ska utnyttjas för att stödja utredningsverksamheten och uppföljningen av hatbrott ska utvecklas. I varje polisområde ska en brottsoffersamordnare vara knuten till hatbrottsutredarna och arbeta med förtroendeskapande åtgärder. På lokal nivå ska samverkan gällande hatbrott inrättas med polis, kommuner och föreningsliv.¹⁹⁵

Vidare föreslås att polisens nationella operativa avdelning (NOA) och utvecklingsavdelningen (UA) inrättar ett samrådsforum för bekämpandet av hatbrott, där representanter från organisationer för brottsutsatta grupper, företrädare för myndigheter samt forskare och andra yrkesverksamma kan träffas.¹⁹⁶

Regionala skillnader i arbetet mot hatbrott

Eftersom polisens arbete mot hatbrott påverkar hatbrottsstatistiken finns det ett värde i att undersöka hur polismyndigheterna arbetar med dessa frågor, något som Brå kartlägger varje år inom ramen för de internationella åtaganden Sverige har gentemot ODIHR, som är en del av OSSE (se mer under avsnittet *Internationellt arbete mot hatbrott*).

För att kartlägga hur hatbrottsarbetet sett ut under 2014 sändes en enkät¹⁹⁷ ut till Brås 21 kontaktpersoner för hatbrott hos polismyndigheterna. Svar inkom från 17 polismyndigheter.

Lokala instruktioner eller tjänsteföreskrifter, lathundar eller skrivelser angående identifiering av och arbetsgång vid hatbrott användes vid sju polismyndigheter.

I sju av de 17 polismyndigheterna som besvarade enkäten genomfördes hatbrottsutbildningar under 2014. Sex polismyndigheter avsåg att hålla utbildningar under 2015, och fem av dem hade även hållit utbildningar under 2014. Flera myndigheter uppgav emellertid att de hade som mål att öka kunskapen om hatbrott.

Sju polismyndigheter uppgav att de under året vidtagit åtgärder för att få fler inom utsatta grupper att anmäla hatbrott. Arbete med brottsofferstöd för hatbrottsoffer genomfördes hos 14 av de 17 svarande polismyndigheterna.

Enligt enkätsvaren avseende 2014 används hatbrottsmarkeringen i polisens datorsystem för upptagning av anmälan (RAR) hos 10 av de svarande polismyndigheterna. Hatbrottsmarkeringen används för att bland annat följa upp

¹⁹⁴ Polisen (2015, s.15-16.)

¹⁹⁵ Polisen (2015, s.16-17.)

¹⁹⁶ Polisen (2015, s.17.)

¹⁹⁷ Se frågeformuläret i bilaga 3 i den tekniska rapporten (Brå, 2014:15).

ärenden, föra intern statistik och samla kunskap om läget i det egna länet. Polismyndigheten i Skåne län kontrollerar dessutom systematiskt informationen i de markerade ärendena och återkopplar till anmälningsupptagaren. Utöver de tio polismyndigheter som tillämpar hatbrottsmarkeringen uppger två polismyndigheter att de har försökt tillämpa hatbrottsmarkeringen för statistikföring, men att metoden inte har varit tillräckligt tillförlitlig.

Rättsväsendets arbete mot hatbrott

I den uppföljning av rättsväsendets arbete mot hatbrott åren 2003–2010 som Brå redovisade till regeringen 2011 lyftes bland annat följande omständigheter fram.¹⁹⁸ När det gäller kompetenshöjande insatser för att säkerställa arbetet med hatbrott konstaterade Brå att några inslag om hatbrott har tillkommit i utbildningen för fiskaler och nyutnämnda domare medan utbildningsinsatserna för åklagarna fortfarande är relativt begränsade. Brå konstaterade även att det behövs en enhetlig definition för hatbrott genom hela rättskedjan.¹⁹⁹ Därutöver noterades att det finns ett behov av sammanställningar av praxis över hur domstolarna dömt i hatbrottsmål, som polis och åklagare kan ha som utgångspunkt när de lägger upp arbetet med att utreda brott med hatbrottsmotiv.

Det pågår för närvarande utvecklingsarbete inom rättsväsendet som påverkar hatbrottsområdet. Successivt införs under de närmaste åren nya system hos rättsväsendets myndigheter, där information om brott hålls strukturerad. På sikt kan det även bli möjligt att redan vid anmälningsstillfället registrera detaljerad information om hatbrott.

I rättsväsendet finns en efterfrågan om att kunna följa hatbrottsärenden från anmälan till domslut. Exempelvis genomförde Åklagarmyndighetens utvecklingscentrum i Malmö ett projekt under 2012 i syfte att undersöka möjligheten att införa en metod så att hatbrottsärenden kan identifieras hos åklagarmyndigheten, något som i dag inte är möjligt.²⁰⁰ Även en utredning från regeringen 2012 lade fram förslag i linje med rättsväsendets önskemål. Bland annat framhölls vikten av att kunna följa hatbrottsärenden genom rättsprocessen, att ha en säkrare markering av hatbrottsärenden genom hela rättskedjan och att kunna sammanställa statistik av högre kvalitet än vad som är möjligt i dag.²⁰¹

Brottsförebyggande arbete mot hatbrott i Sverige

Det finns ett stort engagemang i Sverige avseende arbete mot hatbrott, och många verksamheter och projekt som bedrivs sprider kunskap och bemöter attityder. Organisationer för utsatta grupper arbetar även aktivt mot denna brottslighet.

¹⁹⁸ Brå (2011b).

¹⁹⁹ Under 2014 genomfördes ett samarbete mellan Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten och Brottsförebyggande rådet för att komma fram till en gemensam tillämpning av begreppet hatbrott (Polisen, 2015). För att nå målet i uppdraget återstår dock fortsatt arbete.

²⁰⁰ Åklagarmyndigheten (2012).

²⁰¹ SOU 2012:74 s. 346ff.

För att nämna några exempel har det under 2014 bedrivits projekt, från lokal till nationell nivå, inom Brottsofferjouren (BOJ), Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter (RFSL), Svenska kommittén mot antisemitism, Brottsoffermyndigheten (BROM), Civil Rights Defenders, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och Diskrimineringsbyrån i Uppsala. Dessa aktörer har bland annat arbetat med kunskapsinventering och spridning av kunskap, att ge stöd åt människor som har utsatts för hatbrott, samt aktivt arbetat med att påverka beslutsfattare och makthavare.

Internationellt arbete mot hatbrott

Kunskap om hatbrott är betydelsefull för att kunna arbeta aktivt mot rädsla, fientlighet och hat på grund av människors identitet och ursprung. Hatbrott som begrepp finns i stora delar av världen²⁰² och det pågår flera internationella samarbeten för att synliggöra hatbrott och skapa brottsförebyggande strategier. Nedan ges exempel på två internationella källor för kunskap om hatbrott:

Inom organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) arbetar kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR)²⁰³ med att bland annat samla in årlig statistik kring hatbrott, information om lagstiftning på området och om lokala och nationella projekt och initiativ. De 57 deltagande staterna i OSSE-samarbetet (Europa, USA, Kanada och de centralasiatiska staterna) har utnämnt nationella kontaktpunkter för denna uppgift.²⁰⁴ Informationen som mottas av ODIHR redovisas i en årlig rapport om hatbrott och på olika webbplatser.²⁰⁵ Därtill har ODIHR tagit fram utbildningspaket för rättsväsendet samt ett antal informationsmaterial och handböcker om hatbrottsarbete.

FRA (European Union Agency for Fundamental Rights)²⁰⁶ är en decentraliserad organisation tillhörande EU. De samlar in och analyserar data från hela EU om människors upplevelser och levnadsvillkor, kopplat till människors grundläggande rättigheter. Under 2014 publicerade FRA bland annat en rapport om hur det är att leva som transperson i EU, en summering om hur antisemitismen har sett ut i EU mellan år 2003 och 2013, samt tre rapporter om hur situationen ser ut för romer i 11 av EU:s medlemsländer.

²⁰² Att göra komparativa jämförelser är dock problematiskt då ett flertal skillnader finns, såsom olika definitioner och metoder för att identifiera hatbrott samt skillnader vid antalsräkning.

²⁰³ <http://www.osce.org/odihr>

²⁰⁴ I Sverige har Brå utnämnts till nationell kontaktpunkt och samlar årligen in information om arbetet mot hatbrott från ett stort antal aktörer, som rättsväsendet, relevanta myndigheter och intresseorganisationer.

²⁰⁵ För att läsa om lagstiftning om hatbrott i olika länder besök webbsidan: <http://www.legislationline.org/topics/topic/4>. För att läsa om arbete mot hatbrott i olika länder besök TANDIS (the Tolerance and Non-Discrimination Information System): <http://tandis.odihr.pl>

²⁰⁶ <http://fra.europa.eu/en>

Referenser

- Arbetsmarknadsdepartementet (2014). *Stärkt skydd för transpersoner och översyn av vissa termer*. Kommittédirektiv 2014:115. Stockholm: Riksdagen.
- Bachner, Henrik (1999). *Återkomsten. Antisemitism i Sverige efter 1945*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Berk, Ricard, A., Boyd, Elizabeth, A. och Hamner, Karl, M. (2003). Thinking more clearly about hate-motivated crimes. I: *Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2002). *Hatbrott. En uppföljning av rättsväsendets insatser*. Rapport 2002:9. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2006). *Konsten att läsa statistik om brottslighet*. Rapport 2006:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2007a). *Nationella trygghetsundersökningen 2006*. Teknisk rapport. Webbrapport 2007:15. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2007b). *Var går gränsen?Handledning för temaarbeten om integritet, sexuella trakasserier och sexualbrott*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2008). *Diskriminering i rättsprocessen. Om missgynnande av personer med utländsk bakgrund*. Rapport 2008:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2010). *NTU 2009. Om utsatthet, trygghet och förtroende*. Rapport 2010:2. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2011b). *Rättsväsendets arbete med hatbrott. En uppföljning 2003–2010*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2014a). *Användningen av polisens beslutskoder. En kvalitetsstudie inom kriminalstatistiken*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2014b). *Varför gav fler poliser inte ökad personupplärning? Slutrapport i uppdraget "Satsningen på fler poliser"*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2015a). *NTU 2014. Om utsatthet, trygghet och förtroende*. Rapport 2015:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

- Brottsförebyggande rådet, Brå (2015b). *Nationella trygghetsundersökningen 2014*. Teknisk rapport. Rapport 2015:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2015c). *Hatbrott 2014. Statistik över polis-anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv*. Teknisk rapport 2015:14. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå och Forum för levande historia (2004). *Intolerans. Antisemitiska, homofobiska, islamofobiska och främlingsfientliga tendenser bland unga*. Författare: Ring, Jonas och Morgentau, Scarlett. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå och Forum för levande historia (2006). *Antisemitiska attityder och frågeställningar i Sverige*. Författare: Bachner, Henrik och Ring, Jonas. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Darj, Frida och Nathorst-Böös, Hedvig (2008). "Är du kille eller tjej?" – *En intervjustudie om unga transpersoners livsvillkor*. Stockholm: RFSU Ungdom.
- Diskrimineringsombudsmannen (DO) (2011). *Diskrimineringsombudsmannens årsredovisning 2010*. Stockholm: Diskrimineringsombudsmannen.
- Diskrimineringsombudsmannen (DO) (2015). *Diskrimineringsombudsmannens årsredovisning 2014*. Stockholm: Diskrimineringsombudsmannen.
- Folkhälsomyndigheten (2015). *Hälsan och hälsans bestämningsfaktorer för transpersoner. En rapport om hälsoläget bland transpersoner i Sverige*. Halmstad: Folkhälsomyndigheten.
- Forum för levande historia (2005). *Antisemitiska attityder och föreställningar i Sverige*. Författare: Bachner, Henrik och Ring, Jonas. Stockholm: Forum för levande historia.
- Forum för levande historia (2006a). *En studie av homofoba hatbrott i Sverige*. Författare: Tiby, Eva. Stockholm: Forum för levande historia.
- Forum för levande historia (2006b). *Islamofobi – en studie av begreppet, ungdomars attityder och unga muslimers utsatthet*. Författare: Otterbeck, Jonas och Bevelander, Pieter. Stockholm: Forum för levande historia.
- Forum för levande historia (2008). *Den mångtydiga intoleransen – en studie av gymnasieungdomars attityder läsåret 2009/2010*. Rapportserie 1:2010. Stockholm: Forum för levande historia.
- Forum för levande historia (2011). *Antisemitism och islamofobi – utbredning, orsaker och preventivt arbete*. Uppdrag från Arbetsmarknadsdepartementet A2011/1622/DISK.
- Gerstenfeld, Phyllis B. (2003). *Hate crimes. Causes, Controls and Controversies*. London: Sage.
- Gestrin, Håkan (2007). *Högerextrema rörelser och deras symboler*. Stockholm: Natur och kultur, Expo.

- Green Donald P., McFalls, Laurence H. och Smith, Jennifer K. (2003). Hate crime: An emergent research agenda. I: *Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.
- Hall, Nathan (2005). *Hate crime*. Cullompton, Devon: Willan.
- Hall, Nathan (2013). *Hate crime*. Oxon: Routledge.
- Holm, Ann-Sofi., Osbeck, Christina och Wernersson, Inga (2003). *Kränkningar i skolan*. Rapport 5. Göteborgs universitet: Centrum för värdegrundsstudier.
- Holmqvist, Lena, Leijonhufvud, Madeleine, Träskman, Per Ole, Wennberg, Suzanne (2013). *Brottsbalken – en kommentar. Del 1 (1–12 kap.)* Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Justitiedepartementet (2006). *En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006–2009*. Skr. 2005/06:69. Stockholm: Riksdagen.
- Larsson, Göran (2006). *Muslimerna kommer: tankar om islamofobi*. Göteborg: Makadam.
- Lohr, Sharon L. (2004). Statistical frontiers in survey sampling. *The American Statistician*, 58, 145–149.
- Morton J., Ritchie G. och Roch A. (2010). *Out of sight, out of mind? Transgender people's experiences of domestic abuse*. LGBT Youth Scotland Equality network.
- Norrhem, Svante, Rydström, Jens och Winkvist, Hanna (2008). *Undantagsmänniskor – En svensk HBT-historia*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Nylund Skog, Susanne (2006). Med Davidsstjärnan under tröjan. Upplevelser av diskriminering och judiskt ursprung i Sverige 2005. I: *Rasism och främlingsfientlighet i Sverige – Antisemitism och islamofobi 2005*. Integrationsverkets rapportserie 2006:02. Norrköping: Integrationsverket.
- Office for democratic institutions and human rights, ODIHR (2006). *Education on the holocaust and on anti-Semitism. An overview and analysis of educational approaches*. Warsaw: OSCE/ODIHR.
- Office for democratic institutions and human rights, ODIHR (2013). *Hate crimes in the OSCE region – incidents and responses. Annual Report for 2012*. Warsaw: OSCE/ ODIHR.
- Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO (2004). *Diskriminering av romer i Sverige: rapport från DO:s projekt åren 2002 och 2003 om åtgärder för att förebygga och motverka etnisk diskriminering av romer*. Stockholm: Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.
- Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO (2007). *Att färgas av Sverige – om unga svartas upplevelser av rasism och diskriminering*. Författare: Kalonaityté, Viktorija, Kawesa, Victoria och Tedros, Adam. Stockholm: Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.

- Petrosino, Carolyn (2003). Connecting the past to the future. Hate crime in America. I: *Hate and bias crime: a reader*. New York: Routledge.
- Polisen (2015). *Återredovisning av regeringsuppdraget beträffande hatbrott*. Diarienummer A121.608/2014.
- Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten (2008). *Redovisning av uppdrag angående hatbrott*. Dnr: POA-426-547/07, ÅM-A2008/0053.
- Rikspolisstyrelsen (2013). *Inspektion av polismyndigheternas förmåga att upptäcka och utreda hatbrott*. Tillsynsrapport 2013:4.
- Selling, Jan (2013). *Svensk antiziganism. Fördomens kontinuitet och förändringens förutsättningar*. Limhamn: Sekel Bokförlag.
- SOU 2012:74. Främlingsfienden inom oss. *Betänkande av Utredningen om ett effektivare arbete mot främlingsfientlighet*. Stockholm: Fritzes.
- Säkerhetspolisen, Säpo (2001). *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet 2000*. Rapport från Säkerhetspolisen. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen, Säpo (2003). *Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet 2002*. Rapport från Säkerhetspolisen. Stockholm: Säkerhetspolisen.
- Särndal, C., Swensson, B., & Wretman, J. (1992). *Model assisted survey sampling*. New York: Springer-Verlag.
- Tiby, Eva och Lander, Ingrid (1996). *Hat, hot, våld: utsatta homosexuella kvinnor och män: en pilotstudie i Stockholm*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet.
- Tiby, Eva (1999). *Hatbrott?: homosexuella kvinnors och mäns berättelser om utsatthet för brott*. Stockholm: Stockholms universitet, Kriminologiska institutionen.
- Tiby, Eva (2000). *De utsatta: brott mot homosexuella kvinnor och män*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet.
- Tiby, Eva (2007). Att studera hatbrott. I Brottsoffermyndighetens nyhetsbrev. *Hot, våld och fördomar*. Nummer 2/2007. s. 7–8.
- Ungdomsstyrelsen (2008). *Demokrati och mänskliga rättigheter. Svenska folkets kunskaper och värderingar*. Ungdomsstyrelsens skrifter 2008:4. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Witkowska, Eva (2005). *Sexual harassment in schools. Prevalance, structure and perceptions*. Stockholm: Arbetslivsinstitutet och Karolinska Institutet.
- Åklagarmyndigheten (2012). *Hatbrott – metod för säkrare identifiering av ärenden*. ÅM-A 2011/1602.

Elektroniska källor

- Brottsförebyggande rådet, Brå (2015d). *Handlagda brott efter om utredning har bedrivits eller ej, typ av beslut, samt personupplklaringsprocent och lagföringsprocent, år 2014*. Hämtat den 4 juni 2015 från: <http://www.bra.se/bra/statistik/300/2014/300La-2014.html>.

Migrationsverket (2014). *www.migrationsinfo.se* Hämtat 2014-06-24 från:
<http://www.migrationsinfo.se/framlingsfientlighet/>

Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, HomO (2008). *HomO:s Kommun Handbok – en vägledning för dig som arbetar med brottsförebyggande verksamhet*. Hämtat den 14 april 2008 från:
http://www.homo.se/upload/homo/pdf_homo/Kommunwebben_pdf_brottsforebyggande.pdf

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter, RFSL (2008). *www.rfsl.se* Hämtat 21 april 2008 från:
<http://www.rfsl.se/?p=693>

Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter, RFSL (2010). *www.rfsl.se* Hämtat 15 april 2010 från:
<http://www.rfsl.se/?p=115>

Romska ungdomsförbundet i samverkan med Romska Kulturcentret i Malmö (2015). Hämtad den 3 juni 2015 från:
<http://www.romernashistoria.se/historia/>

Statskontoret (2011). *Brå och kriminalstatistiken*. Hämtad den 27 april 2013 från: <http://www.statskontoret.se/upload/Publikationer/2011/201115.pdf>

Unga romer (2015). Hämtad den 3 juni 2015 från:
<http://www.ungaromer.se/romsk-historia---unga-romer.html>

Tabell- och figurförteckning

Tabeller

4 Självrapporterad utsatthet för hatbrott		
Tabell 4.1	Utsatthet i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott samt skattat antal utsatta personer åren 2006–2013 och skattat antal händelser år 2013, enligt NTU 2007–2014.	33
Tabell 4.2	Andel polisanmälda händelser med främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa motiv åren 2006–2013, enligt NTU 2007–2014.	35
5 Hatbrott – samtliga motiv		
Tabell 5.1	Antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, åren 2010–2014.	39
Tabell 5.2	Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter tillvägagångssätt, år 2014.	42
Tabell 5.3	Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2014.	44
Tabell 5.4	Uppskattat antal och andel handlagda hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, som anmäldes år 2013 och som handlades under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.	47
6 Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott		
Tabell 6.1	Antal och andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska hatbrottsmotiv, åren 2010–2014.	51
Tabell 6.2	Antal och andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2010–2014.	52
Tabell 6.3	Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2014.	55
Tabell 6.4	Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2014.	56
6A Afrofobiska hatbrott		
Tabell 6A.1	Antal och andel anmälningar med identifierade afrofobiska motiv efter huvudbrottskategori, delredovisning av anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2010–2014.	60

Tabell 6A.2	Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade afrofbiska motiv efter tillvägagångssätt, delredovisning av anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2014.	62
Tabell 6A.3	Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade afrofbiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, delredovisning av anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2014.	64
6B Antiromska hatbrott		
Tabell 6B.1	Antal och andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter huvudbrottskategori, delredovisning av anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2010–2014.	69
7 Antisemitiska hatbrott		
Tabell 7.1	Antal och andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2010–2014.	75
8 Islamofobiska hatbrott		
Tabell 8.1	Antal och andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter huvudbrottskategori, åren 2010–2014.	82
Tabell 8.2	Uppskattat antal och andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2014.	89
10 Homofobiska, bifobiska och heterofobiska hatbrott		
Tabell 10.1	Antal och andel identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning, efter huvudbrottskategori, åren 2010–2014.	96
Tabell 10.2	Uppskattat antal och andel identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning efter tillvägagångssätt, år 2014.	99
Tabell 10.3	Uppskattat antal och andel identifierande hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2014.	100
11 Transfobiska hatbrott		
Tabell 11.1	Antal anmälningar med identifierade transfobiska motiv, åren 2008–2014.	104
12 Regional fördelning		
Tabell 12.1	Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter storstadskommuner där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2014.	113
Tabell 12.2	Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori och storstadskommun där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2014.	113

Bilaga 1 Läns- och kommuntabeller		
Tabell B1.1	Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter län där brottsanmälan har registrerats, per 100 000 invånare, år 2014.	131
Tabell B1.2	Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori och län där brottsanmälan har registrerats, per 100 000 invånare, år 2014.	132
Tabell B1.3	Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter kommun där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2014.	133
Bilaga 2 Statistisk säkerhet		
Tabell B2.1	Konfidensintervall (95 %) för antal utsatta i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott efter brottskategori år 2013, enligt NTU 2014.	134
Tabell B2.2	Den utsattas kön vid hatbrott i befolkningen (16–79 år) år 2011–2013, enligt NTU 2012–2014. Andel händelser.	135
Tabell B2.3	Den utsattas ålder vid hatbrott i befolkningen (16–79 år) år 2011–2013, enligt NTU 2012–2014. Andel händelser.	135
Tabell B2.4	Konfidensintervall (95 %) för skattade antal och andelar anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, år 2014.	136
Tabell B2.5	Antal identifierade anmälningar samt skattade antal anmälningar för hatbrottsmotiven år 2014.	136
Tabell B2.6	Skattning av urvalsosäkerheten för olika antal i hatbrottsstatistiken år 2014 (N=427 905, n=212 880).	137
Tabell B2.7	Skattning av urvalsosäkerheten för olika andelar uppdelat på olika antal hatbrottsanmälningar. Halva intervall.	138

Figurer

2 Bakgrund		
Figur 2.1	Förenklad beskrivning av flödet i rättskedjan.	20
4 Självrapporterad utsatthet för hatbrott		
Figur 4A	Andel självrapporterade brottsändelser med respektive utan främlingsfientligt motiv, enligt NTU 2014.	34
Figur 4B	De utsattas kön vid främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott i befolkningen (16–79 år) åren 2011–2013, enligt NTU 2012–2014.	36
Figur 4C	De utsattas ålder vid främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott i befolkningen (16–79 år) åren 2011–2013, enligt NTU 2012–2014.	37
5 Hatbrott – samtliga motiv		
Figur 5A	Utveckling av antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, åren 2004–2014.	40

Figur 5B	Andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori, år 2014.	40
Figur 5C	Andel anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter plats, år 2014.	43
Figur 5D	Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2013 och som handlades under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.	47
Figur 5E	Andel personupplärdade ärenden för anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, åren 2008–2014.	48
6 Främlingsfientliga/rasistiska hatbrott		
Figur 6A	Antal anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2004–2014.	50
Figur 6B	Andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv mot minoritetsgrupper eller majoritetsgruppen samt mellan minoritetsgrupper, år 2014.	52
Figur 6C	Andel anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv efter plats, år 2014.	55
Figur 6D	Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2013 och som handlades under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.	57
6A Afrofobiska hatbrott		
Figur 6A.A	Utveckling av antal anmälningar med identifierade afrofobiska motiv, delredovisning av anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2008–2014.	60
Figur 6A.B	Andel anmälningar med identifierade afrofobiska motiv efter plats, delredovisning av anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2014.	63
Figur 6A.C	Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade afrofobiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2013 och som handlades under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.	65
6B Antiromska hatbrott		
Figur 6B.A	Utveckling av antal anmälningar med identifierade antiromska motiv, delredovisning av anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, åren 2008–2014.	68
Figur 6B.B	Andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter tillvägagångssätt, delredovisning av anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2014.	70
Figur 6B.C	Andel anmälningar med identifierade antiromska motiv efter plats, delredovisning av anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2014.	70

Figur 6B.D	Andel anmälningar med antiromska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, delredovisning av anmälningar med identifierade främlingsfientliga/rasistiska motiv, år 2014.	71
Figur 6B.E	Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade antiromska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2013 och som handlades under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.	72
7 Antisemitiska hatbrott		
Figur 7A	Utveckling av antal anmälningar med identifierade antisemitiska motiv, åren 1997–2014.	75
Figur 7B	Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2014.	77
Figur 7C	Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter plats, år 2014.	77
Figur 7D	Andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv efter gärningspersonens relation till den utsatta, år 2014.	78
Figur 7E	Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade antisemitiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2013 och som handlades under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.	79
8 Islamofobiska hatbrott		
Figur 8A	Utveckling av antal anmälningar med identifierade islamofobiska motiv, åren 2006–2014.	81
Figur 8B	Andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter tillvägagångssätt, år 2014.	84
Figur 8C	Andel anmälningar med identifierade islamofobiska motiv efter plats, år 2014.	84
Figur 8D	Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade islamofobiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2013 och som handlades under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.	86
9 Kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott		
Figur 9A	Utveckling av antal anmälningar med identifierade kristofobiska och andra antireligiösa motiv, åren 2008–2014.	89
Figur 9B	Andel anmälningar med identifierade kristofobiska motiv efter huvudbrottskategori, år 2014.	89
Figur 9C	Andel anmälningar med identifierade kristofobiska motiv efter plats, år 2014.	90
Figur 9D	Andel anmälningar med identifierade andra antireligiösa motiv efter huvudbrottskategori, år 2014.	91
Figur 9E	Andel anmälningar med identifierande andra antireligiösa motiv efter plats, år 2014.	91

Figur 9F	Andel handlagda hatbrottsanmälningar med identifierade kristofobiska och andra antireligiösa motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2013 och som handlades under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.	92
10 Homofobiska, bifobiska och heterofobiska hatbrott		
Figur 10A	Utveckling av antal identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning, åren 1997–2014.	95
Figur 10B	Andel identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning efter plats, år 2014.	99
Figur 10C	Andel handlagda hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning, efter huvudbrott, som anmäldes år 2013 och som handlades under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.	101
11 Transfobiska hatbrott		
Figur 11A	Utveckling av antal anmälningar med identifierade transfobiska motiv, åren 2008–2014.	104
12 Regional fördelning		
Figur 12A	Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter län per 100 000 invånare, år 2014.	109
Figur 12B	Andel handlagda hatbrottsanmälningar, efter län, som anmäldes år 2013 och som handlades under perioden 1 januari 2013 till 31 maj 2015.	111

Bilaga 1. Läns- och kommuntabeller

Tabell B1.1 Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter län där brottsanmälan har registrerats, per 100 000 invånare, år 2014.

Län	Främlingsfientliga/rasistiska			varav Afrofobiska ¹			varav Antiroska ¹			Antisemitiska			Islamofobiska			Kristofobiska och andra antireligiösa			Sexuell läggning			Totalt per län			
	Antal	Per 100 000	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Per 100 000	
	Stockholms län	1 512	69	382	18	76	3	111	5	149	7	101	5	225	10	2 121	97								
Uppsala län	149	43	32	9	14	4	12	3	x	x	x	x	14	4	193	56									
Södermanlands län	145	52	34	12	16	6	x	x	32	11	26	9	12	4	225	81									
Östergötlands län	139	32	22	5	22	5	x	x	22	5	14	3	18	4	199	45									
Jönköpings län	137	40	28	8	x	x	x	x	14	4	18	5	30	9	205	60									
Kronobergs län	86	46	32	17	x	x	x	x	14	7	20	11	x	x	125	66									
Kalmar län	82	35	24	10	x	x	-	-	12	5	x	x	18	8	119	51									
Gotlands län	14	24	x	x	-	-	x	x	x	x	-	-	x	x	24	42									
Blekinge län	44	29	x	x	-	-	x	x	12	8	x	x	x	x	70	46									
Skåne län	511	40	117	9	46	4	48	4	80	6	86	7	72	6	808	63									
Hallands län	70	23	10	3	x	x	10	3	10	3	x	x	10	3	111	36									
Västra Götalands län	515	32	131	8	42	3	50	3	66	4	80	5	101	6	824	51									
Värmlands län	92	34	26	9	-	-	x	x	16	6	20	7	10	4	141	51									
Örebro län	101	35	16	6	10	3	x	x	x	x	10	3	14	5	135	47									
Västmanlands län	123	47	34	13	x	x	x	x	16	6	24	9	28	11	193	74									
Dalarnas län	127	46	38	14	x	x	-	-	x	x	12	4	14	5	157	56									
Gävleborgs län	88	32	26	9	x	x	x	x	x	x	x	x	16	6	119	43									
Västernorrlands län	78	32	28	12	x	x	-	-	x	x	10	4	12	5	107	44									
Jämtlands län	28	22	x	x	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x	36	28									
Västerbottens län	86	33	38	15	-	-	-	-	x	x	16	6	10	4	125	48									
Norrbottnens län	84	34	28	11	x	x	-	-	x	x	16	6	12	5	121	48									
Hela landet²	4 314	44	1 075	11	287	3	267	3	492	5	489	5	635	7	6 269	65									

Internutredningar och anmälningar registrerade hos Rikskriminalen och Säkerhetspolisen ingår ej i länsredovisningen.

Anmälningar med identifierade transfobiska motiv har exkluderats i länsredovisningen på grund av låga tal.

Antal per 100 000 baseras på länens medelfolkmängd 2014, siffrorna är hämtade från SCB.

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran.

För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

x = färre än tio anmälningar, - = noll

¹ Särredovisning av det främlingsfientliga/rasistiska motivet, d.v.s. de afrofobiska och antiroska anmälningarna ingår även där.

² Totalredovisning av samtliga anmälningar, inklusive de som har exkluderats i den länsvisa redovisningen i tabellen.

Tabell B1.2 Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter huvudbrottskategori och län där brottsanmälan har registrerats, per 100 000 invånare, år 2014.

Län	Väldsbrott ¹		Olaga hot/ ofredande		Ärekränkning		Skadegörelse/ klotter		Hets mot folkgrupp		Olaga diskriminering		Övriga brott		Totalt per län	
	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000	Antal	Per 100 000
Stockholms län	326	15	858	39	302	14	265	12	221	10	64	3	84	4	2 121	97
Uppsala län	28	8	78	22	32	9	22	6	12	3	12	3	x	x	193	56
Södermanlands län	30	11	96	34	30	11	30	11	20	7	14	5	x	x	225	81
Östergötlands län	30	7	107	24	14	3	14	3	18	4	x	x	10	2	199	45
Jönköpings län	22	6	96	28	34	10	24	7	24	7	x	x	x	x	205	60
Kronobergs län	18	10	64	34	x	x	20	11	x	x	x	x	x	x	125	66
Kalmar län	x	x	56	24	24	10	14	6	12	5	x	x	x	x	119	51
Gotlands län	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	x	x	24	42
Blekinge län	x	x	42	27	x	x	x	x	12	8	-	-	x	x	70	46
Skåne län	107	8	378	29	101	8	78	6	123	10	12	1	10	1	808	63
Hallands län	16	5	44	14	20	6	14	5	12	4	-	-	x	x	111	36
Västra Götalands län	137	8	364	22	115	7	78	5	94	6	24	1	12	1	824	51
Värmlands län	22	8	52	19	28	10	14	5	20	7	-	-	x	x	141	51
Örebro län	24	8	64	22	10	3	12	4	16	6	x	x	x	x	135	47
Västmanlands län	28	11	88	34	26	10	18	7	26	10	x	x	x	x	193	74
Dalarnas län	30	11	68	24	18	6	14	5	20	7	x	x	x	x	157	56
Gävleborgs län	22	8	48	17	14	5	14	5	12	4	-	-	x	x	119	43
Västernorrlands län	22	9	44	18	18	7	14	6	x	x	-	-	x	x	107	44
Jämtlands län	x	x	16	13	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	36	28
Västerbottens län	12	5	52	20	16	6	16	6	14	5	x	x	x	x	125	48
Norrbottnens län	10	4	62	25	20	8	12	5	x	x	x	x	x	x	121	48
Hela landet²	923	10	2 704	28	848	9	685	7	702	7	175	2	233	2	6 269	65

Internutredningar och anmälningar registrerade hos Rikskriminalalen och Säkerhetspolisen ingår ej i länsredovisningen.

Anmälningar med identifierade transfobiska motiv har exkluderats i länsredovisningen på grund av låga tal.

Antal per 100 000 baseras på länens medelfolkmängd 2014, siffrorna är hämtade från SCB.

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. Till följd av avrundningar stämmer inte alltid summeringen av tabellen med den skattade totalsiffran. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

x = färre än tio anmälningar, - = noll

¹ I kategorin väldsbrott ingår misshandel, mord/dräp och våld mot tjänstemän.

² Totalredovisning av samtliga anmälningar, inklusive de som har exkluderats i den länsvisa redovisningen i tabellen.

Tabell B1.3 Uppskattat antal anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv efter kommun där brottet har begåtts, per 100 000 invånare, år 2014.

Kommun ¹	Antal	Per 100 000	Kommun ¹	Antal	Per 100 000
Arboga	40	295	Strängnäs	20	59
Markaryd	20	210	Uppsala	115	56
Stockholm	1 138	126	Jönköping	74	56
Boden	30	108	Skellefteå	38	53
Nynäshamn	28	104	Norrtälje	30	52
Södertälje	94	103	Borlänge	26	52
Eskilstuna	101	101	Haninge	42	51
Botkyrka	88	100	Norrköping	66	49
Solna	66	90	Umeå	56	47
Malmö	277	88	Kristianstad	38	47
Katrineholm	28	85	Sollentuna	32	47
Bollnäs	22	84	Gävle	44	45
Landskrona	36	83	Karlstad	40	45
Falköping	26	81	Luleå	34	45
Sigtuna	34	78	Uddevalla	24	45
Falkenberg	32	76	Karlskrona	28	44
Motala	32	76	Borås	46	43
Hässleholm	38	75	Täby	28	42
Sundbyberg	32	74	Sundsvall	40	41
Upplands Väsby	30	72	Örebro	56	40
Helsingborg	92	69	Kalmar	26	40
Järfälla	48	69	Trollhättan	22	39
Nyköping	36	68	Halmstad	36	38
Nässjö	20	67	Nacka	36	38
Huddinge	68	66	Gotland	22	38
Göteborg	348	65	Lund	42	36
Växjö	54	63	Mölnadal	22	35
Alingsås	24	62	Linköping	52	34
Falun	34	60			

Antal per 100 000 baseras på kommunernas medelfolkmängd 2014, siffrorna är hämtade från SCB.

Uppskattade siffror baserade på en urvalsundersökning. För beräkning av konfidensintervall, se bilaga 2.

¹ Endast kommuner med minst 20 uppskattade hatbrottsanmälningar redovisas.

Bilaga 2. Statistisk säkerhet

Självrapporterad utsatthet för hatbrott

Tabell B2.1 Konfidensintervall (95 %) för antal utsatta i befolkningen (16–79 år) för främlingsfientliga, homofobiska och antireligiösa hatbrott efter brottskategori år 2013, enligt NTU 2014.

	Skattat antal utsatta personer i befolkningen	Halvt osäkerhets- intervall (+/-)	Antal observationer (n)
ANTAL UTSATTA			
Totalt, främlingsfientligt	136 000	57 000	166
Totalt, homofobiskt	25 000	24 000	35
Totalt, antireligiöst	35 000	29 000	42
ANDEL I BEFOLKNINGEN			
Totalt, främlingsfientligt	1,8 %	0,8 %	166
Totalt, homofobiskt	0,3 %	0,3 %	35
Totalt, antireligiöst	0,5 %	0,4 %	42
ANTAL utsatta främlingsfientliga			
Personrån	7 000	55 000	9
Misshandel	22 000	51 000	32
Hot	63 000	66 000	82
Trakasserier	38 000	49 000	43
ANDEL utsatta främlingsfientliga			
Personrån	0,1 %	0,7 %	9
Misshandel	0,3 %	0,7 %	32
Hot	0,9 %	0,9 %	82
Trakasserier	0,5 %	0,7 %	43

Tabell B2.2 Den utsattas kön vid hatbrott i befolkningen (16–79 år) år 2011–2013, enligt NTU 2012–2014. Andel händelser.

	Kvinnor	Män
Främlingsfientliga hatbrott (n=413)		
Andel av främlingsfientliga hatbrott	51 %	49 %
Nedre konfidensintervall	49 %	46 %
Övre konfidensintervall	53 %	52 %
Homofobiska hatbrott (n=77)		
Andel av homofobiska hatbrott	43 %	57 %
Nedre konfidensintervall	40 %	55 %
Övre konfidensintervall	45 %	60 %
Antireligiösa hatbrott (n=105)		
Andel av antireligiösa hatbrott	62 %	38 %
Nedre konfidensintervall	60 %	35 %
Övre konfidensintervall	65 %	40 %

Tabell B2.3 Den utsattas ålder vid hatbrott i befolkningen (16–79 år) år 2011–2013, enligt NTU 2012–2014. Andel händelser.

	16–24 år	25–44 år	45–64 år	65–79 år
Främlingsfientliga hatbrott (n=413)				
Andel av främlingsfientliga hatbrott	32 %	43 %	20 %	5 %
Nedre gräns konfidensintervall	29 %	40 %	17 %	3 %
Övre gräns konfidensintervall	34 %	46 %	23 %	8 %
Homofobiska hatbrott (n=77)				
Andel av homofobiska hatbrott	42 %	33 %	24 %	2 %
Nedre gräns konfidensintervall	39 %	30 %	21 %	0 %
Övre gräns konfidensintervall	45 %	35 %	27 %	3 %
Antireligiösa hatbrott (n=105)				
Andel av antireligiösa hatbrott	34 %	37 %	26 %	3 %
Nedre gräns konfidensintervall	31 %	34 %	23 %	1 %
Övre gräns konfidensintervall	37 %	40 %	29 %	4 %

Polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv

Tabell B2.4 Konfidensintervall (95 %) för skattade antal och andelar anmälningar med identifierade hatbrottsmotiv, år 2014.

Motiv	Antal			Andel	
	Nedre intervall	Skattat antal anmälningar	Övre intervall	Andel	Halvt osäkerhetsintervall (+/-)
Främlingsfientliga/rasistiska	4 185	4 314	4 442	69	1,1
Afrofobiska*	1 011	1 075	1 140	17	0,9
Antiromska**	254	287	321	5	0,5
<i>Mellan minoriteter</i>	<i>441</i>	<i>484</i>	<i>528</i>	<i>8</i>	<i>0,7</i>
<i>Mot majoritetsgrupp</i>	<i>166</i>	<i>193</i>	<i>220</i>	<i>3</i>	<i>0,4</i>
Antisemitiska	235	267	299	4	0,5
Islamofobiska	449	492	536	8	0,7
Kristofobiska och andra antireligiösa	446	489	533	8	0,7
Kristofobiska	298	334	370	5	0,5
Sexuell läggning	586	635	685	10	0,7
Homofobiska	549	597	645	10	0,7
Transfobiska	56	72	89	1	0,2
Summa	6 115	6 269	6 424	100	0

¹ Inkluderar både majoritet mot afrosvensk och minoritet mot afrosvensk.

² Inkluderar både majoritet mot romer och minoritet mot romer.

Tabell B2.5 Antal identifierade anmälningar samt skattade antal anmälningar för hatbrottsmotiven år 2014.

Motiv	Antal anmälningar i undersökningsmaterialet (n)	Skattat antal anmälningar i populationen (N)
Främlingsfientliga/rasistiska	2 146	4 314
Afrofobiska	535	1 075
Antiromska	143	287
Antisemitiska	133	267
Islamofobiska	245	492
Kristofobiska och andra antireligiösa	243	489
Kristofobiska	166	334
Andra antireligiösa	77	155
Sexuell läggning	316	635
Transfobiska	36	72
Totalt	3 119	6 269

Tabell B2.6 Skattning av urvalsosäkerheten för olika antal i hatbrottsstatistiken år 2014 (N=427 905, n=212 880).

Skattat antal anmälningar	Halvt osäker- hetsintervall (+/-)		Övre intervall	Halvt osäker- hetsintervall (+/-)		Övre intervall	Skattat antal anmälningar	Halvt osäker- hetsintervall (+/-)		Övre intervall	Skattat antal anmälningar	Halvt osäker- hetsintervall (+/-)		Övre intervall
	Nedre intervall	Nedre intervall		Nedre intervall	Nedre intervall			Nedre intervall	Nedre intervall			Nedre intervall	Nedre intervall	
2	3	-1	5	300	34	333	2800	104	2696	2904				
4	4	0	8	325	35	361	2900	105	2794	3005				
6	5	1	11	350	37	386	3000	107	2893	3107				
8	6	2	14	375	38	413	3100	109	2991	3209				
10	6	4	16	400	39	439	3200	111	3089	3311				
15	8	7	23	425	40	465	3300	112	3187	3412				
20	9	11	29	450	42	492	3400	114	3286	3514				
25	10	15	35	475	43	518	3500	116	3384	3615				
30	11	19	41	500	44	543	3600	117	3483	3717				
35	12	24	47	550	46	596	3700	119	3581	3819				
40	12	28	53	600	48	648	3800	121	3679	3921				
45	13	32	58	650	50	699	3900	122	3777	4022				
50	14	35	63	700	52	751	4000	124	3876	4124				
55	14	40	69	750	54	804	4100	125	3974	4225				
60	15	45	76	800	56	856	4200	127	4073	4327				
65	16	49	81	850	57	906	4300	128	4171	4428				
70	16	54	87	900	59	958	4400	130	4270	4530				
75	17	58	92	950	60	1010	4500	131	4368	4631				
80	18	62	97	1000	62	1062	4600	133	4468	4733				
85	18	66	102	1100	65	1165	4700	134	4566	4834				
90	19	71	108	1200	68	1268	4800	135	4665	4935				
95	19	76	115	1300	71	1370	4900	137	4763	5036				
100	20	81	120	1400	73	1473	5000	138	4862	5138				
110	21	89	130	1500	76	1575	5100	139	4960	5239				
120	21	98	141	1600	78	1678	5200	141	5059	5341				
130	22	107	152	1700	81	1780	5300	142	5157	5442				
140	23	117	164	1800	83	1883	5400	143	5257	5544				
150	24	126	174	1900	85	1985	5500	145	5355	5644				
160	25	135	185	2000	88	2088	5600	146	5454	5746				
170	26	145	197	2100	90	2189	5700	147	5552	5847				
180	26	154	206	2200	92	2292	5800	149	5651	5949				
190	27	163	217	2300	94	2393	5900	150	5750	6049				
200	28	172	228	2400	96	2496	6000	151	5849	6151				
225	29	196	255	2500	98	2597	6100	152	5947	6252				
250	31	219	281	2600	100	2700	6200	154	6046	6354				
275	33	243	308	2700	102	2801	6300	155	6145	6454				

Tabell B2.7 Skattning av urvalsosäkerheten för olika andelar uppdelat på olika antal hatbrottsanmälningar. Halva intervall.

Antal anmälningar i undersöknings- materialet (n)	Andel i procent									
	5 95	10 90	15 85	20 80	25 75	30 70	35 65	40 60	45 55	50
20	6,9	9,5	11,4	12,7	13,8	14,6	15,2	15,6	15,8	15,9
40	4,8	6,7	7,9	8,9	9,6	10,2	10,6	10,9	11,0	11,1
60	3,9	5,4	6,4	7,2	7,8	8,3	8,6	8,8	9,0	9,0
80	3,4	4,7	5,6	6,2	6,8	7,1	7,4	7,6	7,8	7,8
100	3,0	4,2	5,0	5,6	6,0	6,4	6,6	6,8	6,9	7,0
120	2,8	3,8	4,5	5,1	5,5	5,8	6,1	6,2	6,3	6,4
140	2,6	3,5	4,2	4,7	5,1	5,4	5,6	5,8	5,8	5,9
160	2,4	3,3	3,9	4,4	4,8	5,0	5,2	5,4	5,5	5,5
180	2,3	3,1	3,7	4,1	4,5	4,7	4,9	5,1	5,2	5,2
200	2,1	2,9	3,5	3,9	4,3	4,5	4,7	4,8	4,9	4,9
220	2,0	2,8	3,3	3,7	4,1	4,3	4,5	4,6	4,7	4,7
240	2,0	2,7	3,2	3,6	3,9	4,1	4,3	4,4	4,5	4,5
260	1,9	2,6	3,1	3,4	3,7	3,9	4,1	4,2	4,3	4,3
280	1,8	2,5	3,0	3,3	3,6	3,8	4,0	4,1	4,1	4,1
300	1,7	2,4	2,9	3,2	3,5	3,7	3,8	3,9	4,0	4,0
350	1,6	2,2	2,6	3,0	3,2	3,4	3,5	3,6	3,7	3,7
400	1,5	2,1	2,5	2,8	3,0	3,2	3,3	3,4	3,5	3,5
450	1,4	2,0	2,3	2,6	2,8	3,0	3,1	3,2	3,3	3,3
500	1,4	1,9	2,2	2,5	2,7	2,8	3,0	3,0	3,1	3,1
550	1,3	1,8	2,1	2,4	2,6	2,7	2,8	2,9	2,9	3,0
600	1,2	1,7	2,0	2,3	2,5	2,6	2,7	2,8	2,8	2,8
650	1,2	1,6	1,9	2,2	2,4	2,5	2,6	2,7	2,7	2,7
700	1,1	1,6	1,9	2,1	2,3	2,4	2,5	2,6	2,6	2,6
750	1,1	1,5	1,8	2,0	2,2	2,3	2,4	2,5	2,5	2,5
800	1,1	1,5	1,8	2,0	2,1	2,2	2,3	2,4	2,4	2,5
850	1,0	1,4	1,7	1,9	2,1	2,2	2,3	2,3	2,4	2,4
900	1,0	1,4	1,7	1,8	2,0	2,1	2,2	2,3	2,3	2,3
950	1,0	1,3	1,6	1,8	1,9	2,1	2,1	2,2	2,2	2,2
1 000	1,0	1,3	1,6	1,8	1,9	2,0	2,1	2,1	2,2	2,2
1 250	0,9	1,2	1,4	1,6	1,7	1,8	1,9	1,9	2,0	2,0
1 500	0,8	1,1	1,3	1,4	1,6	1,6	1,7	1,8	1,8	1,8
1 750	0,7	1,0	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,6	1,6	1,7
2 000	0,7	0,9	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5
2 500	0,6	0,8	1,0	1,1	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4
3 000	0,6	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3
3 500	0,5	0,7	0,8	0,9	1,0	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2

Om tabellerna och statistisk säkerhet

Statistiken i denna rapport bygger på ett urval om hälften¹ av de polisanmälningar som registrerades under år 2014 och som avsåg särskilt utvalda brottstyper (våldsbrott, olaga hot/ofredande, skadegörelse, klotter, hets mot folkgrupp, olaga diskriminering och övriga brott).² Observationerna skattades till populationsnivå, det vill säga till en nivå som om samtliga polisanmälningar hade ingått i undersökningen.

Då urvalet är slumpmässigt är det med hjälp av statistisk teori möjligt att uppskatta osäkerheten för varje skattning, det vill säga varje uppräknig. Observera dock att det endast avser osäkerhet som är kopplad till urvalsförfarandet, det täcker inte in osäkerhet kring andra felkällor som hatbrottsstatistiken är behäftad med.

Genom tabellerna B2.6 och B2.7 är det möjligt att ta fram ett grovt osäkerhetsintervall över hur säker skattningen är. Något förenklat kan man säga att om två intervall inte överlappar varandra är skillnaden mellan skattningarna statistiskt säker. Skillnaden beror då inte på slumpen som uppstår på grund av att urvalet är slumpmässigt. Att en skillnad är statistiskt säker kallas ofta för att skillnaden är statistiskt signifikant. För korrekta uppskattningar av osäkerhetsintervall se Lohr (2004) eller Särndal, Swensson och Wretman (1992).

Observera att alla siffror från 2012 och framåt är uppskattade. På grund av att varje års statistik baserar sig på olika antal anmälningar och en något skiftande urvalsstorlek behöver osäkerhetsintervall för ett visst års siffror beräknas utifrån tabellerna i det årets rapport, annars riskerar intervallet att bli felaktigt.

Hur tolkas tabellerna?

Tabellerna redogör för ett grovt sätt att betrakta skattningarnas osäkerhet avseende antalssiffror och andelar. Att tabellerna redogör *halva osäkerhetsintervall* innebär att värdet i tabellen dels dras ifrån skattningen för att erhålla värdet för den *nedre gränsen*, dels läggs *till* skattningen för att erhålla värdet för den *övre gränsen* i intervallet.

Exempel på skattning av andelar: Är allmän plats den vanligaste brottsplatsen?

Som ett exempel tänker vi oss att man har tittat i ett stapeldiagram över brottsplatser för ett visst motiv. De vanligaste brottsplatserna fördelar sig enligt följande:

allmän plats	26 procent
arbetsplats	21 procent
hem	19 procent
internet	13 procent

¹ På grund av att uttag görs efter en buffertperiod om två månader missas ärenden som polisen därefter uppdaterar med en brottskod som ingår i Brås urval. Därför utgörs hälftenurvalet snarare av *strax under 50 procent* av de relevanta anmälningarna. För exakt andel i årets rapport, se metodavsnittet i kapitel 3.

² För en komplett förteckning över vilka brottskoder som genomförs, se den tekniska rapporten (Brå 2015:14).

Enligt tabellen finns alltså en rangordning mellan brottsplatserna, vissa verkar vanligare än andra. Men kan man med säkerhet slå fast att *allmän plats* verkligen är den vanligaste brottsplatsen för motivet?

Innan man börjar beräkna osäkerheten för andelarna behöver man ta reda på hur många anmälningar som *observerades* i undersökningen för just det motivet, det vill säga före det att antalet skattades till populationsnivå. Dessa uppgifter finns i tabell B2.5 i denna bilaga. I detta räkneexempel säger vi att det var 104 anmälningar i undersökningsmaterialet (n). Andelen anmälda brott som begicks på allmän plats var, som nämnts ovan, 26 procent. För att beräkna osäkerheten för den skattningen använder man tabell B2.7.

Det första steget är att avrunda *antalet observerade anmälningar* (det vill säga 104) till närmaste antal anmälningar i tabellen (vilket är 100).³ Därefter avrundas procenttalet till närmaste *andel i procent* i tabellen (vilket är 25). I rutan för *antalet observerade anmälningar* = 100 och *andel i procent* = 25 står 6,0. Denna siffra drar du både ifrån och lägger till den skattade andelen på 26 procent. Beräkningen (26 procent plus/minus 6,0) ger ett osäkerhetsintervall mellan 20 och 32 procent. Motsvarande uträkningar görs sedan för de andra kategorierna.

Antal anmälningar i undersökningsmaterialet (n)	5	10	15	20	25	30
	95	90	85	80	75	70
20	6,9	9,5	11,4	12,7	13,8	14,6
40	4,8	6,7	7,9	8,9	9,6	10,2
60	3,9	5,4	6,4	7,2	7,8	8,3
80	3,4	4,7	5,6	6,2	6,8	7,1
100	3,0	4,2	5,0	5,6	6,0	6,4
120	2,8	3,8	4,5	5,1	5,5	5,8
140	2,6	3,5	4,2	4,7	5,1	5,4

Uträkningen för kategorin internet är värd att kommentera särskilt. I detta räkneexempel är andelen hatbrott som begåtts via internet 13 procent, vilket ligger närmare 15 än 10 procent. Avrundningen i uträkningen gör emellertid att den exakta andelen skulle kunna ligga antingen vid 13, närmare 12,6 eller 13,4. För en konservativ uppskattning kan man avrunda uppåt och använda halva konfidensintervallet för 15. Men av olika skäl kanske man vill få ett konfidensintervall så nära 13 som möjligt. Då kan man ta värdet för 15 (5,0), addera med värdet för 10 (4,2) och dividera med 2, så får man halva konfidensintervallet för 12,5 (4,6), vilket ligger närmare 13. I det här exemplet har vi gjort på båda sätten för att visa hur det skulle se ut.

Intervall för kategorin allmän plats ligger högre än för kategorin internet (både för alternativ A och B), vilket innebär att skillnaden mellan allmän plats och internet med största sannolikhet är signifikant, det vill säga statistiskt säkerställd. Däremot överlappar den undre gränsen för allmän plats (20,0 procent) med övre gränsen för både arbetsplats (26,6 procent) och hem (24,6

³ Vill man ta det säkra före det osäkra och få en mycket konservativ skattning avrundar man antalet observerade anmälningar *nedåt* och den skattade andelen (i procent) *uppåt*.

	Allmän plats	Arbetsplats	Internet (A)	Internet (B)
Andel i procent:	26	19	13	13
avrundas till närmaste andel i tabellen:	25	20	15	15 och 10
Antal observerade anmälningar	104	104	104	104
avrundas till närmaste antal i tabellen:	100	100	100	100
Halva osäkerhetsintervallets storlek (enligt tabellen):	6,0	5,6	5,0	$5,0 + 4,2 / 2 = 4,6$
Osäkerhetsintervall (andelen +/- halva intervallet):	20,0–32,0	13,4–24,6	8,0–18,0	8,4–17,6

procent). Detta resultat innebär att skillnaden dem emellan inte är signifikant, det vill säga att det inte kan uteslutas att slumpen i urvalsförfarandet kan ha påverkat resultatet.

Exempel på skattning av antal: Nivån av antalet våldsbrott (med ett visst motiv)

I detta exempel tänker vi oss en tidsserie för ett visst motiv, fördelat efter huvudbrott. Antalet anmälda våldsbrott för motivet visar på följande utveckling:

2008 – 278

2009 – 252

2010 – 176

2011 – 189

2012 – 163

Frågan vi ställer oss är ifall antalet anmälda våldsbrott verkligen är lägre 2012 än under tidigare år?

I tabell B2.6 finns redan osäkerhetsintervallen uträknade för en lista med strategiskt angivna skattade antal anmälningar. För att se osäkerhetsintervallet för våldsbrott avrundar man antalet (163) till närmaste antal i tabellen (160). Det halva osäkerhetsintervallet anges till 25. Detta tal drar man både ifrån och lägger till det skattade antalet 163. Beräkningen (163 plus/minus 25) ger ett osäkerhetsintervall mellan 138 och 188. Vill man kvickt, utan att räkna, få ett grovt intervall kan man använda sig av det som är angivet i tabellen, där osäkerhetsintervallet för 160 anges som mellan 135 och 185.

Proceduren ska upprepas med alla år som har skattade siffror (det vill säga från 2012 och framåt). *Observera dock att för exakta osäkerhetsintervall för respektive år måste man använda tabell B2.6 i respektive års rapport!*

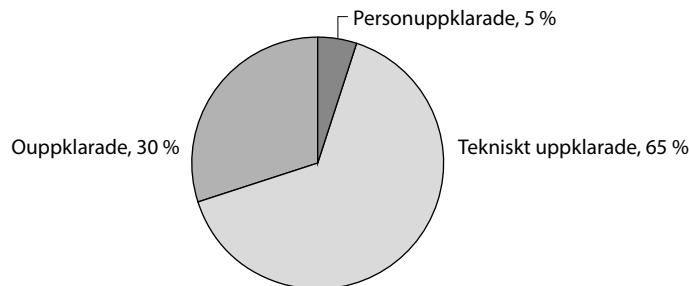
Intervallet för våldsbrott ligger lägre än antalsciffran för 2011 (som baserar sig på en fullständig undersökning och därför inte har något osäkerhetsintervall), likaså för 2008 och 2009. Det innebär att skillnaden mellan 2012 och dessa år med största sannolikhet är signifikant. Däremot överlappar den övre gränsen för 2012 års antal (188) med 2010 års antal (176), vilket innebär att skillnaden dem emellan troligtvis inte är signifikant, det vill säga statistiskt säkerställt.

Bilaga 3. Korrigerade diagram för Hatbrott 2013 (Brå 2014:14)

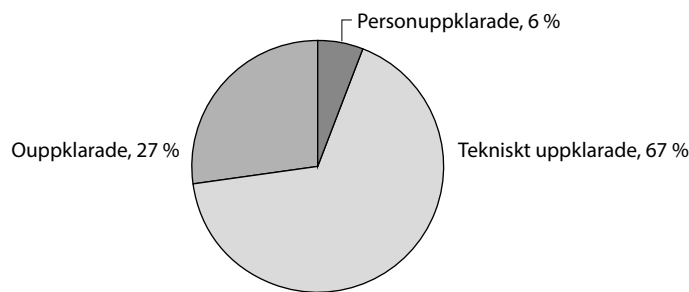
På grund av ett fel i uttaget av uppljaringsstatistiken 2013 blev figurerna i förra årets hatbrottsrapport felaktiga. Korrigerade figurer finns i den här bilagan. Det korrigerade uttaget gjordes efter 31 maj 2015, vilket innebär att ärendena fortskridit ytterligare ett drygt år mot vad som är brukligt. Efter kontroll har det emellertid visat sig att denna förskjutning *inte* har påverkat andelen personuppljarade ärenden, vare sig för samtliga eller enskilda hatbrottsmotiv. Korrigeringen har endast, och i mindre mån, påverkat fördelningen mellan tekniskt uppljarade och ouppklarade ärenden för vissa motiv, varför dessa siffror får tolkas med försiktighet.

Notera att kategorin personuppljarade utgörs av åtalsbeslut, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse. Kategorin tekniskt uppljarade utgörs av misstänkt under 15 år, brott kan ej styrkas, gärningen ej brott och övriga tekniskt uppljarade. Kategorin ouppklarade utgörs av anmälningar under utredning och övriga ouppklarade.

Figur 5D Andel uppljarade hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 maj 2015.

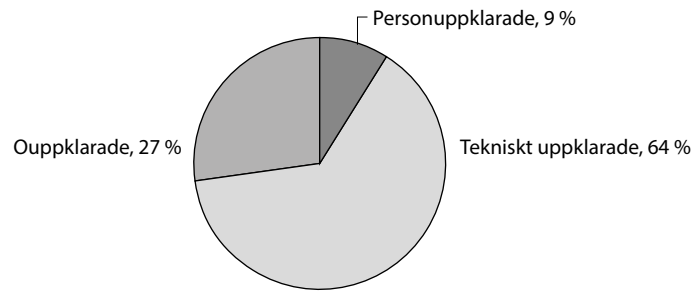

Figur 6D Andel uppljarade hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, med främlingsfientliga/rasistiska motiv som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 maj 2015.

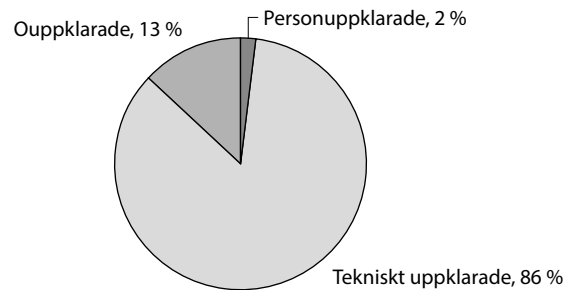

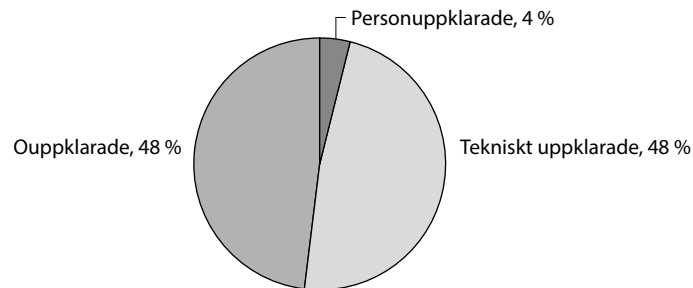
Figur 6A.C Andel uppklarade hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, med afrofobiska motiv som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 maj 2015.

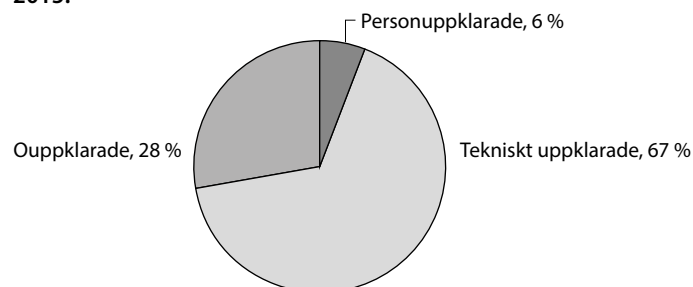
Figur 6B.E Andel uppklarade hatbrottsanmälningar efter huvudbrott, med antiromska motiv som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 maj 2015.

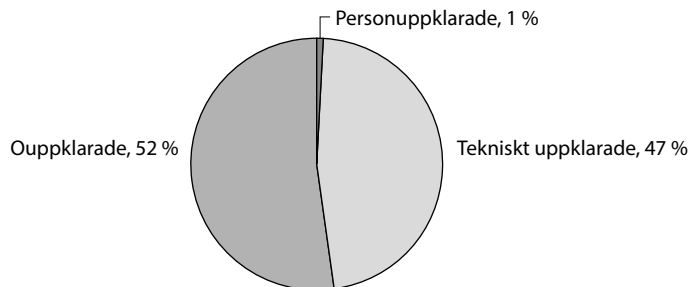
Figur 7E Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med antisemitiska motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 maj 2015.

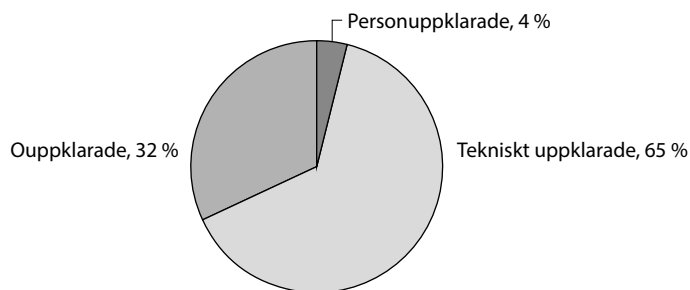
Figur 8D Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med islamofobiska motiv efter huvudbrott, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 maj 2015.

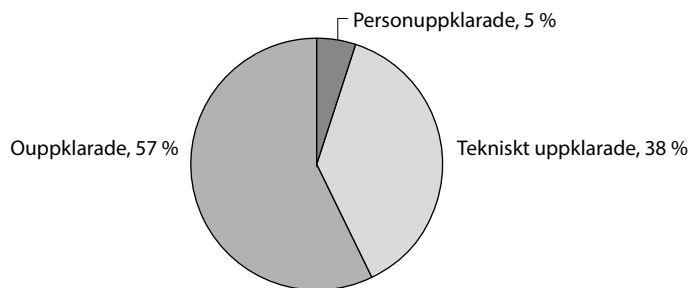
Figur 9F Andel uppklarade hatbrottsanmälningar med kristofobiska och andra antireligiösa motiv, efter huvudbrott, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 maj 2015.

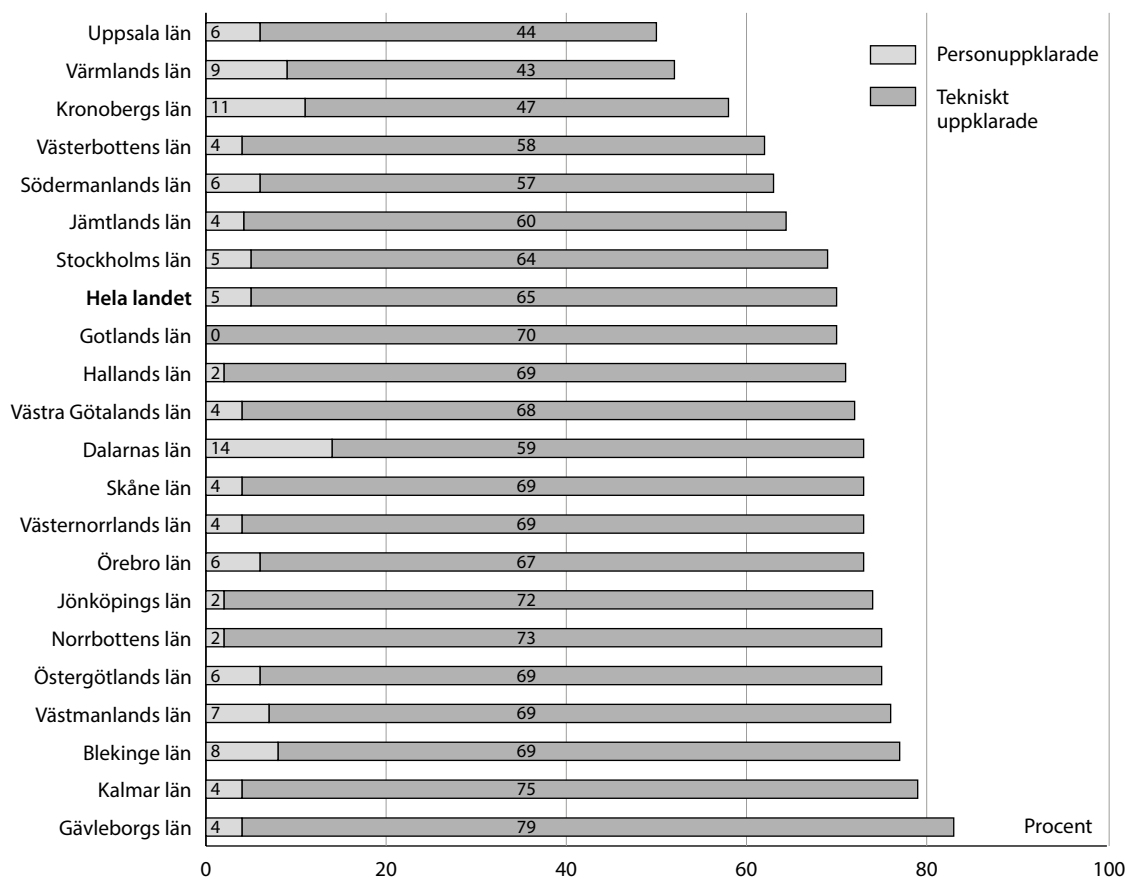
Figur 10C Andel uppklarade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning, efter huvudbrott, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 maj 2015.

Figur 12G Andel uppklarade huvudbrott i hatbrottsanmälningar med högerextrema och national-socialistiska symboler, som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 maj 2015.

Figur 13B Andel uppklarade hatbrottsanmälningar efter län som anmäldes år 2012 och som klarats upp under perioden 1 januari 2012 till 31 maj 2015.

Bilaga 4.

Bakgrund till varför kapitlet om hatbrott med högerextremistiska och nationalsocialistiska symboler utgår

Under 1990-talet och fram till 2005 redovisade Säkerhetspolisen (Säpo) statistik över *brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet*, med vilket avsågs ”statistik över anmäld brottslighet med koppling till vit makt, främlingsfientlighet, antisemitism, homofobi samt anmäld brottslighet med koppling till antifascism/vänsterideologi”.⁴ Ett kapitel avsåg ”brott med vit makt-ideologiskt motiv”. Med hänsyn till Säpos kärnverksamhet hade de förutsättningar att föra den typen av statistik.

Brå fick 2006 i uppdrag att ta över ansvaret för den statistik som hade kommit att kallas *hatbrottsstatistiken*. Uppdraget till Brå specificerades enligt följande: ”Brå skall årligen redovisa antalet anmälda brott med främlingsfientliga, särskilt islamofobiska, antisemitiska och homofobiska motiv.”⁵ Brå fortsatte emellertid att även redovisa statistik under rubriken ”vit makt-ideologiskt motiverade hatbrott”,⁶ men vid översynen 2014 kom Brå fram till att den metod och den information som statistiken baseras på är för osäker för att tillåta slutsatser om gärningspersonens eventuella ideologiska tillhörighet.

- I grund och botten saknar Brå de kompetenser och resurser som Säpo har att verifiera huruvida högerextrema grupper eller individer med högerextema värderingar står bakom det anmälda brottet. Brå kan endast basera sin bedömning på vad som framkommer i fritexten i en polisanmälan. Det innebär att bedömningen baseras på uppfattningen hos anmälaren, den utsatta, polisen eller den kodande utredaren hos Brå. Till grund för bedömningen ligger ofta uttalanden som ”Sieg Heil”, klotter av hakkors eller texter publicerade på olika webbsidor och forum. Att basera bedömningen på dessa exempel är enligt Brås mening vanskligt, bland annat av följande skäl:
- Sieg Heil, både i ord och gest, och hakkors behöver inte betyda att högerextrem eller rasideologisk ideologi ligger bakom gärningspersonens agerande. Dessa symboler är tydliga i sitt budskap när syftet är att exempelvis kränka judiska personer eller att förmedla att utländska personer, homosexuella eller andra som gärningspersonen ogillar inte är välkomna. Dessa symboler kan dessutom ha en omvänd betydelse, att gärningspersonen uttrycker att den utsatta personen är ond på något sätt. Exempelvis kan gesten ”Sieg Heil” mot en mörkhyad ordningsvakt både betyda kränkning på grund av

---

⁴ Säpo (2003, s. 5).

⁵ Regleringsbrev för budgetåret 2006 avseende Brottsförebyggande rådet. (JU2005/11640/KRIM, s. 5, punkt 2.)

⁶ Rubriken har med tiden ändrats till ”Hatbrott med tecken på koppling till högerextremism och nationalsocialism” och därefter ”Hatbrott med högerextremistiska och nationalsocialistiska symboler”.

hudfärg, eller uttryck för att ordningsvakten i sin myndighetsutövning är ond. Att avgöra det bakomliggande syftet med gesten är oerhört svårt med det material som Brå har tillgång till.

Webbsidor och forum har vid Brås översyn visat sig vara dels svåra att kategorisera ideologiskt vid en viss given punkt, dels svåra att garantera konsekventa tidsserier för. Ideologier är komplexa och både överlappar och korsar varandra. Det är dessutom inte ovanligt att organisationer och aktörer byter sympatier. Det innebär att texter på en webbsida som ett år kodalas på ett visst sätt potentiellt kan behöva kodalas på ett annat sätt året efter, något som inte ger tillförlitlig statistik.

Brå har med anledning av detta beslutat att i fortsättningen enbart fokusera på att producera statistik enligt grunduppdraget i regleringsbrevet: att producera statistik över polisanmälningar med hatbrottsmotiv. Beslutet kommer inte att påverka nivåerna i hatbrottsstatistiken. Händelser som tidigare redovisats i det aktuella kapitlet har parallellt ingått i något av motivkapiteln. Den eventuella högerextrema kopplingen har enbart fungerat som en ytterligare variabel.

För information om högerextrema organisationer och aktivitetsnivån inom dessa miljöer hänvisas i stället till andra befintliga källor, exempelvis stiftelsen Expos arbete.

I Hatbrott 2014 redovisas uppgifter ur polisanmälningar med olika identifierade hatbrottsmotiv samt självrapporterad utsatthet för hatbrott.

Neema vill anmäla att någon har skrivit att hon är en "jävla svarting" och att "alla apor borde åka tillbaka till djungeln där de hör hemma" i ett öppet forum på Facebook. Neema vet inte vem personen är, men uppger att både hon och personen deltog i en diskussion om invandring. Neema uppger att forumet är väldigt främlingsfientligt.

Ovanstående är ett exempel på ett afrofbiskt hatbrott hämtat ur Hatbrott 2014. Rapporten är att betrakta som en årsbok över hatbrottsstatistiken. Den utgörs av polisanmälningar där Brå har identifierat olika hatbrottsmotiv samt uppgifter om självrapporterad utsatthet för hatbrott utifrån Nationella trygghetsundersökningen (NTU).

Ett hatbrott kan vara allt från klotter till mord – det är motivet till brottet som avgör om det är ett hatbrott. Även om oenighet råder om vad som bör inkluderas i termen hatbrott råder internationell enighet om att händelsen är ett resultat av bristande respekt för mänskliga rättigheter och människors lika värde. Statistik om hatbrott i Sverige har redovisats årligen sedan 1993.

Förutom nivå och utveckling ges information om bland annat vanliga brottstyper, brottsplatser, regional fördelning och fördelningen av handläggningsbeslut för de hatbrottsanmälningar som identifierades 2013.

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

BOX 1386/TEGNERGATAN 23, SE-111 93 STOCKHOLM, SWEDEN

TELEFON +46 (0)8 527 58 400 • FAX +46 (0)8 411 90 75 • E-POST INFO@BRA.SE • WWW.BRA.SE

ISBN 978-91-87335-47-1 • ISSN 1100-6676